

Üniversiteler kanunu tasarısı ve Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonları raporları (1/579)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 6 - 1121, 71 - 490

27 . IV . 1946

Büyük Millî Meclisi Başkanlığma

Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 25 . IV . 1946 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Üniversiteler Kanunu tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan

Ş. Saracoğlu

Gerekçe

Ortaçağda kurulup yüzyıllar boyunca devam etmiş olan yüksek bilim ve öğretim kurumlarımız, bu son yüzyıllarda, zamanın ihtiyaç ve ilerlemelerine uygun bir yeterlik gösteremedikleri için, garp medeniyetine yönelme arzularının kesinleştiği XVIII. yüzyıl sonu ve XIX yüzyıl başlarında bu kurumlardan ümit kesilerek eski bilim geleneği ve durakları kendi hallerine bırakılmış ve «Mektep» adıyla yeni bir bilim ve öğretim sistemi kurulmağa teşebbüs edilmiştir.

Türkiye'de batı üniversitelerine benzer bir üniversite kurmak fikri, ilk defa 1845 de, tanzimatın eğitim ıslahat hareketleri arasında görülmüş ve türlü safhalardan geçen bu teşebbüs, ancak ikinci meşrutiyet döneminde tıp, hukuk, edebiyat ve fen fakülteleriyle bir bütün halinde «İstanbul Darülfünunu» nun kurulmasıyla, esas maksada yaklaşabilmiştir. 1919 tarihinde bu kurumun bilim ve 1922 de de yönetim özerkliği tanınmış ve Cümhuriyet, Türkiye'nin tek üniversitesi olan «İstanbul Darülfünunu» nu bu safhada bulmuştur.

Cümhuriyet devrinin ilk on yılı, darülfünunun bir üniversitede bulunması gerekli karakterlere temam sahip olmadığını, görevini her bakımdan yapamadığını ve bu kurumun yeni baştan düzenlenmesi gerektiğini göstermiştir. Bu sebeple de 1933 tarihinde İstanbul Darülfünunu kaldırılmış ve yerine 31 Mayıs 1933 tarihli 2252 sayılı kanunla «İstanbul Üniversitesi» kurulmuştur.

Bugün 2467 sayılı ve 29 . V . 1934 tarihli kanun hükümleri ve buna dayanılarak Bakanlar Kurulunca hazırlanan 11 . X . 1934 tarihli yönetmelik esasları dairesinde yönetilen İstanbul Üniversitesi, on üç yıllık bir çalışma dönemini tamamlamak üzere bulunmaktadır. Bu kurumun bu on üç yıllık hayatı gözden geçirilecek olursa, darülfünunun başaramadığı birçok işleri görmüş ve onun ulaşamadığı bir olgunlaşmaya yaklaşmış olduğu ortaya çıkar. Bununla beraber, Üniversitemizin daha birçok eksikleri olduğu, başarılacak daha pek çok önemli ödevleri bulunduğu da bir gerçektir. Kurumun hayatı ve geçirilen deneyler, Üniversite için kuruluşunda konulmuş olan esasların doğruluğunu ve bunların birgün önce bütünlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Cumhuriyet idaresi bir taraftan da Devlet merkezinde bugün Hukuk, Dil ve Tarih - Coğrafya, Fen ve Tıp Fakültelerinden müteşkil olarak ilişik kanun tasarısı ile teşkilâtlandırılması düşünülen Ankara Üniversitesinin, çekirdeğini kurmağa, daha ilk günlerden teşebbüs etmiş ve birinci olarak 5 Kasım 1925 de, memlekette başlıyan hukuk devriminin gerektirdiği bilgi ve anlayışa

sahip genç bir hukukçu nesil yetiştirmek amacıyla Adalet Bakanlığına bağlı olarak «Adliye Hukuk Mektebi» ni açmıştır. 1927 de Ankara Hukuk Fakültesi adını alan ve teşkilâtı genişletilen bu kurum, 30 Mayıs 1940 tarihli ve 3848 sayılı kanunla da Millî Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır.

Ankara Üniversitesinin kuruluşu yolunda atılan ikinci adımı, 14 Haziran 1935 tarihli ve 2795 sayılı kanunla Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinin açılması teşkil eder. Bu fakültenin kuruluşundaki amaç, millî kültürümüzün esas temelleri olan dil ve tarihimizi, bilim metodlarına göre incelemek ve her iki alanda gerçek değerlerimizi belirterek ilim dünyasına millî varlığımız ve kültürümüz hakkında sağlayacağı yeni verilerle bu konuları Milletlerarası bilim değerinde aydınlatmak ve ilerletmek düşüncesi idi. Bu disiplinlerin tenkit fikri ve serbest düşünüşle bir anlayış terkiğine yükselmesi ve bir taraftan kullanılan bilgi metodlarının değerini, diğer taraftan bu fakültedeki bütün öğretim konularının sosyal mahiyetlerini meydana çıkarma yoluyla bir toplayıcı anlayışa varması için, 1939 - 40 öğretim yılında bu fakülteye bir de felsefe dalı eklenmiştir.

Ankara Üniversitesinin müspet bilimler cephesini tamamlayacak olan Fen Fakültesi de, 17 Eylül 1943 tarihli ve 4492 sayılı kanunla kurulmuş ve üç yıldanberi derece derece gelişmesini tamamlamakta bulunmuştur.

Devlet merkezinde bir Tıp fakültesi kurma teşebbüsü, ilk defa Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığımızı bu işle görevlendiren 9 Haziran 1937 tarihli ve 3228 sayılı kanunla başlamışsa da, bu alanda yapılan işler İkinci cihan harbinin başlanması dolayısıyla sözü geçen fakültenin yapı hazırlığından ileri gidememiş ve ancak 20 Haziran 1945 tarihinde kabul edilen 4761 sayılı kanunla bu fakültenin kuruluşu görevi, Millî Eğitim Bakanlığına verilmiş ve 1945 ders yılı başında öğretimine başlayan bu kurum, üç yılda tamamlanmak üzere Ankara Üniversitesinin bünyesi içinde yerini almıştır. Dört fakültesinin kuruluş ve evrim safhaları kısaca özetlenen bu ikinci Üniversitemizin artık bir rektörün idaresinde teşkilâtının tamamlanması zamanı gelmiş olduğundan ilişik kanun tasarısında bu cihet dikkate alınmıştır.

12 Temmuz 1944 tarihinde 4619 sayılı kanunla İstanbul Teknik Üniversitesi adı altında memleketimizde kurulan ilk teknik üniversitemizin temelini, 1883 te İstanbul'da açılan ve türlü safhalardan geçerek Cumhuriyet idaresine «Mühendis Mektebi» adı altında malolan kurum teşkil etmektedir.

Mühendis Mektebi, 1275 sayılı ve 17 Mayıs 1928 tarihli kanunla «Yüksek Mühendis Mektebi» olarak adlandırılmış ve kendisine tüzel kişilik verilerek katma bir bütçe ile yönetimine başlanmıştır. 18 Mayıs 1935 tarihinde 2718 sayılı kanunla, kurumun Bayındırlık Bakanlığınca tâyin olunacak bir müdürle idaresi yolu tutularak yönetim bağımsızlığı sınırlandırılmış ve 2985 sayılı, 28 Mayıs 1936 tarihli kanunla da genel bütçeye geçirilerek tüzel kişiliği geri alınmıştır.

Bayındırlık Bakanlığına bağlı bulunan bu kurum 1935 yılına gelinceye kadar Fransa'daki Ponts et Chaussées Yüksek Mühendis Okulu nevinden bir öğretim durağı olarak yalnız yol ve demiryolu ve inşaat yüksek mühendisleri yetiştirilmekte idi. 1933 te İstanbul Darülfünununun lâğvi sırasında Fen Fakültesi, makine ve elektrik enstitüsü kaldırılarak, Yüksek Mühendis Okulu teşkilâtı arasına alınmış ve bu suretle sonradan makina - elektrik, mimarlık, muhabere işleri şubeleri ile birlikte kurumun uzmanlık kolları çeşitlendirilip genişletilmiştir. 22 Eylül 1941 tarih ve 4121 sayılı kanunla Millî Eğitim Bakanlığına bağlandıktan sonra da burada tayyare ve gemi inşaatı yüksek mühendislerini yetiştirecek birer şube daha açılmıştır.

Yüksek mühendis Okulunun, teknik alanda bir taraftan öğretim, bir taraftan da araştırmalar yapma ve yaptırma görevi, bu kurumun da başka memleketlerde olduğu gibi bir üniversite halinde teşkilâtlandırılmasını gerektirmiş ve bugün İstanbul Teknik Üniversitesi adı altında inşaat, mimarlık, elektrik ve makina fakülteleriyle kendisine düşen öğretim ve inceleme görevlerini yapmakta bulunmuştur.

Kuruluş ve yürüyüşleriyle bugünkü halleri böylece anlatılmış bulunan üç yüksek bilim kurumumuzun ve bundan sonra açacağımız benzerlerinin, demokrat bir cemiyetin gerektirdiği demokrat prensiplerle işleyebilmesi ve kendi varlığı içerisinde doğrudan doğruya cemiyete katkı sorum

lu olarak gelişebilmesi için şu iki bakımdan bünyesinde bazı yeni ilerleme imkânlarını kazandırıcı tedbirlerin alınması gerekli görülmüştür.

a) Her türlü görevlerinde özerkli olmak,

b) Öğretim elemanlarını, belli kurullarla ve haklarla yetişip çalışmalarını sağlayarak görevlendirmek.

1933 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi, kuruluşunu tamamlayabilmek üzere, üniversite ıslahatı için getirilen İsviçreli Profesör A. Malche'in raporunda da tavsiye edildiği veçhile, geçici bir yönetim rejimine bağlanmış ve denemelerden elde edilecek sonuçlara göre devamlı yönetim şeklinin tesbiti doğru görülmüştür.

Bakanlar Kurulunun 11/X/1934 tarihinde kabul ettiği yönetmenlikle düzenlenen üniversite yönetimi merkeziliğe dayanmakta ve bütün yönetsel yetkiler Millî Eğitim Bakanına ve yine ondan yetki alan rektöre verilmiş bulunmaktadır. Fakülte kurullarıyla dekanlarının, üniversite kurulunun yetkileri ise danışma mahiyet ve derecesindedir.

İstanbul üniversitesine verilen ve yeni kurulun üniversitemizde de bugün uygulanmakta bulunan yönetsel şekil, dünya üniversitelerinin yönetim şekillerine benzememekle beraber, o günkü ihtiyaçlardan doğmuştu. Yeni kurulan bir üniversitenin organları henüz tam olmadığı için, yönetiminin onu kuran Bakanlığın elinde bulunması gerekli idi. Ancak 2252 sayılı ve 31 Mayıs 1933 tarihli kanunun göz önünde tuttuğu geçici deneme devresinin yeterliği kanaatine varılarak İstanbul üniversitesiyle diğer üniversitemize kesin bir yönetim şeklini vermek zamanı gelmiştir.

Üniversitemize, bir taraftan bütün dünya üniversite yönetimlerine, diğer taraftan da memleketimizin isteklerine ve görgülerimizin verdiği sonuçlara uygun bir yönetim şekli vermek için, Millî Eğitim Bakanlığı üniversitemize gerekli incelemeleri yapmıştır.

Üniversitelerin yönetim şekilleri için umumi bir sistem olmamak ve değişik memleketler üniversitelerinin yönetimleri tarihî, millî, ekonomik hattâ dinî ve mezhebî sebeplerden dolayı farklı şekiller göstermekle beraber, aralarında esaslı benzerlikler ve müşterek temeller vardır. Bu müşterek temellerden başlıcası üniversitelerin bilimsel, yönetsel özellikleri olması, öğretim üyelerini, organlarını seçme yetkisine malik bulunmalarındır. Fakülte ve üniversitelerin diğer Devlet kurumlarına benzemeyen bir yapıda olmaları ve bu sebeple yönetimlerinin ayrı bir görgü ve uzmanlığa ihtiyaç göstermesi; bu fakülte ve üniversitelerin; diğer yönetim teşkilâtının dışında, özerlikleri ve tüzel kişilikleri olan ve Millî Eğitim Bakanına doğrudan doğruya bağlı bulunan ayrı bir yönetime ve ayrı bir bütçeye sahip bulunmalarını gerektirmektedir.

Üniversiteler gibi çeşitli bilgi ve uzmanlığa ayrılmış kurumların, merkezden ve bir elden, yönetilmesine imkân yoktur. Böyle bir yönetim şekli kuruluş devirlerinde fayda verse bile fakülte ve üniversitelerin gelişmesini sağlamaz: üniversiteler ancak kendilerini oluşturan birçok üniteler halinde ve her ünite kendi içinde kurulacak kurullar ve bunların seçtikleri başkanlar tarafından yönetilmek, diğer bir deyimle üniversite kurumları bütün üniversite elemanları tarafından yürütülmek lâzımgelir. Üniversite üyeleri için araştırma, öğretim nasıl bir görev ise, kendi kurumunun kendisinin yönetmesi de aynı suretle bir ödevdir, ve üniversiteler ancak böyle bir yönetim şekliyle gelişmişlerdir.

Bu yeni şekle göre görev ve sorumluluk, bütün üniversite öğretim üyeleri arasında yayılmış olacak ve türlü bilgi ve uzmanlığa dayanan bu işin ağır sorumluluğu rektörlüğün ve bakanlığın üzerinden kalkarak daha geniş ve kuvvetli bir temele dayatılmış ve işlerde çabukluk ve uzmanlık sağlanmış bulunacaktır.

Bunun tabii bir sonucu olarak üniversite öğretim meslekinin de, kendi yapısına uygun esaslara bağlanması gerekmektedir:

İkinci meşrutiyetten önceki ve sonraki dönemlerde bir üniversite kurulması için yapılan denemelerin başarı sağlamamasının en büyük etmenlerinden biri de, tam bir üniversite öğretim meslekinin düzenlenememiş olmasıdır. Çünkü modern üniversite fakülteleri şeklinde kurulmak istenilen fakültelerimizde öğretim görevleri, hayatlarını ve çalışmalarını yalnız bağılandıkları bilim kolunun öğretimine ve bu konu üzerindeki çalışmalara kendilerini ayırmış kimselere verilemiyor; baş-

ka memurluk işlerinde veya mesleklerde çalışanlara dağıtılıyordu. Hukuk fakültemizde yargıçlar ve memurlar, Tıp Fakültemizde pratisiyen hekimler ve öteki fakültelerde de aynı durumdaki elemanlar esas görevlerine ek olarak öğretim yapıyorlardı. İkinci meşrutiyet döneminin ilk yıllarında öğretim meslekinin ayrı ve bağımsız bir meslek olması gereği duyulmuş ve hukuk fakülteisinde profesörlük eden bir kısım yüksek memurlara, memurluk veya öğretim mesleklerinden birini yeğlemeleri teklif olunmuşsa da, kanuna dayanan bir üniversite öğretim mesleki kurulup düzenlenemediği için bu adım öğretim heyetinin daha ziyade zayıflaması gibi menfi bir sonuç verdiğinden, kısa bir zaman sonra, bundan vazgeçilmiştir.

Üniversitelerin gelişmesinde, düzenli ve özel bir öğretim mesleğinin kurulması, çok gerekli bulunmakla beraber bunun esaslarının sağlam bir yolda atılabilmesi için, türlü bakımlardan incelemeler ve deneyler yapılması gerekli olduğu da bir gerçektir. İşte bu sebeplerdir ki, bu konu üzerinde gereği gibi durulmuş ve yapılan inceleme ve denemeler artık üniversite öğretim mesleğinin kanun hükümlerine bağlanabilecek bir duruma geldiğini gösterdiğinden, ilişik kanun tasarıma bunusağlayacak gerekli hükümler konmuştur. Bu yollar, bugün var olan ve ilerde yurtdışında daha başka yerlerinde kurulacağı şüphesiz bulunan üniversitelerimizin, muhtaç oldukları bilim ve öğretim elemanlarına bir gün önce ve esassız bir şekilde sahip olacakları ümidindeyiz.

Üniversitelerin yüksek bilimleri öğretmek ve bu bilim kollarında yüksek uzmanlar yetiştirmek görevlerinin yanında ve daha üstün bir önemde bilimsel çalışma ve araştırmalar yapmak, milletlerarası bilimin genel gelişmesine ve evrimine bu çalışma ve araştırmalarla yardım etmek görevinin bulunduğu herkesçe bilinmektedir. Üniversiteler, bilimin henüz işlenmemiş olanlarını araştırmak, yeni incelemeler ve buluşlar yapmak, yayımlarda bulunmak, yarım bilimini ve bilimlere dayanaacak uygulamaları hazırlamakla ödevlidirler. Üniversite öğretim mesleği üyeleri, kendilerini süreli bir yolda bu bilimsel araştırmalara ve yayımlara bağlamakla, yalnız bugünün bilimiyle değil yarınki bilimin esaslarını da kurmakla görevli oldukları için, kendilerini tamamiyle bu mesleğe bağlamak yükümlüdürler.

Üniversite öğretim mesleğinin gösterdiği özellikler dolayısıyla, bu meslek için devlet memurları hakkında kabul edilmiş olan genel hükümler yetmemektedir. Üniversite öğretim mesleği için de, devlet memurları hakkında konulmuş olan genel hükümler dışında, yargıçlar, dışişleri memurları, ilk ve orta öğretim öğretmenleri için yapıldığı gibi, özel kanun hükümleri bulunması gerekmektedir. Bu hükümler aynı zamanda bilim hayatının üniversite dışında gelişmesini ve gerek devlet kuruluşlarına, gerek iş hayatının, bilim değerleri yüksek elemanlardan daha geniş ölçüde faydalanmalarını da sağlayacaktır.

Anaçizgileri belirtilen yukardaki sebeplerle, gerek üniversitelerimizin özerklikle yürümesini sağlamak ve gerek üniversite öğretim mesleği üyelerinin, bağlı olacakları yetişme, seçilme ve yükselme şartlarını belli esaslara bağlamak üzere, sunulan «Üniversiteler kanunu tasarısı» hazırlanmıştır. Tasarı dokuz bölüme ayrılmakta ve 74 esas ve 11 geçici maddeden ibaret bulunmaktadır.

«Genel hükümler» başlığı altındaki birinci bölüm, üniversitelerin bilim ve yönetim işlerinde haiz olacağı özerklik ve tüzel kişiliğin niteliğini ve sınırlarını tayin ederek üniversitenin tanınmasını yapmakta ve memlekette yüksek bir bilgi ocağı olarak yukardaki ilkelerle yeniden teşkilâtlandırılan bu kurumların, millî iş bölümünde payına düşen görevleri belirtmektedir.

Üniversiteler; ayrı yarı tüzel kişiliklerden oluşan birer birlik sayılmıştır. Gerçekte üniversite birliği içinde her fakülte ayrı özerklik göstermekte, ve her birinin ayrı bir görevi ve çalışma usulü bulunmaktadır. Bilimsel ve yönetsel bir özerkliğin sağlanabilmesi için üniversite hayatı gelişmiş memleketlerde olduğu gibi, bizde de fakültelerin kendi kendilerini yönetmek imkânına malik olmaları ve üniversite birliği için de ayrı bir tüzel kişilikleri bulunması lazımdır. Bu özerkliğin ve tüzel kişiliğin bir kısım enstitü ve kurumlara da tanınması birtakım kolaylıklar ve faydalar sağlayacaktır. Hususiyile Tıp Fakültesinin radyoloji, Dişçi okulu gibi bazı kurumlara böyle tüzel kişilik tanındığı ve döner sermaye verildiği takdirde, bunların giderleri karşılığı olarak alacakları paralarla kendi kendilerine gelişmeleri kolaylaşabileceği gibi kendileri için lazım olan

malzemeyi daha kolay ve çabuk tedarik etmeleri de kabil olacak ve bu, enstitü ve kurumların yönetiminde büyük gelişme sağlayacaktır. Aynı suretle Tıp fakültelerinin üzerlerine almak ödevinde kaldıkları hastanelerin idaresi fakülteye bağlı vefakat tüzel kişiliği ve döner sermayesi olan bir kuruma verildiği takdirde, hem bunlar üzerinde kuvvetli bir yönetim kurmak, hem de bütçe işlerini kolaylaştırmak ve fakülteyi yapısına uymayan bir yükten kurtarmak mümkün olacaktır.

Tasarımın birinci ve ikinci maddeleri bu düşüncelere ve sebeplere dayanmaktadır. Tasarımın üçüncü maddesi ise üniversitelerimizin genç neslin eğitimi ve yüksek öğrenimi bakımından yapmakla ödevli olduğu hizmetleri göstermekte ve memlekette klâsik yüksek öğretimin üstünde gerçek anlamında bir bilim, inceleme ve araştırma hayatının kurulup gelişmesi yolunda üniversitede görev almış her dereceden öğretim elemanlarının ayrı ayrı ve bütün halinde neler yapmakla ödevli olduklarını saymakta; üniversitenin memleket meselelerini kendi esas öğretim ve inceleme koruları bilerek bunların işlenmesinde ve olgunlaştırılmasında ilgili Hükümet organlarıyla işbirliğini sağlayıcı hükümleri kapsamakta ve bu kurumların Türk topluluğunun genel seviyesini yükseltici bilim verilerini halka sözlü ve yazı ile yaymak ödevini belirtmektedir.

İkinci bölüm, üniversitelerimizin kuruluş ve işleyişini sağlayan organların niteliklerini ve görevlerini göstermektedir.

Fakültelerin dört organı olması doğru görülmüş ve bunlar, a) Genel kurul, b) Profesörler kurulu, c) Yönetim kurulu, d) Dekan olarak kabul edilmiştir (Madde 4). Beşinci madde, genel kurulun kuruluşunu, yetkilerini göstermektedir. Bu kurulun İstanbul Üniversitesinin bugünkü yönetmeliğinin kurduğu profesörler meclisinden farkı, fakültelerin bütün yönetim üyelerini, yani profesörlerden başka, fakülte doçentlerini de içine almasıdır. Fakülte doçentleri, fakültenin bütün bilimsel çalışmalarına katıldıkları, hattâ gereğinde bir kürsü veya dersi dahi kendikendilerine yönettikleri için, bunların fakülte işleri dışında bırakılmaları doğru görülmemiş, birçok işlerde araştırma ve fikirleriyle çok faydalı düşünceler ortaya koyabilecekleri gözönünde tutularak «Genel kurul» bu yolda kurulmuştur. Ancak doçentlerinden herşeyden önce akademik çalışmalara ve işlere bağlanmaları ve bu çalışmaların dışındaki günlük işlerle vakit kaybetmemeleri için onların da katıldıkları bu kurula, fakülteleri ilgilendiren; tüzüklerin, öğretim ve imtihan yönetmeliklerinin, programların hazırlanması gibi tamamen akademik işler verilmiştir (Madde 5). Ancak genel kurulun bu işler hakkında vereceği kararlar üçte iki çokluk kazanamadığı ve yönetim kurulu tarafından lüzumlu gösterildiği takdirde; öğretim ve araştırma işlerinin en büyük sorumluluğu profesör ve ordinaryüs profesörlerin üzerinde olduğundan ikinci defa olarak meselenin profesörler kurulunda incelenmesi ve bir karara bağlanması doğru görülmüştür.

Fakültelerin ikinci organı profesörler kuruludur. Bu organ da bir görüşme ve karar organıdır. Bu kurul, fakültelerin ordinaryüs profesörleriyle, profesörlerini içinde toplar. Doçentlerin bu kurulun yetkisine giren işlere yabancı kalmamaları için, bugün de olduğu gibi, her fakülteden iki doçentin bu kurula girmesi kabul edilmiş, ancak bugünkünden farklı olarak, bunların fakülte doçentleri tarafından bir yıl süre ile seçilmeleri ve kurulda oya iştirak etmeleri doğru görülmüştür. Doçent, profesör, dekan ve rektör seçimleri gibi işlerle kürsü kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi ve bütçe gibi işler bu kurula verilmiştir (Madde 6).

Fakültelerin üçüncü organı yönetim kuruludur. Bu organ bir görüşme ve karar organı olmaktan ziyade yürütme ve yönetim organı durumundadır. Böyle bir organın kurulmasında beklenen amaç, üniversite işlerini fertlerden ziyade kurullara gördürmek, bütün dünyada olduğu gibi geçici bir görev olan dekanlıktan, şahısların ayrılmasıyla doğabilecek kararsızlıkları önlemek, fakülte yönetimlerinde devamlılığı, kararlılığı sağlamaktır. Yönetim kurulu; dekanın başkanlığında süresi biten dekanla profesörler kurulunun seçeceği üç ordinaryüs profesör veya profesörden kurulacaktır. Süresi biten dekanın kurulda bulunması yönetimde devamlılığı ve kararlılığı koruyacak, diğer profesörlerin katılması da işlerin daha objektif ve genel bir görüşle başarılmalarını sağlayacaktır. Diğer kurulların kararlarının uygulanma ve yürütülmesi için gereğini yapacak, günlük işlerin gidişini ayarlayacak olan bu kurul; işlerin genel kurul ve profesörler kurulu kararlarına

daha uygun bir tarzda görülmesini, dekanın daha objektif ve tesirli olarak iş başında bulunmasını sağlayacaktır.

Bu kurula verilen önemli bir görev de, öğrenci işlerinde son başvurma yeri omaktır. Her fakültede öğrenciler tarafından öne sürülecek her türlü şikâyet ve itirazlar, son olarak bu kurulda incelenecek ve kesin karara bağlanacaktır. Fakülte bünyesi içinde halledilmesi gereken bu gibi işlerin şimdiki durum da gözönünde tutulmak suretiyle, fakülte dekanının başında bulunduğu yetkili dört profesörü içinde tophyan bir komisyonda incelenmesi, artık bu gibi işlerle; diğer üniversite kurullarının, bakanlığı Danıştayın uğraştırılmaması hem pedagoji ve hem de yönetim bakımından doğru görülmüş ve maddeye bunu da sağlayacak bir hüküm konulmuştur (Madde 7).

Fakültenin dördüncü organı olan dekanların, dünyanın her yerinde olduğu gibi, bu göreve seçilme getirilmesi doğru görülmüştür. Bugün yürütülen sistem dekan olan profesörlerin akademik çalışmalarına çok engel olduğu gibi, değişik kürsü ve enstitülerden oluşan bir fakültenin bütün işlerinin dekanın sorumluluğu altında görülmesi de dekanların hem teşebbüs kabiliyetlerini, şahsi sorumluluk hislerini söndürmekte, hem de dekanlar için büyük ve ezici bir yük teşkil etmektedir. Dekanlığın vazife sınırlarını başka memleketler üniversitelerinde olduğu gibi normal bir duruma koymak ve buraya geçici bir süre için bir profesörü getirmek zaruridir. Fakülte işleri bir tek otorite yerine kurullara verilince ve ayrıca bir yönetim kurulu da bulununca dekanlığın geçici bir görev olmasında hiçbir sakınca kalmıyacak, tersine olarak fakültenin bütün öğretim üyelerinin fakülte işlerinin sahip ve sorumlusu olmalarını ve düşüncelerini açıkça belirtmek imkânını bulmalarını sağlayacaktır. Aynı zamanda dekan seçilen bir profesörün, kürsü ve enstitüsünün işlerinden tamamen uzaklaşmaması da önlenecektir. Bu düşüncenin tamamen gerçekleşebilmesi için, dekanlık süresinin iki yıldan fazla olmaması, süresi biten dekanın en az iki seçim dönemi içinde tekrar dekan olmaması hakkında hükümler konulmuştur. Ancak, süresi biten dekan, iki yıl süre ile yönetim kurulu üyesi olmak suretiyle yönetim işlerine katılmakta devam edecektir. Dekanların gelecek iki dönemde seçilmemeleri hakkındaki hüküm, aynı zamanda, eski darülfünundaki seçim usulünün doğrudan doğruya fena sonuçların tekrarlanmasını da önliyecektir. Dekan, fakültede, seçim işleri kendisine verilmiş olan organ, yani profesörler kurulu tarafından ve fakültenin maaşlı ordinaryüs profesör veya profesörleri arasından ve iki yıl süre ile mutlak çoklukla seçilecektir (Madde 8.)

Üniversite organları hakkındaki hükümlere gelince 9 neu maddede görüldüğü gibi, üniversite tüzel kişinin üç organı vardır: senato; üniversite yönetim kurulu, rektör.

Senato; üniversitelerin en yüksek ve yetkili organıdır. Bu organın kuruluşu, görev ve yetkileri, fakülte kurullarıyla aralarındaki münasebetler tasarının 10 neu maddesinde belirtilmiştir. Başka memleketler üniversitelerinde de bu yüksek organ vardır. Fransa gibi bazı memleketler dışında, bu organ her yerde bu adı taşımaktadır. Memleketimizde; üniversite, rektör, dekan, profesör gibi milletlerarası terimler kabul edilmiş olduğundan üniversitelerin hepsinde mevcut olan bu organın böyle milletlerarası unvanıyla gösterilmesi hem birliğin sağlanması ve hem de bu kurulun niteliğinin tamamen belirtilmesi bakımından faydalı ve doğru görülmüştür.

Senato; rektörün başkanlığında süresi bitmiş olan ve öğretim görevi başında bulunan önceki rektörden, dekanlardan ve her fakültenin iki yıl süre ile seçeceği iki ordinaryüs profesör veya profesörden, bir fakülteye bağlı olmaksızın doğrudan doğruya üniversiteye bağlı bulunan yüksek okullar varsa, bunların yine iki yıl süre ile seçecekleri birer temsilciden kurulacaktır.

Senatonun üç türlü görevi vardır: 1. Üniversitenin birliğine ait kanun ve tüzük tasarılarını hazırlamak, yönetmelikler hakkında karar vermek, onursal doktorluk ve profesörlük gibi bir imtihanla bağlı olmayan unvanlar tevcih etmek, 2. Fakülte genel kurullarıyla profesörler kurullarının yönetmelikler, bütçe, seçim, kürsü ve enstitü kurmak, kaldırmak ve birleştirmek işleri gibi kanunda açıklanan kendi onamına bağlı işleri onamlamak; 3. Fakülte kurulları kararlarından imtihan ve öğrenci işlerine ait olup bağlı bulunanlardan başka işlem ve kararlara karşı vâkı olacak itirazları incelemek.

Senatonun ikinci ve üçüncü görevlerinden dolayı kendisiyle fakülte kurulları arasında bir görüş ayrılığı bulunduğu takdirde senatonun işi karara bağlayarak kendi görüşüyle fakültele

bildirilmesi ve fakültelerin işi tekrar inceliyerekyeniden karara bağlamaları ve fakülte kurulları eski görüşlerinde direndikleri takdirde senatonun son vereceği kararın kesin olması kabul edilmiştir.

Senato üniversitelerin en yüksek başvurma organı bulunması ve bu organın kararlarının kesin olması, bu kararların artık bir idare veya yargı merciinde incelenmemesi ve ancak üniversiteler üzerinde Hükümet namına denetleme iera eden Millî Eğitim Bakanına işe elkoyma hakkının tanınması doğru görülmüştür.

Üniversitelerin ikinci organını teşkil eden vetasarının 11 nci maddesinde adı geçen üniversite yönetim kurulu, fakülte yönetim kurulları gibi bir yürütüm organı mahiyetindedir. Rektörün başkanlığında öğretim görevi başında bulunan bir önceki rektörden, dekanlardan ve genel sekreterden kurulan bu kurul; kanunların, tüzüklerin ve senato kararlarının uygulanmasını sağlar ve bunun için gerekli tedbirleri alır bir önceki rektörle üniversitenin yönetiminin başında bulunan ve teknik yürütme ve yönetme işlerinden sorumlu olan genel sekreteri bu kurula girmeleri yönetimde devamlılık kararlılığı ve kararların en iyi yolda uygulanma ve işlerin görülmesini sağlayacaktır. (Madde 11).

Üniversitelerin üçüncü organı rektördür. Rektörlük de dekanlık gibi bir başkanlık ve yürütme organıdır. Tasarının 12 nci maddesinde rektörün seçimi ve görevleri belirtilmiştir. Rektör seçiminde şu esaslar gözönünde tutulmuştur: Rektörün dekanlar gibi iki yıl süre ile seçilmesi ve belirli bir sürede yeniden seçilmemesi; süresi biten rektörün sonraki seçim döneminde senatoda ve yönetim kurulunda üye olması, her fakültenin aynı şartlar altında üniversite yönetimine katılması gibi faydalar sağlayacaktır. Yalnız bu kanunun gereğince ilk seçilecek rektörlerin fakülte dekanlarıyla aynı zamanda değişmelerinden doğacak sakıncaları önlemek için üç yıl süre ile bu görevde kalmaları gerekli görülmüştür. (Geçici madde 4).

Bundan başka rektörün, fakülteler sıraya konmak suretiyle, her defasında başka bir fakültenin aylıklı ordinaryüs profesör veya profesörlerinden seçilmesi ve bir seçim süresinde rektörlük boşaldığı takdirde rektörlüğün yine bu fakültenin aylıklı ordinaryüs profesör veya profesörleri tarafından yapılması : Süresi biten rektörün ancak kendi fakültesine sıra geldiği zaman tekrar seçilebilmesi, her süre bitiminde rektörün başka bir fakülteden seçilmesi, üniversite yönetiminde her fakültenin aynı derecede görevli ve yetkili olmasını sağlayacak ve darülfunun eminlerinin seçimi dolayısıyla görülmüş olan birçok sakıncaları önliyerek fakülteler arasında samimî bir ahengin kurulmasını, rektörün bütün öğretim üyelerine dayanmasını ve tarafsızlığını temin edecektir. Süresi biten rektörün gelecek seçim dönemi içinde Senatoda bulunması da, yönetimde devam ve kararlılığı koruyacağı gibi esasen kişilerden ziyade kurullara dayanan bu sistem; rektörün değişmesinden üniversite işlerinin müteessir olmasına da meydan vermiyecek ve aksine olarak yönetimin daha esaslı ve kuvvetli elemanlara ve daha geniş bir temele dayanmasını sağlayacaktır.

Rektör; fakültelerin profesör kurullarının bir araya gelmesinden kurulacak bir seçim kurulu tarafından iki yıl süre ile seçilecektir. Her profesörler kurulunda ikişer doçent bulunduğu için meselâ beş fakültesi olan bir üniversitede bu seçime on doçent de katılmış olacaktır (Madde 12).

Üniversiteler bu tasarı kanunlaşınca bilim, ve yönetim işlerinde özerklik elde edeceklerse de, bazı noktalarda aralarında bir koordinasyonun sağlanması ve üniversitelerarası doçentlik imtihan jürilerinin kurulması (Madde 19), bir üniversiteye bağlı olmaksızın kurulacak yeni fakültelerin profesör ve öğretim üyelerinin seçilmesi (Madde 69) gibi birlikte halletmeleri gereken işler de olacaktır. Millî Eğitim Bakanının bir üniversitenin işlem ve kararlarına karşı itirazı halinde bu itirazlardan akademik mahiyette olanları için en doğru hakemliği yapabilecek olan organ da diğer üniversitelerdir. Bu lüzum ve zaruretlere dolayısıyla bir «Üniversitelerarası kurul» un bulunması faydalı görülmüş ve tasarının 13 nci maddesinde bu kurulun, oluşumu ve görevleri gösterilmiştir : Kurul Millî Eğitim Bakanının başkanlığındadır ve her üniversitenin rektör ve dekanlarıyla her üniversite senatosunun kendi üyeleri arasından iki yıl için seçeceği birer temsilciden kurulmuştur. Kurul Bakanın lüzum göreceği hallerde ve göstereceği yerde toplanacak ve kendisine verilen işleri kesin kararlara bağlayacaktır. Bütün üniversitelerin işlerinin en yüksek merci olan bu kurulun ka-

kararlarına karşı artık hiçbir idare veya yargı merciine başvurulması doğru görülmemiş ve maddeye bunu sağlayacak bir hüküm konmuştur.

Tasarının 14 ncü maddesi, üniversiteler üzerindeki Hükümet denetlemesine ayrılmıştır. Birer kamu kurumu olan üniversitelerin diğer kamu kurumları gibi, bir Bakanın emri altında bulunması tabii ve zaruridir. Her Devlet üniversitesinde bir Hükümet denetçisi vardır. Bu denetçi birçok memleketlerde Millî Eğitim Bakanı, İngiltere gibi bazı yerlerde de diğer bir Hükümet adamıdır. Bizde bu görevin Millî Eğitim Bakanına verilmesi tabii görülmüş, ancak bu tasarıya göre üniversiteler Bakanlık teşkilâtına değil, Bakana bağlı olacağından Millî Eğitim Bakanı her üniversitenin başı tanınmış ve bu sıfatla Bakanın üniversitelerle bunları oluşturan fakülte ve kurumların işlerini denetleyeceği belirtilmiştir. Bakan; bu denetlemeyi kanunun gösterdiği yerlerde ve şekillerde kullanacaktır. Üniversiteler Devlet teşkilâtı arasında özerkliği haiz birer kurum olduklarından ve bu itibarla verdikleri kararlarda bakanla aralarında çıkabilecek görüş ayrılıklarının - diğer kamu kurumlarında, belediye ve iller tüzel kişiliklerinde olduğu gibi- Devletin en yüksek yönetim veya akademik merciinde incelenerek çözümlenmesi doğru görülmüş ve maddeye bunu sağlayacak hükümler konmuştur.

Bakan böylece Hükümetin üniversite işleri hakkında aydınlanmasını sağlayacaktır. Bakan; sorularına aldığı cevapları yeter görmezse itiraz ederek bu işleri yeniden inceletecek ve yine uygun görmezse, işi, üniversite dışında Devletin yüksek yönetim organı olan Danıştaya veya sırf akademik durumda ise yine Devletin en yüksek akademik merci bulanan Üniversitelerarası Kurul'a sevkedecektir. Bakanın bir yetkisi de, üniversite işlerinin mevzuat dairesinde görülmesini sağlamaktır. Ancak işlerin geri kalmaması için bakanın onanmadığı kararlar hakkında itiraz yoluna gitmesi, yani bunları üç ay içinde, yönetimle ilgili işler, Danıştay'a, akademik nitelikte işler Üniversitelerarası Kurula göndermesi ve bu süre içinde bu kurullara gönderilmeyen kararların onanmış sayılması doğru görülmüştür. Özel yönetim organlarının kararları hakkında kanunlarımızın kabul etmiş oldukları bu sistem üniversitelerin işlerini de çabuklaştıracak, özerkliklerini sağlamış olacaktır.

Bununla beraber tüzük tasarıları Danıştayca incelenip ve Bakanlar Kurulunca onanacağı; üniversite bütçeleri ile Döner sermayelerinin hesap işleri genel hükümler dairesinde ilgili Devlet organlarının denetinden geçeceği cihetle üniversiteler üzerindeki Hükümet denetiminin yukardaki cihetlerden ibaret kalmadığının ve üniversite bütçeleri, kesin hesapları Yüksek Meclise incelenip kabul edileceğine göre üniversiteler çalışmalarından millete karşı daima hesap verme ve direktifler alarak bunları gerçekleştirme durumunda bulduklarının belirtilmesi de yerinde görülmüştür.

Tasarının üçüncü bölümü, üniversite öğretim mesleği üyelerinin seçim şartlarıyla görevlerine ve kendileri için kabulü gerekli görülen özel haklara ayrılmıştır. Bu bölümün ilk maddesi (Madde 15) üniversite öğretim mesleği üyelerinin kimler olacağını göstermektedir.

Tasarıda üniversite öğretim mesleği üyeliğine girmek ve bu meslek içinde üstün bir unvan ve yetki elde etmek şartları ve şekilleri üzerinde önemle durulmuştur. Üniversite öğretim mesleği, büyük bilgi ve denemeye ihtiyaç gösteren bir uzmanlık işidir. Bu mesleğe girenlerden bu bilgi ve uzmanlığı büyük bir dikkat ve titizlikle aramak, mesleke bunun için gereken bilgi ve uzmanlığı göstermeden kısa yollardan gidebilmek kolaylığını ve tutkusunu kaldırmak suretiyle yetenekli olmayanların bu mesleğe girmelerine yol vermemek gerekli olmamakla birlikte, üniversite öğretim üyeleri arasında kapalı bir meslek anlayışının uyanmasına da yer bırakmamak ve memleketin her tarafında bulunan, çalışmış ve işinde başarı ve yetenek göstermiş olan kimselerin üniversite ailesine ve üniversite çalışmalarına katılmalarına yol açmakta lâzımdır. Tasarıda bu iki görüşün birleştirilmesine de ayrıca çalışılmıştır.

Üniversite öğretim mesleğine doçentlikle girilecektir. (Madde 17). Doçentlik öğretim mesleğinin ilk basamağıdır. Bilindiği gibi Almanya, İsviçre, İtalya ve benzeri memleketlerde bir kısmın doçentler Devlet memuru durumunda olmayıp yalnız serbest kurlar yapmak yetkisine sahiptirler. Bunlar ücretlerini de doğrudan doğruya öğrencilerden alırlar. Bu nevi doçentlik bir bakımdan serbest bir meslek gibi görünür. Bunlardan bir kısmı da doğrudan doğruya Devlet kadrosuna

girerek üniversite öğretim mesleğinde başka başka unvan ve yetkileri kazanırlar. Bu sistem kadro imkân ve ihtiyaçlarıyla bağlı olmaksızın, bu işe yetenekli olanların, çok sayıda üniversite öğretim meslekine girmesine, bilimsel araştırmalarda ve yayımlarda bulunmasına, öğretim meslekinin daha yüksek derecelerine daha çok adayların hazırlanmasına imkân verir ve bir kapalı meslek anlayışını önler. Aynı zamanda adayların çoğalması ve herkese bu mesleke girebilmek imkânının verilmesi (Madde 18) yüksek derecelere ağıktan ve kolayca girmek yollarını kapıyarak daha elverişli şartlarla profesör ve ordinaryüs profesör seçimini sağlar. Tasarıda bu esas gözönünde tutulmuş ve kadroda boş yer bulunsun bulunmasını belli zamanlarda üniversitelerarası doçentlik imtihanlarının açılması (Madde 19) ve bu imtihanları başarmış ve fakat doğrudan doğruya üniversitede bir görev alarak (Madde 20) bir öğretim elemanı durumuna girmemiş olanlara «Üniversite doçenti» unvanı verilip, bunların fakültelerininonamiyle üniversitelerde ve bunlara bağlı kurumlarda belli serbest kurlar ve konferanslar verebilmelerini, geçici öğretim görevleri almalarını, bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmak yoluyla üniversitelerle işbirliğinde bulunmalarını sağlayacak hükümler konmuştur (Madde 22). Böylece ileride üniversitede bir görev almak isteyenler, kadro ile bağlı olmaksızın üniversite doçenti olabilecekler ve imtihan vererek, bu unvanı aldıktan sonra diğer bilim ve meslek alanlarında veya orta öğretim kurumlarında çalışmakla birlikte serbest olarak üniversitede çalışmak veya onun araştırma ve yayımlarına katılmak ve bu yoldan ileride üniversite kadrosunda yer alabilmek imkânını bulacaklardır. Böylece üniversite elemanları memleketin her yanına dağıtılmış olacak ve üniversiteden çok uzaktan bulunup bu mesleke girmek yeteneği olanlar, buldukları yerdeki bilimsel çalışmalarıyla hem üniversite kadrosuna girmek kolayını bulacaklar ve hem de üniversiteye değerli yardımlarda bulunabileceklerdir.

Üniversitenin resmî ve devamlı öğretim kadrosunda ve kendi çalışma alanında üniversite doçenti, bir yardım sayılmıştır (Madde 21 ve 22). Üniversite öğretim mesleki gibi çok önemli bir işe girecek olanların böyle bir yardımcılık safhası geçirmeleri gerekli olduktan başka öğretim ve araştırma işlerinde asistanlardan daha bilgili, denemiş ve yetkili böyle yardımcıları da ihtiyaç vardır. Esasen doçentlik sınıfını kabul eden başka memleketlerde de üniversitelerin resmî ve devamlı kadrolarına göre ve Devlet memuru olan doçentler aynı durumda bulunmaktadır. Bunun için doçentler üniversitenin esaslı ve devamlı öğretim işinde profesör ve ordinaryüs profesörlerin yanında yardımcı görevi alacaklar ve asıl öğretim yetkisi bu dönemi başarı ile tamamlayarak profesör sıfatını alanlara verilecektir. Ancak profesörlük boş olduğu zamanlarda ve hallerde doçentler, bu yetki ile iş görebileceklerdir (Madde 23).

Doçentliğe genel olarak imtihanla girilmesi uygun görülmüştür. İstanbul üniversitesinin kuruluşundan beri, sıkı bir surette uygulanan ve hattâ darülfünunda da güdülmüş olan bu sistemden çok istifade edilmektedir. Bu konuda bugün uygulanan usuller de iyidir. Ancak doçentlik imtihanının, yukarıda anlatıldığı gibi sadece bir yer açıldıkça yapılmayıp kadroda boş yer olmadan da açılabilmesi ve kazananların üniversite doçenti unvan ve yetkilerinin tanınması ve bunlara üniversitelerde serbest çalışabilmek imkânı verilmekle birlikte devamlı kadroda açılacak doçentliklere bu unvanı kazanmış bulunanlardan, imtihandan sonraki araştırmaları, yayımları; kısaca bilimsel çalışmalarıyla tanınmış olanların getirilmesi faydalı görülmüştür (Madde 24 b fıkrası).

Doçentlik imtihanına girebilmek için, bazı şartlar aranmaktadır. Üniversitemizde bugün öğretimi kurulmuş ve gelişmiş olduğundan, araştırma yeterliğinin ilk tanığı olan doktora imtihanını geçirmiş bulunmanın veya tıpta «Doktor» unvanını aldıktan sonra 1219 sayılı kanun gereğince birinci sınıf uzman unvanı da almış olmanın, doktora yapmamış olan mühendis ve mimarların da kendi uzmanlık alanlarındaki yeteneklerini bir imtihanla belirtmiş bulunmanın, üniversitenin öğretim ve araştırma mesleğine girmenin ilk şartı sayılması tabii görülmüştür. Yabancı memleketlerde lisans ve doktora bakımından çeşitli sistemler bulunduğu ve bunlardan bir kısmının bizim sistemimize uymadığı gözönünde tutularak öğretim mesleğine girmekte eşitliği sağlamak için, 3656 sayılı kanunun 3 ncu maddesinin «E» fıkrasının bu hususta bir esas olarak alınması gerekli görülmüştür. Aynı zamanda adayın doçentlik imtihanına girebilmesi için, doktora yaptıktan veya tıpta uzmanlık diploması aldıktan veya mühendislik ve

mimarlıkta yetenek imtihanı verdikten sonra enaz iki yıllık bir uygulama ve deneme hayatı geçirmesi de istenmektedir. Bundan başka, yaşıyan batı dillerinden brinin iyice bilinmesi de şart koşulmuştur. Üniversite öğretim mesleğine gireceklerin birkaç dil bilmeleri çok istenmeğe değerse de bu günkü şartlar içinde yalnız bir yabancı dil yeter sayılmıştır.

Doçentlik imtihanı bütün Türk Üniversitelerini ilgilendirdiğinden bu imtihanın Üniversitelerarası kurulacak jüriler tarafından yapılması özgürlükle gerekli sayılmıştır. (Madde 19).

Doçentlik imtihanını başarmış ve üniversite doçenti unvanını kazanmış olanların herhangi bir üniversitenin resmî ve devamlı kadrosuna girmeleri açık bir yer bulunmasıyla ve fakülte profesörleri kurulu tarafından seçilmekle kabil olacaktır. Bu seçimin iyi ve adaletli bir yolda yapılmasını ve imtihandan sonra en fazla çalışmış ve yetki kazanmış olanın seçilmesini sağlayacak usuller de tüzüğüne konulacaktır (Madde 67).

Üniversite profesörleri; Üniversite Öğretim Kurulunun esas üyeleridir. Bunlar üniversitede öğretim ve araştırma yapma ve yaptırma yetkisi olanlardır (Madde 25). Ancak bir veya birkaç kürsü kurulmasına lüzum gösteren bilim kollarında düzenli çalışmayı sağlamak ve esas kürsüyü yönetmek görev ve yetkisi, ordinaryüs ünvanı verilen profesöre aittir (Madde 27). Böylece bir esas kürsü çevresindeki profesörler, ordinaryüsün bilimsel yönetme ve denetlemesi altına girmiş olacaktırlar.

Profesörlerin; boş yer oldukça, esas olarak beş yıl eylemle üniversitede doçentlik etmiş veya üniversitede doçentlik imtihanını kazandıktan sonra yedi yıl üniversitelerde serbest olarak çalışmış ve yahut diğer bilim ve meslek işlerinde görev almış üniversitede doçentlerinin, imtihan verdikten sonraki araştırmaları ve yayımlarıyla tanınmışlarından, seçilmesi uygun görülmüştür. Her dersin doçenti o dersin profesörlüğü için tabii bir aday olmakla beraber, en lâyük olanın seçilmesini ve doçentlerin, doçentlik döneminde de verimli bir surette çalışmalarını sağlamak için, seçim dairelerinin genişletilmesi faydalı bulunmaktadır. Böylece sade kıdeme değer verilmiş olmayacak, aynı zamanda üniversite öğretim mesleğinde devamlı araştırmanın ve çalışmanın bir şart olduğu belirtilmiş olacaktır.

Profesörlüğün kadrodaki bir göreve karşılık olması esas tutulmuş ve belli bir profesörlük görevi olmaksızın, yalnız bir unvan olarak doçente profesör adı verilmesi de kabul edilmiştir. Her ne kadar doçentlikte başarılar göstermiş bir kimsenin yıllarca çalıştığı halde boş yer olmaması yüzünden profesör olmaktan mahrum kalması, onun çalışma istek ve enerjisi üzerine tesir edeceği düşünülebilirse de, bu yol tutulduğu takdirde profesörlük kadrosunun lüzumundan fazla genişleyeceği, iyi bir seçim için doçentlik ve profesörlük kadroları arasında korunması gereken oranın kaybolacağı ve bazı kimselerin profesör unvanını aldıktan sonra doçentliğe ait görevlerini gereği gibi yapmakta gevşek davranabilecekleri düşünülerek, görevsiz profesörlük unvanının verilmemesi faydalı görülmüştür. Esasında doçentlik, aylık bakımından türlü derecelere ayrıldığı ve bu bakımdan bir doçentin aylıkça yükseltilmesine de imkân bulunduğu gibi bir doçent, görevinde bir başarı gösterdiği ve kendini tanıttığı takdirde başka fakülte ve üniversitelerde de profesör olabileceği için, bunda bir sakınca da görülmemiştir. Tersine olarak bu esas, doçentleri başka üniversitelerde görev almaya isteklendirecek ve yeni açılacak fakülte veya üniversitelerimizin kadrolarının kolayca doldurulmasını sağlayacaktır. Ancak profesörlük unvanı bir kere kazanıldıktan sonra, aşağıda yazılacağı gibi, şahsa bağlı bir unvan olacak ve bir profesör, kanunî sebeplerle profesörlükten düşürüldükçe, görevinden ayrılrsa da unvanını taşıyacaktır (Madde 50).

Ordinaryüslük unvanı ise bir esas kürsünün başına geçirilen profesöre verilmektedir. Fakülte-lerin bilimsel kuruluşlarında kürsüler birer bütün olacak ve bir bilim kolunun veya çok dallı bilim kollarının bir esas kürsüsü olacaktır. Bir ordinaryüsün yönetimine verilecek olan bu kürsüye bağlı dallarda başka profesörler, doçentler bulunursa ordinaryüs unvanını alan profesör, bu kürsüde çalışma beraberliğini ve yönetim işini üstüne alarak, derlerin gereğince okutulmasını, bilimsel araştırmalar, yayımlar yapılmasını sağlayacak; asistanları, doçentleri yetiştirmekten doğrudan doğruya şahsı sorumlu tutulacaktır. Ancak fakültelerde bir esas kürsü yapılmıyacak dersler de bulunacak ve bunlar bağımsız profesörlere verilebilecektir.

Ordinaryüs profesörler, profesörlerin bilimsel araştırmaları ve orijinal yayımlarıyla tanınmış, bir kürsüde çalışma beraberliği ve yetiştirme görevlerini başaracak pedagoji ve yönetim yetkisi belli olmuşları arasından seçilecektir (Madde 26). Bu şartları taşıyan profesör bulunmazsa kürsünün yönetimi geçici olarak bir profesöre verilebilecektir. Ordinaryüslük ancak belli bir yetki ve görevin karşılığı olarak kabul edileceğinden ordinaryüslük sayısı da lüzumsuz ve anormal bir yolda çoğalmıyacaktır.

Ordinaryüslük unvanı bir kere kazanıldıktan sonra, profesörlük gibi şahsa bağlı unvan olarak kalacaktır. Profesör veya ordinaryüs profesörlerin, ne yolda seçilecekleri de yapılacak tüzük ile belirtilecektir. Yalnız doçentlerin, profesör ve ordinaryüs profesörlerin tâyin şekilleri tasarıda gösterilmiştir (Madde 23 ve 28).

Üniversite öğretim mesleği üyelerinin şahıslarıyla ilgili durumlar da tasarıda önemli bir yer almaktadır. Üniversite öğretim mesleğine girenlerin, bunu kendileri için tek iş yapmaları ve bütün yetenek ve çalışmalarını buna vermeleri şarttır. Bir profesör dersini vermekle veya doçent yardım görevini yapmakla vazifesini bitirmiş sayılamaz. Bunların iş saatlerinde devamlı olarak görevlerinin gerektirdiği yerlerde bulunmaları, bilimsel araştırmalar yapmaları, öğrencileri kabul ederek sorularına cevap vermeleri veya çalışmalarını için gereken yol ve kaynakları göstermeleri, yardımcılarıyla daima temas ederek onların çalışmalarını denetlemeleri ve bunları yetiştirmeleri şarttır. Aynı zamanda bunlara üniversitede veya fakültelerde üniversitelere veya Hükümetçe bilim ve meslek kollarıyla ilgili başka görevler de verilebilir. Bir profesör veya doçent hiçbir zaman dışardaki işini öne sürerek asıl görevlerini savsatmaz. Bununla beraber bir üniversite profesörünün veya doçentinin bilgi ve uzmanlığından başkalarının da istifade etmesi, hem bunların görüş ve uygulama alanlarının genişlemesi ve hem de memleketin kendilerinden daha geniş bir ölçüde faydalanması bakımından gereklidir. Bir tıp profesörü bilgilerinden herkesi faydalandırmalı ve muhtelif olayları görebilmelidir. Bir hukuk profesörünün bilgisinden ve karakterinden faydalanmak herkesin hakkıdır. Bir fizik, bir kimya ve bir ekonomi profesörü memleketin en önemli ve hayati işlerini aydınlatılabilir. Bir endüstri kimyası profesörü, yeni kurulacak bir kimya endüstri fabrikası için çok faydalı olabileceği gibi, bir yüksek mimar profesör de büyük bir anıt - yapı projesini hazırlayarak ve onun inşasını yöneterek hem sanatı, hem tekniği ile memlekete eşsiz bir eser kazandırabilir. Onların bilgi ve uzmanlarına cemiyetin biçeceği maddi ve manevi pahadan bu profesörleri mahrum etmek için, hiçbir sebep gösterilemez. Üniversite doçent ve profesörlerinin mesleke bağlanmaları demek gözlerini uygulamaya ve hayata kapamaları, halkla, iş ve dert sahipleriyle temas kesmeleri, yetenek ve uzmanlıklarının, bilimsel alanlardaki çalışmalarının kendilerine sağladığı değerlerden, mahrum edilmeleri demek değildir. Bununla beraber bir tıp profesörünün bir iki saat dersten sonra bütün zamanlarını bir pratisiyen hekim gibi muayene yerinde geçirmesi, bir hukuk profesörünün de aynı suretle birkaç saatlik dersten sonra, mahkeme mahkeme dolaşarak pratisiyen avukatlar gibi uğraşması; bir ekonomi profesörünün ticaret yapmayı veya ticaret ve ekonomi kurumlarının devamlı ve görevli bir memuru olması, bir yüksek mühendis profesörün gelişigüzel bir yapının kontrol işini üstüne alması hiçbir zaman kabul edilemez. Bu düşüncede olanların ve böyle çalışanların üniversite öğretim mesleğinde yeri olamaz. Gereklikçe üniversitede bunlardan konferansçı veya okutman sıfatlarıyla faydalanabilir. Fakat üniversite doçent, profesör ve ordinaryüs profesörleri, ancak önemli konsültasyonlarda, ameliyatlarda, yargıtay, adalet divanları gibi yüksek mahkemelerde veya hâkem olarak, büyük projelerde ve teknik işlerde gerekli incelemeleri yaparak oylarını bildirmekle hem uygulamalarla ilgilerini kesmemiş ve hem de kendi uzmanlık alanlarında faydalı olmuş olurlar ve hemen her yerde bu imkân da kabul edilmiştir; hattâ İtalya da ekonomi profesörleri özel kanunlarla birçok Ekonomi kurumlarının yönetim kurullarının organları sayılmışlardır. Tasarıda Üniversite öğretim mesleği üyelerinin üniversite içindeki işleriyle uzmanlıklarına göre dışarıda yapabilecekleri işlerin üzerinde de dikkatle durulmuştur.

Teklifeye göre her doçent, profesör ve ordinaryüs profesör, asıl çalışmalarını üniversiteye verecek, iş saatlerinde görevinin gerektirdiği yerlerde bulunacak ve başka bir işi öne sürerek esas işle

-rini savsatmayacaktır. (Madde 29). Ancak iş saatleri içinde haftada sekiz saat dışarda ken bilgi ve uzmanlığı ile, yerinin, şeref ve haysiyetiyle uygun bir iş yapılabilecektir. Bu hükümlere uymayı sağlayabilmek için de üniversite doçent, profesör ve ordinaryüs profesörlerinin her y bir beyan kâğıdı vermeleri esası konmuştur. (Madde 30). Beyan kâğıdında o yıl içinde yukarıca sayılan esaslara göre alınacak işler gösterilecektir. Fakülte yönetim kurulları ve rektörler beyan kâğıtlarında yazılan işlerin, kanun hükümlerine uymıyacağını gördükleri takdirde itiraz edebileceklerdir. Bu itirazlara göre durum senatoda son ve kesin olarak halledilecektir. Bu suretle üniversite öğretim üyelerinin bir yandan göreve tam bağlılığı, öteyandan bilgi ve uzmanlıklarından dışarıda faydalanabilmesi sağlanmış ve görevleri, uzmanlıklarıyla uygun olmayacak işler almaları da, yir üniversitece önlenmiş bulunacaktır.

Üniversite öğretim mesleği üyelerinin aylık ödenek durumları da tasarıda özel bir önem taşımaktadır. Üniversite öğretim işinin yüksek bilim ve uzmanlık işi olduğu şüphesizdir. Bilgi ve uzmanlığı, dışarda kendisine büyük kazançlar sağlayacak olanları, üniversiteye bağlamak ve bu tasarı ile kabul edilecek yüksek görev ve sorumlulukların kendilerine güvenle verilebileceği bir öğretim kurulu meydana getirmek, memleketin her gün biraz daha fazla ihtiyaç duyduğu uzmanları yetiştirebilmek için, gerekli akçalı fedakârlıklarda bulunmaya zorunluk vardır. Türkiye Cumhuriyeti uzmanlık kurumları açarken ve uzmanları bunların çevresinde toplarken bu fedakârlığı göze alması gerektiğini daima duymuş ve icabını yapmaktan çekinmemiştir. Nitekim bugün de üniversitelerimizde muhtaç olduğumuz uzmanlıklar için bu fedakârlık, başka yollardan yapılmaktadır.

Üniversitelerimizden ve yabancı üniversitelerden yetişecek ve kendilerini üniversite öğretim mesleğine verecek yetkili ve yetenekli genç uzmanları, bu mesleğe bağlamak ve böylece kuvvetli üniversiteler kurmak için esaslı akça tedbirlerini biran önce almak gerekmektedir. Bu tasarıyı koyduğu esaslara göre üniversite kadrosunda eylemleri görev alacak doçentler için ilk aylık derecesi en az elli lira olabilecektir. Doçent olmak için yabancı dil bilmek ve doktora yapmış olmak şart olduğuna ve bundan başka en az iki yıllık bir uygulama hayatı geçirilmiş bulunması ve eylemleri askerlik ödevinin yapılmış olması gerektiğine ve ayrıca ağır ve sıkı bir imtihana özel bir yetki arandığına göre, bu derece aylığa hak kazanmamış bir kimsenin, aylıklı doçentlikle görevlendirilebilmesi pek düşünülemez.

Profesörler için de en yüksek maaş haddi olarak birinci derecenin alınmasına zorluk vardır. Derece yükselmelerinde ise genel hükümlere uyulması tabii görülmüştür. Yalnız ordinaryüslük, aylık durumuyla ilgili sayılmamış ve aylık bakımından hangi derecede olursa olsun gerekli şartları haiz bir profesörün ordinaryüs profesör olabileceği kabul edilmiştir. Bu suretle de ordinaryüslüğün sırf bir kıdem hakkı olmayıp bir görev ve yetki karşılığı olduğu takyit olunarak, genç profesörlerin bu sıfatla bilim hayatımızda yer almalarına da yol açılmıştır.

Dışarda hiçbir maddi kazanç sağlamıyacak uzmanlık kollarına kuvvetli elemanlar bulabilmek ve üniversite öğretim mesleki üyelerini üniversiteye daha çok bağlamak için de, «Üniversite öğretim tazminatı» adı altında bir uzmanlık zammı kabulü faydalı ve lüzumlu görülmüştür. (Madde 32). Bu tazminatta istifade edebilmek için tasarı 30 ncu maddesi gereğince bütün çalışmalarını üniversitede toplamış olmak şarttır. Bu tazminatların miktarları dışarıda bilgi ve uzmanlık sayesinde sağlanabilen kazançlarla karşılaştırılacak olursa, minimum ve zorunluk derecesinde hadler üzerinden konulmuş oldukları görülecektir. Matematiğe anıklığı olan bir gençin, mühendislik gibi kazançlı bir meslekten; matematik profesörlüğüne bağliyabilmek veya tıbbın, hukukun hiçbir maddi kazanç sağlamıyan kolları veya tarih, edebiyat, felsefe gibi yalnız harcamada bulunulmasını zorunlu kılan ve sadece üstün bir bilim özveriliği isteyen uzmanlıklar için de, kuvvetli elemanlar bulabilmek üzere böyle bir esasın kabulünde kesin bir gereklilik olduğunu, senelerdenberi yapılan deney ve gözlemler açıkça göstermiştir.

Uzmanlıklarından faydalanılmak ve üniversitelerimizin bazı bilim dallarındaki öğretim üyesi kadrolarını tamamlamak için 4635 sayılı kamu hükümleri dairesinde bugüne kadar çalıştırılmakta bulunan yabancı uyruğu profesörlerin, öğretim görevleriyle üniversitelerimiz için de ne gibi hak,

yetki ve sorumlulukları bulunması gerekeceği bugüne kadar herhangi bir kanun hükmüyle ifadenendirilmemiş olduğundan bu noksanı gidermek de gerekli görülmüş ve bu maksatla tasarıya bir madde eklenmiştir (Madde 29). Böylece yabancı profesör ve ordinaryüs profesörlerin ne yolda seçilerek, nasıl görevlendirilecekleri belirtilmekte ve kendilerinin öğretim görevleri bakımından bu kanunla aylıklı öğretim üyeleri için konulmuş olan bütün hükümlere bağlı olacakları açıklanmaktadır. Bu itibarla şahsi öğretim görevlerinden başka, fakülte üniversitelerin bütün kurullarına girebilecekler, yalnız yetki ve sorumluluklarında özellik bulunduğu için dekan veya rektör seçilemeyeceklerdir.

Tasarının dördüncü bölümü, üniversite öğretim yardımcılarıyla ilgili hükümleri kapsamaktadır. Şüphesizdir ki, üniversitelerde öğretim üyelerinin araştırma ve öğretim işlerini kolaylaştıracak veya öğretim kadrosunun yeter sayıda meslek üyesiyle tamamlanması mümkün olmayan hallerde bu boşlukları geçici bir zaman için dolduracak birtakım yardımcıları ihtiyaç vardır. Bunlar belli ve bilhassa teknik bir alandaki bilgi ve uzmanlıklarından faydalanılabilecek olan fakat üniversite öğretim mesleki dışında bulunan başka meslek sahipleriyle üniversite bilgilerine yardımcı olacak dil ve eski metin incelemesi gibi dersleri ve bilgileri gösterecek okutmanlar ve lâboratuvar şefleri, kitaplık uzmanları, bazı enstitüler için belli konularda pratik bilgi ve deneylerinden faydalanılacak uzmanlar, öğretim üyelerine her zaman ve her araştırma ve her öğretme işinde yardım edecek ve ilerde öğretim üyesi yetişecek olan asistanlardır. Bunlara bir yabancı profesör veya uzmana belli bir süre içinde yardım edecek tercümciler de katılmak gerekmektedir. Bu yardımcı kadronun önemli bir kısmını üniversite öğretim mesleğinin tabii kaynağı olan asistanların teşkil edeceği de şüphesizdir. Gerçi asistanlığın bir öğreticilik basamağı değil, sadece öğrenciliğin son safhası sayılması gerçeğe daha uygun ise de, öğretim mesleğine en anıklı ve iyi yetişmiş olanların yakından tanınarak seçilmelerini mümkün kılmak için asistan kadrolarının bugünküne nispetle daha çok genişletilmesine de ihtiyaç vardır. Böylece bir bakıma öğrenci durumunda olduklarını bilen ve esasen göreve alınmaları veya işten çıkarılmaları genel hükümler dışında tutulan asistanların daha iyi çalışıp kendilerini hazırlamaları da sağlanmış olacaktır.

Tasarıda üniversite öğretim yardımcıları : a) Öğretim görevleri, b) Okutmanlar, c) Uzmanlar, d) tercümciler, e) Asistanlar olmak üzere beş gruba ayrılmıştır (Madde : 33).

Öğretim görevlerini, genel olarak Devletin başka hizmetlerinde çalışan veya serbest bir meslekte olanlardan özel bir bilgi sahibi veya uzman olan, bir sistem kuran veya teknik ve pratik bilgileriyle bir bilim dalının bazı kısımlarını daha yetki ile gösterebilecek kimseler teşkil edecektir. Bunlar belli sürelerde yapacakları kurlarla üniversite araştırma ve öğretim işlerine büyük yardımlarda bulunabilirler. Bilhassa öğretimini üstüne aldığı konunun pratik hayatta uygulanmasıyla da meşgul bir bilim veya meslek adamının bu yolda sağlayacağı fayda büyüktür. Bunun içindir ki, henüz yeter derecede öğretim mesleğinde hazırlanmış elemanı bulunmayan mühendislik ve mimarlıkla ilgili öğretim dallarında geçici bir süre için fakat çok sıkı tedbirler alınarak bu kaynaktan da öğretim üyesi sağlama yoluna gidilmiş ve bu maksatla tasarıya geçici üçüncü madde eklenmiştir.

Bazı fakültelerin kuruluş sıralarında üniversiteler kanunu hükümlerine uygun yolda profesörlük unvan ve yetkisi bulunmadığı halde, bilim veya meslek alanındaki başarılarıyla, yayımlarıyla öğretim yeteneğini tanıtmış bulunan kimselerin yine geçici bir zaman için bazı kürsü derslerini idare etmeleri bu yolda mümkün görülmüştür. (Madde : 34). Ancak bunların üniversite öğretim üyeleri arasına girmeleri ve bunlara mahsus unvanları taşımaları doğru ve mümkün görülmemiştir. Bunların buldukları memurluk veya mesleğin kanunlarına bağlı kalmaları zaruridir. Kendilerine memur buldukları takdirde 3888 sayılı kanun hükümlerine göre ve saat başına bir ücret verilecek, serbest meslekten olanların aylık ve ücretleri hakkında da genel hükümler uygulanacaktır. Yalnız bu gibi uzmanların ancak zaruret olan hallerde ve ciddi bir bilgi ve uzmanlık sahibi olanlar arasında seçilmeleri de gerekli bulunduğu için seçimin fakülteler profesörleri kurulunun teklifi ve senatonun onamıyla yapılması doğru görülmüştür.

Okutmanlara gelince, bunlar dil dersleri, eski dillerde yazılmış metinlerin çözülmesi gibi yardımcı dersleri okutacak öğretmenlerdir. (Madde : 35). Bunların da üniversitede ve fakültelerin

araştırma ve öğretim konularıyla doğrudan doğruya uğraşmadıkları ve öğretim üyelerinin bağlı oldukları şartlarla seçilemeyecekleri için onlar arasında giremeyecekleri tâbiidir. Okutmanlar durumlarına göre aylık veya ücret alacaklar ve aylıklılar memurlar hakkındaki hükümlere bağlı tutulacaklardır.

Fakültelerin uzman yardımcılarına da ihtiyaçları büyüktür. Lâboratuvar şefleri, kitaplık usullerini bilen uzmanlar ve şeflerle bazı enstitülerin ve atelyelerin özel bir bilgiye ve uzmanlığa ihtiyaç gösteren konularının öğreticileri bu zümreyi teşkil ederler (Madde: 36). Bunlardan fakültelerde çalışanların fakülte yönetim kurulunun kararı, enstitülerde çalışanların ise klinik veya enstitü ordinaryüs profesörü veya müdürünün inhası ve fakülte yönetim kurulunun onayıyla rektör tarafından tâyin edilmeleri ve aylıklarıyla ücretlerinin durumlarına ve görevlerinin önemine göre genel hükümlere bağlı olması uygun görülmüştür.

Yabancı profesör veya uzmanların öğretim ders takrirlerini, not ve raporlarını sözlü veya yazı ile Türkçeye çevirmek üzere işin gereğine göre devamlı veya geçici olarak çalıştırılan yardımcıları tercümciler adı altında toplanmıştır (Madde: 37). Bunların işe alınmaları fakültelerde fakülte yönetim, üniversite merkez örgütünde üniversite yönetim kurullarının kararıyla ve rektörün onayıyla yapılacaktır. Durumlarındaki özellik dolayısıyla aylık veya ücret bakımından kendilerinin 3656 sayılı kanunun 6 nci maddesinde yazılı görevliler arasında bulduklarının açıklanması da lüzumlu görülmüştür.

Yukarıda da belirtildiği gibi, yardımcıların ayrı ve özel bir sınıfını teşkil etmekte olan asistanlar bir taraftan öğretim üyelerinin yardımcıları, bir taraftan da kendi uzmanlıklarını hazırlamağa çalışan yetişkin öğrenci durumundadırlar. Her kürsünün gerektirdiği özel şartları belirten bir yönetmeliğe göre kürsüyü idare eden profesörün teklifi ve fakülte yönetim kurulunun onayıyla rektör tarafından aday olarak görevlendirileceklerdir. Yalnız kanunda asistanlığa alınmanın esas şartlarıyla, asistanların görevlerinin ana çizgileriyle belirtilmesi faydalı görülmüş ve 39 ncu, 40 nci maddeler bu maksatla teklif edilmiştir.

Adaylık süresinin bir yıl olarak sınırlandırılması ve gereğinde ancak bir yıl daha uzatılabilmesi suretiyle asistanların içinden en anıklı olanların mesleğe seçilmeleri ve uygun görülmiyenlerin itgileri kesilerek yerlerine başkalarının getirilmesi mümkün olacaktır. Adaylıkları onanan asistanların arasında henüz doktora yapmamış veya tıpta uzmanlık yetkisi kazanmamış, mühendislik veya mimarlıkta yeterlik imtihanı vermemiş bulunanların, doçentlik imtihanına girebilmek için başlıca şartlardan biri olan bu vasıfları en çok üç yıl içinde kazanmaları da esas kabul edilmiş olduğundan asistanlık, üniversite hayatında aynı zamanda yetiştirici bir basamak da teşkil edecektir. Asistanların aylık, yükselme, kıdem bakımlarından memur haklarından faydalanmaları ve ancak yeterliliği görülenlerin her zaman tâyinlerindeki yoldan görevlerine son verilmesi esaslarının kabulü, tam nitelikte öğretim üyesi adayı yetiştirme amacını gerçekleştirmeyi sağlamak için zaruri görülmüştür.

Tasarının beşinci bölümü üniversitelerde çalışacak memurlar ve hizmetliler hakkındadır. Bu memur ve hizmetliler genel olarak Devletin başka kuruluşlarında bulunan memur ve hizmetlilerden farklı değillerse de üniversitelere bu tasarı ile verilmesi düşünülen yönetim özerkliği, üniversite memur ve hizmetlileri hakkında da tâyin, izin ve disiplin işleri gibi hususlarda bazı kanun hükümleri konulmasını zaruri kılmıştır. Her Üniversitede o üniversite yönetim örgütünün başında bir genel sekreter ve fakültelerde aynı durumda birer fakülte sekreteri olacak ve bunların maiyetlerinde gereği kadar memur bulunacaktır (Madde 41, 42). Tasarının 43 ncu maddesi üniversite memur ve hizmetlilerinin hangi makamlar tarafından ve ne yolda tâyin olunacaklarını, 44 ncu maddesi de bu memur ve hizmetlilerin diğer genel hükümler karşısındaki durumlarını belirtmektedir.

Tasarının altıncı bölümü disiplin işlerine ayrılmıştır. Üniversite öğretim mesleği üyelerinin disiplin işleri türlü yönden bir özellik göstermektedir. Bu sebeple üniversite öğretim üyelerinin, meslek ahlâk ve disiplininin yine kendi içinden korunması ve benzeri kurumlarda kabul edilen esaslara uygun bir yol tutulması tabii sayılmış ve bu konularda karar verme yetkisinin de senatolara bırakılması gerekli görülmüştür (Madde 45). Üniversite öğretim mesleği üyelerinin işlemleri

ihtimali görülen meslek suçlarının ayrılarak belirtilmesine gidilmeyip ana çizgileriyle gösterilmesi, kanunun üçüncü maddesinde sayılan üniversite görevlerinden kendi sorumluluklarına girenlerin uygun yolda yerine getirilmesinde herhangi bir savsatmaya göz yumulmuyacağına belirtilmesi maksada yeter görülmüştür (Madde 46). Üniversite öğretim üyelerinin meslek suçları dışındaki disiplin işlerinin Memurlar Kanununun genel hükümlerine bağlı bulunduğu da tasarruğun 48 nci maddesinde gösterilmiştir. Görevde dikkati çekmeden başka cezalar için ilgili meslek üyesine üniversitelerarası kurulda kendisi için verilen kararı temyiz etme hakkı da tanınmıştır (Madde 47). Yalnız bu itiraz merciince verilecek kararın takdire bağlı sayılması ve bunlara karşı artık hiçbir yargı ve idare makamına başvurulmaması da üniversitelerin bilim ve yönetim özerkliğinin tabii ve gerekli bir sonucu sayılmıştır.

Üniversite öğretim mesleği üyelerinin memurluk görevleri sırasında veya bu görevleri dolayısıyla işleyebilecekleri suçlardan ötürü, memurun muahkematı usullerine göre haklarında yapılacak soruşturma ve kovuşturma için gerekli yetkili merciler de, tasarruğun 49 ncu maddesinde gösterilmiştir.

Üniversite öğretim mesleği üyesi elde edilen hakların ve doçentlik, profesörlük, ordinaryüs profesörlük gibi ünvanların bir görev ve hizmet karşılığı olmakla beraber bir kere kazanıldıktan sonra şahsa bağlı birer ünvan ve yetki halini aldıkları malumdur. Bu bakımdan bu ünvanların geri alınması da ancak kanuni sebeplerle düşürülme şeklinde hekimlik, avukatlık nevinden şahsa bağlı bir meslek ve yetkinin düşürülmesi ve yapılmaktan alıkonması gibi olması gerekmekte ve bir kanun konusu bulunmaktadır. Bunun için tasarruğun 50 nci madde teklif olunmuştur.

Üniversitelerde görevli memurların disiplin işleri için de durumun icabına uygun özel bir disiplin komisyonu gerekli görülmüş, bu komisyonun kuruluşu, yetkileri ve üniversite örgütleri içindeki yeri 51 nci madde ile belirtilmiştir.

Tasarruğun yedinci bölümü üniversitelerin akça işleriyle ilgili hükümleri kapsamaktadır. Bilim ve yönetim özerkliği tanınan üniversitelerin akça işlerinde de özerkliği tabii bulunduğundan, bugüne kadar Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinde yer alan üniversite ödeneklerinin, genel bütçenin ayrı bir kısmını teşkil etmesi ve bu kurumlar için ayrıca muhasebe müdürlükleri kurularak bütçelerine doğrudan doğruya kendilerinin tasarruf etmeleri esas kabul edilmiştir (Madde: 52).

1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 55 nci maddesi her türlü bağış ve vasiyetlerin adandığı yere ve işe sarfını ve artan kısmının gelecek yıllara aşımını mümkün kıldığından üniversitelerimize yapılacak türlü yardım bağışlarının bu kurumların ihtiyacına derhal ve doğrudan doğruya sarfı mümkündür. Bundan başka üniversite ve fakültelerle bunlara bağlı enstitü ve kurumlardan gerekli görülenler için de geniş ölçüde döner sermaye kullanma yetkisi tanınmak suretiyle (Madde: 57) bunların kendi amaçlarına uygun bir yolda işlemleri de sağlanmış bulunmaktadır. Yalnız üniversite bütçe tekliflerinin kendileri tarafından hazırlanması şekil ve zaman bakımından birtakım yeni kanun hükümlerini gerektirdiği için tasarıya bu cihetleri düzenlemek üzere 54 ncu madde konulmuştur.

Üniversite öğrencilerinden alacak harçlarla öğrencilerden ve ilgililerden alacak her türlü gider karşılıklarının tutarlarını, türlerini ve alınma şekillerini senatoların kararlaştırılması (Madde 53), rektörlerin üniversite bütçelerinin ve dekanların kendilerine ait ödeneklerin ita amiri olmaları ve tahakkuk memurlarını da işin gereğine göre rektör veya dekanların tâyin etmeleri (Madde 55) uygun görülmüştür. Üniversite bütçelerindeki ödeneklerden lisans ve doktora öğrencilerine yapılacak yardımlarda uygulanacak esasların belirtilmesi ihtiyacı olan öğrencilere burslar ayrılması yetkileri senatolara bırakılmakla beraber bursların âzami hadleriyle burs alanların Devlete karşı hizmet ödevleri kanun ile tâyin olunmuştur (Madde: 58). Üniversitelerin kendi bünye ve ihtiyaçlarına uygun alım - satım komisyonları bulunması gerekli görüldüğünden bu komisyonların ne yolda kurulacağı da tasarıda ayrıca gösterilmiştir (Madde: 56).

Tasarruğun sekizinci bölümü müteferrik hükümleri bir araya toplamaktadır.

Üniversite öğretim mesleği üyelerinin birçoğunun öğretim ödevleri yanında, bu öğretimin daha verimli olarak ve memleket gereğlerine bağlı bir şekilde gelişimi için zaruri inceleme ödevleri bulunduğu meydandadır. Bu itibarla ilgili profesör ve doçentler zaman zaman bu bilimsel çalışma ve

İncelemeler için ders yerlerinden veya lâboratuvarlardan çıkacak gerekli yerlerde dolaşmak ve çalışmak mecburiyetindedirler . Bu çalışmaların çok kere uzunca ve devamlı olması da mümkündür. Bunun için üniversite öğretim mesleği üyelerinin iki yıla kadar tam maaş ve tahsisatla üniversite dışında görevlendirebilmelerini ve yapacakları bilimsel çalışma ve araştırmaların gerektirdiği yolluk ve harcamaların da üniversite bütçelerinden ödenmesini mümkün kılacak bir yetkiye ihtiyaç görülmüş ve tasarının 59 ncu maddesi bunu sağlamak üzere teklif edilmiştir. Üniversitelerimiz arasında bu yetkiden faydalanılarak bir kısım öğretim üyelerini değiştirmek yoluyla, kendilerinin uzmanlıklarından faydalanma alanını genişletmek de mümkün olacaktır.

Üniversitelerin ve üniversiteler öğretim üyelerinin yüksek görevleriyle uygun olarak Devlet teşkilât ve protokolü içinde, yerlerinin belirtilmezi de zaruri görülmüştür. Üniversitelerimizin bilim alanında en yüksek ve şerefli görevi yaptığı, aynı zamanda bilim ve uzmanlık işlerinde Devletin en yüksek yetkili bir bilim danışma organı olduğu şüphesizdir. Bu itibarla üniversitelerin ve üniversite profesör ve ordinaryüs profesörlerinin Devlet teşkilât ve protokolü içindeki yerinin yüksek yargı idare ve danışma işleriyle görevli Yargıtay, Danıştay, ve Sayıştay başkan ve üyeleri arasında olduğu belirtilmiştir. (Madde : 60).

Üniversite öğretim üyeleri askerlik ödevi bakımından genel şartlara bağlı bulunmakta ve bu bazı genç öğretim elemanlarının ihtiyatlık hizmetine çağrılmaları takdirinde bir kısım kürsü, lâboratuvar ve enstitü çalışmalarının aksaması sonucunu doğurmakta idi. Bu durumu önlemek üzere de 61 nci madde teklif olunmuştur.

Hayatını bilime bağlamış ve üniversitelerdeki öğretiliyle çalışma hayatı boyunca ömrünü ve bütün yeteneğini verip memlekette bilimin ve tekniğin ilerlemesine hizmet etmekte olan, fakat nizamî yaş haddini doldurdukları için emekliye ayrılmaları gereken öğretim üyelerinin, öğretime iktidarları bulunduğu üniversite senatolarınca kabul olunduğu süre boyunca emekliye ayrılmıyarak görevlerine devam etmek suretiyle gün geçtikçe artan deney ve uzmanlıklarından memlekete faydalandırılmaya devam etmeleri, yüksek öğreticiye gösterilmesi gerekli bir saygı ödevi bilimsel ve tasarının 62 nci maddesi bu maksatla hazırlanmıştır.

Bu bölümde yer alan diğer maddelere gelince, bunlardan 63 ncu madde Devlet daireleri adına üniversitelerde yetiştirilen öğrencilerin kabul şartlarının ne yolda karşılanacağına, bunlardan harç ve ücret alınmayacağını, 64 ncu madde kanunda geçen jüri ve kurullarda oy verme ödevliliğini, 65 nci madde üniversite mensuplarının kişilik işlerini ne yolda yürütüleceğini, 66 maddede yine üniversite mensuplarının izin işlerini, 67 nci ve 70 nci maddeler bu kanunun hangi hükümler için birer tütüzük yapılması gerektiğini, 68 nci madde bu kanunun yayınında sonra açılacak yeni fakültelerin ilk öğretim üyelerinin kimler tarafından ve ne yolda seçilecekleri, 69 ncu madde bir üniversiteye bağlı olmayan fakültelerde üniversite organlarıyla ilgili kanun hükümlerinin kimler tarafından uygulanacağını, 71 nci madde bu kanunun açıklamadığı hallerde genel hükümlere uyulacağını ve 72 nci madde de üniversitelerle ilgili olarak bugüne kadar kabul edilmiş kanun hükümlerinin hangilerinin saklı tutulup, hangilerinin yürürlükten kaldırılacağını göstermektedir.

Tasarının 9 ncu bölümü geçici hükümlerdir. Birinci, altıncı ve dokuzuncu geçici maddeler, tasarının kabulünden sonra Üniversiteler Kanununun alacağı şekle göre düzenlenmesi gerekli bulunan üniversitelerin yeni kuruluş kanunlarının Ekim 1946 ayı sonuna kadar Büyük Millet Meclisinin onamına sunulması gerektiğini ve o kadrolar onanmaya kadar bugün yürürlükte bulunanların uygulanmasına devam olunacağını ve üniversite öğretim tahsisatının verilmiş şeklini belirtmekte; ikinci ve onuncu maddeler de kanunun uygulanabilmesi için derhal kurulması gereken Ankara Üniversitesi rektörlük kadrosuyla, üniversitelerin muhasebe müdürlükleri kadrolarını göstermektedir.

Dördüncü ve beşinci maddeler, kanunun kabulünden sonra yapılacak seçimler ve bu seçimler tamamlanmaya kadar işlerin kimler tarafından yürütüleceği ile ilgili bulunmaktadır. Yedinci madde bugüne kadar üniversitelerimizde ve fakültelerimizde kazanılmış olan unvan ve hakların saklı bulunduğunu belirtmekte, sekizinci madde de Gülhane Askerî Doktorluk Tatbikat Okulunda profesör unvanını kazanmış olanların dahi bu haktan faydalanacaklarını göstermektedir. Memleketimizde hekimlik mesleğinin gelişme ve ilerlemesinde bu kurumun önemli bir rolü olduğu

malûndur. Ötedenberi bu kurumda profesör olmuş değerli tıp üstatlarının bir kısmı, tıp fakültelerimiz öğretim kurullarında da yer alagelmışlerdir. Bu itibarla tıp fakülteleri öğretim kadroları için esaslı kaynaklardan biri olan bu kurumda bugüne kadar profesör unvanını kazanmış olanların bilim alanında vermiş oldukları emekler ve elde ettikleri başarılarla sağladıkları bu unvanları ve yetkileri tanımak tabii görülmüştür. Bununla beraber bundan sonra aynı kurumda yetişecek öğretim elemanlarının bu bakımdan durumlarını ise sunulan kanun tasarısı aydınlatmış bulunmaktadır.

4304 sayılı kanun ile Millî Eğitim Bakanlığımıza verilmiş olan ödevler arasında İstanbul Teknik Üniversitesi binalarının genişletilmesi ve tamamlanması maksadiyle başlanmış olan işlerin aynı teşkilât tarafından bitirilmesi lüzumlu görüldüğünden geçici onbirinci madde de bu maksatla teklif olunmuştur.

Hazırlanmasında gözönünde tutulan ilkeler ve teklifini gerektiren sebepler yukarıdanberi sırasıyla arzulanan bu kanun tasarısı, görüldüğü üzere yalnız fakültelerle fakültelerden kurulmuş olan üniversitelerimize ait bulunmaktadır. Siyasal Bilgiler Okulu Güzel Sanatlar Akademisi, Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu, Gazi Eğitim Enstitüsü ve Devlet Konservatuarı gibi herbirinin ereği, öğretim yapı ve kuruluşları birbirinden tamamen farklı olan öteki yüksek kurumların öğretim üyelerine ait hükümleri de bu kanun çerçevesi içine almak doğru görülmüştür. Esasen bu teklifi hazırlarken yaptığımız incelemelerle elde ettiğimiz inanç da, benzer yüksek öğretim kurumları öğretim elemanlarıyla birçok memleketlerde üniversite öğretim üleriyle eşit tutulan müzeler opservatuar ve kitaplıkların yüksek yetkili bilim uzmanları için, kendi ihtiyaçlarına uygun olmak üzere ayrı ayrı kanun teklifleri yapılması veya bugün bu durumdaki kurumlar hakkında mevcut kanun hükümlerinin de bu ihtiyaçlara göre ayarlanması daha faydalı olacağını göstermiştir.

Üniversitelerimiz ve henüz üniversite halinde birleştirilmemiş fakültelerimiz gelişme durumundadırlar. Fakat bir üniversitenin tek başına gelişmeyeceğini de denemeler göstermiştir. Üniversiteler birbirlerini kuvvetlendirmek, tamamlamak, hattâ bilim alanında karşılıklı denetlemeler yapmak görev ve ihtiyacındadırlar. Ancak bu suretle bir memlekette üniversite ve bilim hayatı doğabilir ve gelişebilir. Aynı zamanda memleketin türlü uzmanlık alanlarında duyulan ihtiyaçlar ve her yıl üniversitelere koşan gençlerin gittikçe artan sayısı memleketimiz için, bugün mevcut üç üniversitenin bile yetmeyeceğini göstermektedir. Halbuki, üniversitelerin kurulup gelişmesi onların bilim ve yönetim özerkliğine sahip olmalarına, memlekette kuvvetli üniversite öğretim üyelerinin bulunmasına bağlıdır. Bir üniversite öğretimmesleki ve bu meslek içinde doğmuş ve gelişmiş üniversite öğretim kurulları olmadan, üniversitelerin kurulması ve gelişmesi kabil olamayacağı tartışma götürmez bir gerçektir.

Bu bakımdan teklif edilen kanun tasarısı, benzerleri gibi yapıcı bir kanun tasarısı olarak sunulmuştur. Üniversitelerimiz bu kanunun verdiği yetki ve sorumluluklarla gelişip büyüyecek ve üniversite öğretim mesleği üyeleri memleket gerçeklerine daha yakından el koyarak, memleket ve cihan meselelerinde yetkili oylar vermek, memleketin muhtaç olduğu aydın yurttaşlar yetiştirmek imkânını bulacaklardır. Böylece hem memleketimizde Millî ve gerçek üniversiteler doğacak ve hem de memleket değerli uzmanlar, bilim ve teknik adamları; Devlet yetkili bilim ve teknik danışma organları bulmuş olacaktır.

Millî Eğitim Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Millî Eğitim komisyonu

Esas No. 1/579

karar No. 9

25 V. 1946

Yüksek Başkanlığa

Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 25/IV/1946 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan Üniversiteler kanunu tasarı ve gerekçesi Millî Eğitim Bakanı da hazır bulunduğu halde komisyonumuzda görüşüldü. Tasarı üniversite hocalarının yetişme, seçilme ve yükselme şartlarını belli esaslara bağlamayı, bu suretle üniversite öğretim mesleğini kanun temeli üzerine kurmayı ve üniversitelere bütün işlerinde özerk vererek daha çabuk gelişmelerini sağlamayı hedef tutmaktadır.

Tasarının kapsadığı hükümler esas itibariyle bu maksadı sağlar mahiyette bulunmuş, ancak ihtiyacı tamam karşılayabilmesi için aşağıda gösterilen değişikliklerin yapılması da lüzumlu görülmüştür:

1. — Öğrenci olarak toplandığı Türk gençlerini millî karakter sahibi ve Türk devriminin ülkülerine bağlı insanlar olarak eğitip yetiştirmenin üniversitelerimizin başta gelen ödevleri olduğunun kanun içinde belirtilmesinde fayda görülmüş ve üçüncü maddenin A fıkrası bu düşünceye göre değiştirilmiştir.

2. — Bir ordinayüs profesör veya profesör tarafından işgal olunmuyarak bir doçent veya öğretim görevlisi tarafından bağımsız olarak idare olunan kürsülerin de bu doçent veya öğretim görevlisi tarafından fakülte profesörler kurullarında temsil olunmaları, bunlardan gayri doçent ve öğretim görevlilerinin de bu kurulda birer temsilcilerinin bulunması uygun görülmüş ve tasarının altıncı maddesi buna göre değiştirilmiştir.

3. — Tasarının 17 nci maddesi üniversite öğretimin üyeliğinin başlangıcı olan üniversite doçentliğinin doçentlik imtihanını başarmakla kazanılacağını söylemektedir. Bu imtihanın mahiyet ve şekil hakkında tasarıda bir kayıt yoktur. Buna göre bu husus üniversiteye bırakılmış oluyor. Ancak komisyonumuz bu noktada önemle işaret etmeyi lüzumlu bulur ki doçent-

lik imtihanı bugünkü şekilden kurtulmalıdır. Doçentlik imtihanının esasını doçent olmak isteyenlerin vücutte getirecekleri ilmi eserlerin gerçek değeri teşkil etmeli ve bilhassa bu maksat için meydana getirilen eserin salâhiyetli ilim mercileri tarafından incelenmesinden hayli zaman önce basılması ve genel tenkidlere arzolanması şart koşulmalıdır. Doçentlik yetki ve unvanını verebilmek için kullanılan ölçüler ve aranan şartlar her bakımdan habilitazione için kullanılan ölçüler ve aranan şartlara eşit olmalıdır.

4. — Doçent olabilmek için mimarlık ve mühendislik kollarında da doktora yapmış olmanın şart koşulması doğru görülmüş ve 18 nci maddede doktora yerine tüzüğüne göre geçirilecek bir başka sınavın da yeter görülebileceği hakkındaki kayıt ancak geçici bir dönem için zaruri görülerek buradan kaldırılmış ve geçici 4 nci madde halinde tasarıya eklenmiştir.

5. — Doçent olacakların yalnız bir batı bilim dilini bilmelerinin yetmeyeceği adayların kendi bilim dalları itibariyle eski veya yeni başka dilleri de bilmeleri gerektiği düşünülmüş ve 19 ncu maddeye buna göre hüküm eklenmiştir.

6. — Doçentlerin görevleri arasına kendi araştırma ve çalışmalarıyla ilgili yayınlarda bulunmalarının da katılması uygun görülmüş ve 21 nci maddeye buna göre hüküm eklenmiştir.

7. — Üniversite dışında da üniversite öğretim görevleri için yetişmiş ve hazırlanmış çok sayıda aydın vatandaş bulunması üniversitelerimizin kuvvetlenmesine ve kültür seviyemizin yükselmesine büyük ölçüde yardım eder. Doçentlik sınavını geçirdikten sonra üniversitede bir görev almamak halinde de bu unvanın sahibine birtakım hayır ve menfaatler sağlaması, her alanda birçok değerli ve liyakatli genç aydınlarımızı doçent olmak için çalışmaya teşvik edecektir. Bunu göz önünde bulundurarak ilgili bakanlıkların doçentlik un-

vanını kazanan memurları için birtakım rüchahlar kabul eylemeleri, bu arada kıdem zammı vermediği düşünmeleri ve bu yolda mevzuat meydana getirmeleri komisyonumuzca temenniyeye değer görülmüş ve bu hususun bu raporda da yazılması kararlaştırılmıştır.

8. — Ordinaryüs profesörlüğün, bir kürsünün yönetimi için seçilecek profesörlere mahsus bir mertebe ve unvan olduğunun kanunda açıklanması ve bu mertebe ve unvanı kazanan bir gün yönetim görevini yapmasına engel olacak bir durumu çıkarsa o zaman da yerine başka bir profesörün ordünaryüslüğe getirilebilmesi hakkında kanuna hüküm konması uygun görülmüş ve 26 nci madde buna göre değiştirilmiştir.

9. — Üniversite öğretim mesleği üyelerinin dışarıda ne gibi işleri yapıp ne gibi işleri yapmayacakları hakkında senetodan çıkan kararlar, rektörlerin itirazda bulunmaları halinde daha yüksek yetkili bir merciin: Üniversitelararası kurulunda inceleyebilmesinde ve kesin karara bağlanmasında, bu yolda memleket irfanı için en uygun kararların verilebilmesini sağlama bakımından fayda görülmüş ve 31 nci maddeye bu düşünce ile bir fıkra eklenmiştir.

10. — Tasarı ile üniversite doçent, profesör ve ordinayüs profesörlerine verilmesi düşünülen tazminatın bu türlü hocaların ders taktiri dışında olarak dallarına göre kliniklerde, seminerlerde veya laboratuvarlarla atelye ve şantiyelerde geçen çalışmalarının karşılığını teşkil eylemekte bulunduğunun ve bu tazminatın devrim tarihi derslerine ve konferanslara mahsus ücretlere engel olmayacağına kanunda açıklanması ve üniversite tazminatından ilgililerin ellerine geçecek miktarların terfiyelerine yardım eder bir hadde getirilmesi uygun görülmüş ve 32 nci maddeye buna göre eklemeler yapılmış ve üniversite tazminatı her derece için 50 lira arttırılmıştır.

Üniversite öğretim üyelerinin terfihi yolunda kabul edilen esaslara mütenazir olarak diğer yüksek öğretim kurumları öğretmenleri için de Hükümetçe terfih imkânları sağlıyan özel mevzuat meydana getirilmesi temennisinin bu rapora dereci komisyonumuzca karar altına alınmıştır.

11. — Üniversite öğretim meslekine mensup hocası bulunmayan dersler için öğretim görev-

lisi adı altında kullanılacak öğretmenlerin sürekli olmayıp geçici olarak kullanılacaklarının kanunda açıklanması, bu vesile ile de Üniversitede dersleri Üniversite öğretim mesleki mensuplarına okutturmanın esas teşkil etmekte olduğunun bu raporda ifade olunması uygun görülmüş, 34 ncü maddenin birinci fıkrası bu düşünceye göre değiştirilmiştir. Öğretim görevlerinin görevlerine son verilirken tayinlerindeki usule uymak gerektiğinin de belirtilmesi lüzumlu görülmüş aynı maddenin ikinci fıkrasına buna göre hüküm eklenmiştir.

12. — Tasarının 35, 36 ve 37 nci maddelerinde hükümlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak üzere küçük ifade değişiklikleri yapılmıştır.

13. — Doçent olmak isteyen mimarlarla mühendislerin geçici bir süre için vermeye ödevlendirildikleri yeterlik sınavına tasarıdaki geçici 4 ncü madde dayanak teşkil ettiğinden 38 nci madde de buna göre düzeltilmiştir.

14. — Tasarının 41 ve 42 nci maddelerinde hükümlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak üzere küçük ifade değişiklikleri yapılmıştır.

15. — Tasarının 46 nci maddesi, üniversite görevlerinden üzerine düşeni yapmayan üniversite öğretim üyelerinin disiplin cezalarıyla karşılaşacaklarını söyler Komisyonumuz bu görevlerin 3 ncü maddede yazılı olduklarını, eğitim ve öğretim görevleri diye iki kısma ayrılabilir olan bu görevlerden her ikisinin aynı derecede önemli bulunduğunu kanun metninde belirtmeyi lüzumlu görmüş ve 45 nci maddede buna göre değişiklik ve bazı ifade düzeltmeleri yapılmıştır.

16. — Tasarının 49 ncü maddesinde, hükümlerin iyi anlaşılmasını sağlamak üzere lüzumsuz bir harf kaldırılmış ve lüzumlu bir, virgül eklenmiştir. 55 nci maddeye ait rakam yanlışı ile, 57 nci maddenin son fıkrasında da mânayı değiştiren bir harf yanlışı düzeltilmiştir.

17. — Tasarının 70 nci maddesi, hükmü değiştirilen 18 nci madde ile ilgili bulunduğundan bunun sürekli olarak kanunda kalmamasına lüzum görülmiyerek belli bir süre için yürürlükte bulundurulması gerekli görülen kısmı ile bir geçici 4 ncü madde teşkil olunmuştur.

18. — Tasarının geçici 7 nci maddesinin 1 nci fıkrası, üniversiteler kanununun çıkmasından önce İstanbul Üniversitesiyle İstanbul

Teknik Üniversitesinde ve bunlara bağlı öğretim kurumlarında, Ankara Hukuk, Dil ve Tarih Coğrafya, Fen ve Tıp Fakültelerinde kazanılmış öğretim üyeliği unvan ve haklarının saklı tutulduğunu söylemektedir. Bu hükmün uzun zaman için devamlı mahiyeti göz önünde bulundurularak geçici maddeler arasından çıkarılıp kanunun esas maddeleri arasına naklonulması uygun görülmüş ve bununla 70 nci madde teşkil olunmuştur.

19. — Üniversite öğretim mesleki üyelerinin milletvekilliğine, hükümetin izniyle yabancı memleketlerin öğretim kurumlarında, öğretmenlikte veya memleket içindeki bir araştırma ve uzmanlık kurumunda görevli olarak geçirdikleri sürenin üniversiteye dönmeleri halinde aylıklarının yükseltilmesinde hesaba katılması uygun görülmüş, bunu sağlayacak hükümlerle 71 nci madde teşkil olunmuştur.

20. — Tasarıdaki 71 nci madde 72 nci, 72nci madde de 73 ncü madde yapılmıştır.

21. — 2777 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin 2 nci fıkrası, Siyasal Bilgiler Okulu öğretim heyeti hakkında da İstanbul Üniversitesi öğretim heyeti hakkındaki mevzuatın aynen tatbik olunmasını emreder. Bu tasarrufların kanunlaşması halinde üniversitelerle Siyasal Bilgiler Okulu arasındaki fark daha büyüyeceğinden hükmü tatbik kabiliyeti kalmıyacaktır. Bu sebeple yürürlükten kaldırılan kanun hükümleri arasına 2777 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin 2 nci fıkrasını da katmak gerekmektedir. Bunun için tasarrufların hükümetten gelen metindeki 72 ve komisyonumuzdan çıkan metindeki 73 ncü maddesinde buna göre değişiklik yapılmıştır.

22. — Tasarrufların 3 ncü geçici maddesi, teknik üniversitelerin kuruluş devresinde bulduklarını göz önüne alarak bu kurumlardaki mühendislik ve mimarlık kollarının meslek dersleri profesörlüklerine dışardan liyakatli kimselerin seçilip getirilebilmesi hakkında 15 yıl yürürlükte kalacak bir hükmü taşımaktadır. Komisyonumuz bu hükmeye ait yürürlük süresinin 15 yıldan 10 yıla indirilmesini doğru bulmuş bundan başka Teknik üniversiteler dışında yeni açılacak birçok fakültelerin ilk kuruluş

devresine ait ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak bunların da beş yıllık bir süre için aynı imkâna sahip olmalarını lüzumlu görmüştür. Bu sebeple geçici 3 ncü maddeye yeni bir fıkra eklenmiştir.

23. — Teknik üniversitelerin kuruluş devresine ait ihtiyaçları gözönünde bulundurularak bu kurumların mimarlık ve türlü mühendislik kollarında doçentlik sınavına girecek mühendis ve mimarlardan bu kanunun çıktığı tarihten itibaren on yıl süre ile doktora yapmış olmak şartının aranmaması, bunların yeterlik sınavını geçirmiş olmalarının yeter sayılması uygun görülmüş ve bu maksatla geçici 4 ncü madde teşkil olunmuştur. Buna göre hükümet tasarısındaki 4 ncüden 11 neye kadar olan geçici maddeler birer ileri numara almışlardır.

24. — 5 ncü geçici madde üniversite idare hizmetlerine ait hizmetlerin 1946 yılı Eylülünde yapılacağını söylemektedir. Bu seçimlerin kanunun yayımlanmasını takibeden otuz günlük süre içinde yapılmasının ihtiyaca daha uygun düşeceği hesaplanmış ve maddede ona göre değişiklik yapılmıştır.

25. — Geçici 7 ve 8 ncü maddelerde maksadın daha iyi açıklanması sağlanmak üzere küçük ifade değişiklikleri yapılmış ve geçici 8 nci maddenin 1 nci fıkrası sürekli maddeler arasına alındığı için bu madde 2 ncı fıkradan ibaret kalmıştır.

26. — Hükümetten gelen tasarı metnindeki 73 ncü ve 74 ncü maddelere önceki maddelerin numara değiştirmeleri sebebiyle birer ileri numara verilmiş ve tasarı kanunlaştığı takdirde üniversitelerce hazırlanacak Kuruluş Kanunlarıyla bütçe tasarılarının vaktinde yetişmesini sağlamak üzere yürürlük tarihinin kanunun yayımlandığı tarih olması maksada daha uygun bulunarak 74 ncü madde buna göre değiştirilmiştir.

Tasarıyı, havaleleri gereğince Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere saygılarımızla Yüksek Başkanlığa sunarız.

Millî Eğitim Ko.

Başkanı	Sözcü	Kâtip
Manisa	Sivas	Urfa
R. N. Edgüer	R. Ş. Sırer	S. K. Yetkin

Ankara
B. Baykan

Bingöl
T. Banguoğlu

Çanakkale
R. N. Güntekin

Çankırı
T. Onay

Eskişehir
İ. U. Aykurt

Bolu

İstanbul
İ. A. Gövsa

İzmir
E. Çınar

İzmir
Ş. Yunus

Tazminat bahsinde asistanların durumunu da gözetmek yerinde olur fikrindeyim. Bazı terimlere daha uyar karşılık bulunmalı.

H. R. Öymen

Kastamonu
T. Taşkıran

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 1/579

Karar No. 115

5 . VI . 1946

Yüksek Başkanlığa

Hükümetçe Yüksek Meclise sunulan Üniversiteler Kanun tasarısı, Millî Eğitim Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonumuza verilmekle Hükümet adına Maliye Bakanı Nurullah Esat Sümer, Millî Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel ile İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Ordinaryüs Profesör Sıddık Sami Onar ve Millî Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Genel Müdürü Necmettin Halil Onan ve Talim ve Terbiye Heyeti Üyelerinden Faik Reşit Onat hazır oldukları halde incelendi.

Tasarının esasları ve Komisyonumuzun Kamutaya bilhassa arzına lüzum gördüğü hususlar şunlardır:

1. — Tasarıya göre üniversiteler, şimdiye kadar olduğu üzere, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ve onun bünyesine dahil bir müessese olmaktan çıkarak özerklik (muhtariyet) ile idare edilen bilim müesseseleri haline gelmektedirler. Binaenaleyh,

a) Hükümetin, bütçe ve kadro kanunlarını Büyük Meclise teklif vesilesiyle üniversiteler üzerinde haiz olması tabii olan yetkileriyle üniversite öğretim üyelerinin tâyinini tasdik gibi haller dışındaki deneti, bir Hükümet uzvu olan Millî Eğitim Bakanının üniversitelerin başı olması, bu sıfatla üniversite organları kararlarından bir kısmının onun onamına (tasdikına) tâbi bulunması, bu organlarca verilen kararlardan beğenmediklerini mahiyetine göre Danıştay veya üniversitelerarası kurul tarafından incelenmesini isteyebilmesi (M. 14) gibi muayyen husus-

lara inhisar etmektedir.

Şu hale göre, memlekette yüksek araştırma ve öğretim işi üniversitelerin sorumluluğuna emanet edilmektedir. İstanbul Üniversitesinde on üç yıldır edilen tecrübe ve elde edilen başarı üniversitelerimizin buna lâyık olduklarını göstermektedir. Kaldı ki üniversite öğretim ve yönetim işleri, yüksek bilgi ve ihtisas isteyen konular olmak itibariyle bizzat üniversite mensupları tarafından en iyi bir şekilde yürütülebilir. Bu itibardır ki, komisyonumuza verilen izahlara göre, üniversite idarecileri Bakanlıkça daima bunlar arasından tâyin olunagelmüş; kuruluş zamanları hariç, Bakanlık, üniversiteye mütaallik yetkileri kullanırken her defasında, ilgili üniversite heyetlerinin kararlarını esas almıştır. Şu halde tasarının derpiş ettiği özerklik (muhtariyet) bir bakıma göre esasen üniversite kurullarının isteğine uygun bir şekilde Bakanlık kararıyla görülmekte olan işlerde karar mesuliyetinin de bu kurullara bırakılmasını, buna ilâve ve muvazi olarak kendi organlarını seçme işinin tamamıyla üniversite öğretim üyelerine verilmesini (M. 8, 12) tazammun etmektedir.

b) Hükümet tasarısı, üniversiteleri malî bakımdan şimdiye kadar olduğu gibi genel bütçeye tâbi tutmaktadır. Halbuki tasarı ile teklif olunan muhtariyet ve birinci madde ile üniversiteler için kabul olunan tüzelsellik, bunların Hükümetçe yapılacak yardımlara ve kendi gelirlerine dayanan ayrı bir bütçeleri olmasını, hak ve borç sahibi olabilmelerini gerektirmektedir. Bu itibarla Komisyonumuz, Hükümetin de

muvafakatiyle, üniversitelerin katma bütçe usulüyle idare edilmelerini ve bağışlanan veya bağışlarla edinilen gayrimenkullere sahip olmalarını uygun bularak tasarıya gerekli hükümler koymuştur (M. 52 ilâ...).

c) Üniversitelerin bilhassa akademik mahiyetteki işlerini görüşmek üzere kurulan ve fakültelerarası işler için bunların üyelerinden mürekkep heyetler kurmağa yetkili olacak olan üniversitelerarası kurul, her üniversitenin muhtar oluşundan ötürü, üniversiteler arasında yönetim ve öğretim işlerinde husule gelebilecek ahenksizliği giderme bakımından büyük önemi haizdir. Her ne kadar kurulun böyle bir yetkisi tasarıda zikredilmemekte ise de üniversite faaliyetlerini yakından takip durumunda olan Millî Eğitim Bakanının, üniversite kararlarından uygun bulmadıklarını kurula tevdi yetkisine dayanarak bu neticeyi sağlayacağına ve hattâ bu hususta icabeden esasların da konacağına şüphe yoktur. Bu itibarla Komisyonumuz bu konu hakkında kanuna ayrıca hüküm koymağa mahal görmemiştir.

2. — Tasarı, bilhassa üniversite öğretim mesleki mensuplarını diğer Devlet memurlarından ayrı, yüksek bilim ve ihtisasa yaraşır esaslara bağlamaktadır :

a) Tasarı, üniversite öğretim mesleğine intisap için doktora veya tıp ihtisasından başka, her sahanın hususiyetine göre tesbit olunacak esaslar dairesinde başarılabacak doçentlik imtihanını şart koşmakta ve benzer fakülteler bakımından aynı ölçülerle yapılmasını sağlamamak üzere bu imtihan işini üniversitelerarası jüriye tevdi etmektedir. Bu esasları tamamiyle yerinde telâkki eden Komisyonumuz bilhassa ileri Garp memleketlerinde başarılabacak benzer imtihanların da sayılmasını ve doçentlik imtihanı verenler için bir üstün dereceye tâyin hakkı tanınmasını uygun bularak tasarıya gerekli hükümler ilâve eylemiştir.

Tasarıdaki hüküm, umumiliği hasebiyle müsait bulunduğundan jüriye üniversite ve memleket dışındaki ilim adamlarının da katılması, bilhassa imtihan için şart olan ilmî etüdlerin bunlara gönderilmek suretiyle incelenmesi gibi tedbirlere de başvurulmak suretiyle doçentlik imtihanının ileri memleketlerdekine benzer bir titizlikle yapılması, bilhassa çok sayıda memleket gençlerine büyük garp üniversitelerinde

benzer imtihanlar yaptırılması, üniversite öğretim meslekinin ve dolayısıyla memleket ilim hayatının özlediğimiz gelişmesini biran evvel sağlayacak başlıca tedbirlerdir.

b) Tasarı üniversite öğretim meslekine intisap için doçentlik imtihanı geçirmeği şart koşmak ve bu imtihanı geçirmiyenlere mesleke intisap imkânını kapamakla beraber doçentlik imtihanını, münhal doçentlik bulunmasına bağlı tutmamak suretiyle istiyen ve kendisinde kabiliyet gören gençlere açık bulundurmaktadır. Tasarı bu suretle doçentlik imtihanı geçirmiş, fakat açık kadro bulunmaması yüzünden doçent tâyin edilmemiş olanlara ilmî mesailerine devam ve kabiliyetlerini ispat şartıyla profesör olmak imkânlarını da vermektedir.

Bu hükümler, kadrosuzluk yüzünden üniversiteye intisap edemeyip başka sahalarda çalışan kabiliyetleri, üniversite dışında dahi sahalarda daha verimli çalışmaya teşvik edici olmak bakımından da yerindedir.

Şunu da ilâve edelim ki, tasarı üniversite öğretim mesleğini muayyen imtihanları geçirenlere ve belli şartları haiz olanlara hasretmekle beraber (öğretim görevliliği) müessesesi sayesinde üniversite dışındaki ehliyetlerden faydalanmayı da sağlamaktadır. (M. 34).

c) Tasarı üniversite öğretim mesleği üyelerinin çalışmalarını üniversiteye ve ihtisas sahalarna hasretmelerini hedef tutarak başka işi olmıyanlara, bu suretle ilmî araştırma ve yayımlar için sarfedecekleri gayrete karşılık olarak üniversite tazminatı adı ile ayrı bir para verilmesini kabul etmektedir. Komisyonumuz bu tazminatı üniversite hocalarına sahalarna mütaallik kitap vesair ilmî vasıtaları tedarik imkânı verme bakımından da yerinde telâkki etmiştir. Millî Eğitim Komisyonu Hükümetçe teklif olunan miktarları üniversite hocalarının (terfiyelerine yardım eder bir hadde getirilmesi) maksadiyle ellışer lira artırmıştır. Ancak verilen para, az evvel arzoluunduğu üzere munzam mesai ve ihtiyacın karşılığıdır. Üniversite hocalarının terfihi işi umumiyetle memur geçimini, bugünkü fiyat şartlarına göre düzenleme meselesinin bir cüzü olduğundan bu mesele ile birlikte düşünülmesi ve memur maaşlarına yapılacak umumî zammın bunlara da teşmili tabii olduğundan üniversite tazminatı tesbit edilirken böyle bir mülâhaza ile hareket edilmemek icap

eder. Kaldi ki yukarıda da arzölündüğü üzere doçentlik imtihanı geçirenlerin üniversiteye doçent veya profesör olarak intisaplarında bir üst dereceye tâyini kabul edilmiştir. Bu itibarla Komisyonumuz üniversite tezmanatı için Hükümetçe teklif olunan miktarları uygun bulmuştur.

d) Tasarı, üniversite öğretim üyelerine verilecek mesleki cezaların nelerden ibaret olduğunu tahdidi şekilde saymakta olduğu gibi memuriyete müteallik inzibati cezaları da (M. 46) (Devlet memurluğundan çıkarma, sınıf veya kıdem indirme, aylık kesme) hallerine hasretmekte ve bu cezaları verme işini üniversite organlarına bırakmaktadır. Memurlar hakkında mer'i esaslardan farklı olan bu usul, üniversite muhtariyetinin ve üniversite öğretim mesleğinin tabii bir icabı telâkki edilerek ve aykırı hareketlere karşı yetkili üniversite mercilerinin titizlikle ve mesleğe olan vukuflarından ötürü isabetle karar ve tedbir alacakları düşünülerek komisyonumuzca da uygun görülmüştür.

3. — Memleket ilim ve irfan hayatı, memleket çocuklarının işi ve eseri olmak tabii ise de her sahada istediğimiz sayı ve mükemmeliyette ilim adamlarımız yetişinceye kadar yabancı uzmanlara üniversitemizin ihtiyacı açıktır. Diğer yandan bizzat ileri memleketlerde tatbik olunan hoca ve talebe mübadelesi şekillerinden faydalanmak da yabancı bilim müessesesi ve muhitleriyle teması sağlama ve geliştirme bakımından zaruridir. Bu konular üzerinde duran komisyonumuz, üniversitemizin bu ihtiyaçları bizzat takdir edeceklerine ve gereğini en isabetli bir şekilde yapacaklarına inanarak ve bu işte görülecek noksan ve aksaklıkları önliyecek tedbirlerin, Millî Eğitim Bakanının her üniversite kararını üniversitelerarası kurula sevk etmek, Hükümetin bütçe tasarılarını Meclise sunmak gibi yetkileri sayesinde ve nihayet Büyük Meclise bütçe tetkikleri vesilesiyle almacağını düşünerek, tasarıya bu hususlar için ayrı hüküm koymağa mahal görmemiş, sadece 29 ncu maddeye mevcut yabancı hocaların herhangi suretle işine son vermeği Millî Eğitim Bakanının tasvibine bağlıyan bir kayıt ilâvesiyle iktifa etmiştir.

4. — Bu tasarı vesilesiyle komisyonumuzda ehemmiyetle görüşülen bir konu da talebenin ve umumiyetle memleketin her sahada bugünkü bi-

lim seviyesine uygun ve sahalarının bütününe kapsayan kitaplara olan ihtiyaçtır. Bu işin bir an evvel başarılmasını üniversitemizden beklemek hakkımızdır. Üniversitelerin hocalar arasında iş birliği sağlamak suretiyle her saha için işaret olunan neviden eserleri biranevvel meydana getirmeleri zaruridir. Bundan başka, hocaların ders takrirlerinin engeç dersi mütaakıp üniversitelere hususi tesisatla itinali bir şekilde, muntazam olarak bastırılıp derhâl talebeye dağıtılmasına da kesin zaruret vardır. Gerçekten memleketimizde not tutma usul ve kolaylıkları taammüm etmemiş olduğundan öğrencilerimiz için hocaların ders takriri kâfi gelmemektedir. Bu itibarla talebenin derslerden faydalanmasını artıracak başlıca tedbir, notların zamanında basılıp dağıtılmasıdır. Komisyonumuz, bu temennilerinin yerine getirildiğini üniversite bütçelerinin görüşülmesi sırasında öğrenmekten haz duyacaktır.

Büyük Meclise yıllardır temenni edilen, Komisyonumuzca sevinçle kararlaştırılan ve yukarıda arzolunan esaslara ve ayrıca izaha lüzum görülmeyen mülâhazalara göre değişikliklerle kabul olunan Üniversiteler Kanunu tasarısı, (Hayatta enhakikî mürşit ilimdir) Atatürk sözünü kendine şiar eden Cumhuriyetin bu üstün ilim ve irfan müesseselerine verdiği büyük önemin yeni bir belirtisi olarak, Yüksek Başkanlık eliyle ve ivedilikle görüşülmesi dileği ile Kamutayın yüce tasvibine sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
Tokad	Rize	İstanbul
H. N. Keşmir	T. B. Balta	F. Öymen
Aydın	Burdur	Çanakkale
R. Alpman	Ş. Enginciri	S. T. Arsal
Diyarbakır	Eskişehir	Giresun
Ş. Uluğ	Y. Abadan	M. Akkaya
Giresun	Hatay	İsparta
A. Sayar	H. Selçuk	M. Karaağaç
İstanbul	İzmir	Kayseri
İ. H. Ülkmen	M. Birsal	F. Baysal
Kütahya	Manisa	Mardin
H. Pekcan	F. Kurdoğlu	R. Erten
Samsun	Trabzon	Urfa
M. A. Yörüker	S. Anamur	E. Fekeli
Yozgad		Zonguldak
A. Sungur		E. Erişirgil

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Üniversiteler Kanunu tasarısı

Birinci bölüm

Genel hükümler

MADDE 1. — Fükültelerden ve kendilerine bağlı enstitü, okul ve kurumlardan oluşmuş birer birlik olan üniversiteler, bilim ve yönetim işlerinde özerliği ve tüzel kişiliği olan, birer kamu kurumudur.

Her üniversitenin genel özerliği ve tüzel kişiliği içinde, o üniversiteyi oluşturan fakülteler de bu kanun hükümleri çerçevesinde ayrı ayrı bilim ve yönetim özerliğine sahiptirler.

MADDE 2. — Üniversiteler ve fakülteler, yeni enstitüler, bilim, araştırma ve yayım kurumları açmağa yetkilidirler. Bunlardan, yeni ödenek ve kadro alınması gerekli olanları için genel usullere uyulur ve gereklerine senato kararıyla tüzel kişilik verilir.

MADDE 3. — Üniversitelerin görevleri şunlardır:

a) Öğrenci olarak topladığı genç nesle, ileri Türk cemiyetinin ve demokrasi ilkelerine dayanan çağımız medeniyetinin ülkülerini sindirerek bilim anlayışı kuvvetli, erkin düşünceli ve millî karakterli, bilgi ve deney sahibi aydın vatandaşlar yetiştirmek.

b) Yüksek öğrenime dayanan mesleklerle türlü bilim ve uzmanlık dallarında, memlekete yetenekli elemanlar yetiştirmek için, onların teorik ve pratik öğrenimlerini beraberce sağlamak.

c) Memleketimizi ilgilendirenler başta olmak üzere çeşitli bilim veya teknik meselelerini

MİLLÎ EĞİTİM KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Üniversiteler Kanunu tasarısı

Birinci bölüm

Genel hükümler

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Üniversitelerin görevleri şunlardır :

a) Öğrencilerini, millî karakterli, Türk devriminin ülkülerine bağlı, bilim anlayışı kuvvetli, sağlam düşünceli, bilgi ve deney sahibi aydın vatandaşlar olarak yetiştirmek;

b) Yüksek öğretime dayanan mesleklerle türlü bilim ve uzmanlık dallarında, memlekete yetenekli elemanlar yetiştirmek için, onların teorik ve pratik öğrenimlerini beraberce sağlamak;

c) Memleketimizi ilgilendirenler başta olmak üzere çeşitli bilim veya teknik meselelerini çözmek için bilimlerin esaslarını genişletmek ve elde edilecek sonuçlarla buluşları, insanlığın

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Üniversiteler Kanunu Tasarısı

Birinci Bölüm

Genel Hükümler

MADDE 1. — Üniversiteler; fakültelerden, enstitü, okul ve bilimsel kurumlarından oluşmuş, özerliği ve tüzel kişiliği olan yüksek bilim, araştırma ve öğretim birlikleridir.

Her üniversitenin genel özerliği ve tüzel kişiliği içinde, o üniversiteyi oluşturan fakülteler de, bu kanun hükümleri çevresinde ayrı ayrı bilim ve yönetim özerliğine sahiptirler.

MADDE 2. — Üniversiteler ve bir üniversiteye bağlı olmayarak açılacak fakülteler birer kanunla kurulurlar. Üniversiteler içinde yeniden fakülteler ve okullar açılması, fakültelerin veya okulların birleştirilmesi veyahut kaldırılması senatoların teklifi ve Millî Eğitim Bakanının onamiyle yapılır.

Üniversite ve fakülteler; kendilerine bağlı olmak üzere yeni enstitüler, bilim, araştırma, öğretim ve yayım kurumları açmağa yetkilidirler. Bunların yönetim şekilleri bağlı oldukları üniversite veya fakültelerce belirtilir. Gerekenlerine ilgili üniversite senatosu kararıyla tüzel kişilik verilebilir.

Bu madde uyarınca açılacak fakülte, enstitü, okul ve kurumlardan yeni ödenek ve kadro alınmasını gerektirenler için genel usullere uyulur.

MADDE 3. — Üniversitelerin görevleri şunlardır:

a) Öğrencilerini bilim anlayışı kuvvetli, sağlam düşünceli aydınlar ve yüksek öğrenime dayanan mesleklerle türlü bilim ve uzmanlık kolları için iyi hazırlanmış bilgi ve deney sahibi elemanlar, Türk devriminin ülkülerine bağlı ve millî karakter sahibi vatandaşlar olarak yetiştirmek.

b) Memleketi ilgilendirenler başta olmak üzere bütün bilim ve teknik meselelerini çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalar yapmak. Bu çalışmalarda ilgili millî bilim ve araştırma kurumları ve

çözmek için bilimlerin esaslarını genişletmek ve elde edilecek sonuçlarla buluşları, insanlığın gerçek faydalanması ülküsünü gözönünde bulundurmak suretiyle derinleştirilip türlü yönden değerlendirerek enstitülerde, lâboratuvarlarda ve yerlerinde gerekli inceleme ve araştırmaları, bilim tekniğinin ilerlemesini sağlayıcı her türlü yayımları yapmak ve yardımcılarına, doktora adaylarına ve öğrencilerine yaptırmak. Bu çalışmalarda eşit dünya kurumlarıyla işbirliği etmek.

d) Memleketin türlü yönden ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün mesele ve dâvaları benimsiyerek, öğretim ve inceleme konusu yapmak suretiyle değerlendireceği çalışma sonuçlarını, ilgili Devlet ve kamu organlarının faydalanmasına sunmak ve bu konularda Hükümetçe istenen incelemeleri yaparak düşüncesini bildirmek.

e) Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici bilim verilerini sözle ve yazı ile halka yaymak.

İkinci bölüm

Kuruluş ve işleyiş

I

Fakülteler

MADDE 4. — Fakülte organları şunlardır:

- Genel kurul;
- Profesörler kurulu;
- Yönetim kurulu,
- Dekan.

MADDE 5. — Genel kurul, her fakültenin ordinaryüs profesör, profesör ve doçentleriyle 24 ncü maddenin son fıkrası gereğince tâyin edilmiş doçenti bulunmayan derslerin 34 ncü maddeye göre tâyin edilmiş öğretim görevlilerinden kurulur; fakültenin akademik çalışmalarını ilgilendiren hususları görüşüp gereken kararları verir; fakülteyi ilgilendiren tüzük ve yönetmelik tasarılarını ve programları hazırlayıp senatoya sunar.

Genel kurul kararlarının üçte iki çokluk kazanamamış olanlarından, yönetim kurulunun lüzum gösterecekleri, fakülte profesörler kurulunun

gerçek faydalanması ülküsünü gözönünde bulundurmak suretiyle, derinleştirilip türlü yönden değerlendirerek enstitülerde, lâboratuvarlarda ve yerlerinde gerekli inceleme ve araştırmaları, bilim ve tekniğinin ilerlemesini sağlayıcı her türlü yayımları yapmak ve yardımcılarına, doktora adaylarına ve öğrencilerine yaptırmak. Bu çalışmalarda eşit dünya kurumlarıyla işbirliği etmek;

d) Memleketin türlü yönden ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün mesele ve dâvaları benimsiyerek, öğretim ve inceleme konusu yapmak suretiyle değerlendireceği çalışma sonuçlarını, ilgili Devlet ve kamu organlarının faydalanmasına sunmak ve bu konularda Hükümetçe istenen incelemeleri yaparak düşüncesini bildirmek;

e) Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici bilim verilerini sözle ve yazı ile halka yaymak.

İkinci bölüm

Kuruluş ve işleyiş

I

Fakülteler

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Genel kurul her fakültenin ordinaryüs profesör, profesör ve doçentleriyle 24 ncü maddenin son fıkrası gereğince tâyin edilmiş doçenti bulunmayan derslerin 34 ncü maddeye göre tâyin edilmiş öğretim görevlilerinden kurulur; fakültenin akademik çalışmalarını ilgilendiren hususları görüşüp gereken kararları verir; fakülteyi ilgilendiren tüzük ve yönetmelik tasarılarını ve programları hazırlayıp senatoya sunar.

Genel kurul kararlarının üçte iki çokluk kazanamamış olanlarından, yönetim kurulunun lüzum gösterecekleri, fakülte profesörler kurulunun

B. K.

yabancı veya uluslararası benzer kurumlarla işbirliği etmek.

c) Memleketin türlü yönden ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün mesele ve dâvalar, hükümetle ve kurumlarla da elbirliği etmek suretiyle öğretim ve inceleme konusu yaparak sonuçlarını umumun faydalanmasına sunmak ve hükümetçe Millî Eğitim Bakanı vasıtasıyla istenecek incelemeleri yaparak düşüncelerini bildirmek.

d) Araştırma ve incelemelerinin sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayımları yapmak; yardımcılarına, doktora adaylarına ve öğrencilerine yaptırmak.

e) Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici bilim verilerini sözlü ve yazı ile halka yaymak.

İkinci Bölüm

Kuruluş ve İşleyiş

I

Fakülteler

MADDE 4. — Fakültelerin organları şunlardır:

- a) Genel kurul,
- b) Profesörler kurulu,
- c) Yönetim kurulu,
- d) Dekan.

MADDE 5. — Fakülte genel kurulları; ordinaryüs profesör, profesör ve doçentlerle profesörü veya doğrudan doğruya öğretime memur doçenti bulunmayan derslerin öğretim görevlilerinden kurulur.

Genel kurul, fakültelerin akademik çalışmalarını ilgilendiren hususlar hakkında görüşerek karar verir. Fakülteyi ilgilendiren kanun, tüzük tasarıları hakkında düşüncelerini bildirir. Yönetmelik tasarılarını ve programlar hazırlayıp senatoya sunar.

Genel kurul, her yarı yıl başında toplanır. Yönetim kurulu lüzum gösterdiği zaman olağan-

da görüşülerek yeniden karara bağlanır.

Genel kurul her yarı yıl başında olağan olarak, yönetim kurulu lüzum gösterdiği zaman olağanüstü toplanır.

MADDE 6. — Profesörler kurulu, fakültenin ordinaryüs profesör ve profesörleriyle iki doçentinden kurulur. Profesörler kuruluna katılacak iki doçenti, o fakülte doçentleri her ders yılı başında kendi aralarından seçerler.

Fakültenin bütçe işleri, seçimler, özel kanun ve tüzüklerle fakülteye verilmiş olan veya fakülte yönetim kurulunca gönderilen işler, profesörler kurulunda görüşülüp karara bağlanır.

Fakültelerde kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi hakkındaki teklifleri profesörler kurulu yapar. Bunlardan yeni ödenek ve kadroya ihtiyaç gösterenler için genel usullere uyulur.

MADDE 7. — Yönetim kurulu, dekanın başkanlığında, seçim süresi bitmiş olan ve öğretim görevi başında bulunan dekanla profesörler kurulunun iki yıl için ordinaryüs profesör veya profesörler arasından seçeceği iki; üç öğretim üyesinden kurulur.

Yönetim kurulu; fakülte tüzük ve yönetmelikleri hükümlerinin ve kurullarının kararlarının yerine getirilmesini sağlar ve bunlar için gereken kararları ve tedbirleri alır, dekanın göreceği bütün işlerde kendisine yardım eder.

Öğrencilerin her türlü işlemleri fakülte yönetim kurulunca incelenir ve kesin karara bağlanır. Bu kararlara karşı hiçbir idare veya yargı merciine başvurulamaz.

da görüşülerek yeniden karara bağlar.

Genel kurul her yarıyıl başında olağan olarak bir, yönetim kurulu lüzum gösterdiği zamanda olağanüstü toplanır.

MADDE 6. — Profesörler kurulu:

a) Fakültenin ordinaryüs profesör ve profesörlerinden;

b) 24 ncü maddenin son fıkrası gereğince bir dersin yönetimiyle bağımsız olarak görevlendirilmiş doçentler ile 34 ncü madde gereğince bir kürsüyü idare eden öğretim görevlilerinden;

c) 34 ncü madde gereğince tâyin edilen öğretim görevlilerinin «b» fıkrası gereğince profesörler kuruluna katılma hakkı bulunanlardan arta kalan öğretim görevlilerinin aralarından her ders yılı için seçecekleri bir temsilciden;

d) «b» fıkrası gereğince profesörler kuruluna katılma hakkı bulunanlardan arta kalan doçentlerin aralarından her ders yılı için seçecekleri bir temsilciden kurulur.

Fakültenin bütçe işleri, seçimler, özel kanun ve tüzüklerle fakülteye verilmiş olan veya fakülte yönetim kurulunca gönderilen işler, profesörler kurulunda görüşülüp karara bağlanır.

Fakültelerde kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi hakkındaki teklifleri profesörler kurulu yapar. Bunlardan yeni ödenek ve kadroya ihtiyaç gösterenler için genel usullere uyulur.

MADDE 7. — Hükümetin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

üstü olarak da toplantıya çağırılır. Genel Kurul kararlarının üçte iki çokluk kazanamamış olanlarından, yönetim kurulunun lüzum gösterecekleri, fakülte profesörler kurulunda yeniden görüşülerek karara bağlanır.

MADDE 6. — Hükümetin altıncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Yönetim kurulu, dekanın başkanlığında, seçim süresi bitmiş olan ve öğretim görevi başında bulunan dekanla profesörler kurulunun iki yıl için ordinaryüs profesör veya profesörler arasından seçeceği 2 - 3 öğretim üyesinden kurulur.

Yönetim kurulu, fakülte tüzük ve yönetmelikleri hükümlerinin ve kurullar kararlarının yerine getirilmesini sağlar ve bunlar için gereken kararları ve tedbirleri alır, dekanın göreceği bütün işlerde kendisine yardım eder.

Öğrencilerin her türlü işlemleri fakülte yönetim kurulunca incelenir. Bunlardan yazılma, çıkarılma, disiplin, öğretim ve imtihanlara ait olanlar hakkında takdire bağlı ve kesin kararlar verilir. Bu kararlara karşı hiç bir idare veya yargı merciine başvurulamaz.

Hü.

MADDE 8. — Dekan, iki yıl için, profesörler kurulu tarafından fakültenin aylıklı ordinaryüs profesör veya profesörleri arasından mutlak çoklukla seçilir. Süresi biten dekan, dört yıldan önce tekrar dekan seçilemez.

Dekan, fakülte tüzel kişiliğinin ve fakülteye bağlı kurumların tüzel kişiliklerinin temsilcisidir. Fakülte kurullarına başkanlık eder, bunların kararlarını uygular ve yönetim işlerinden sorumludur.

Dekan, işi başında bulunmadığı zaman fakülte yönetim kurulunun aylıklı üyelerinden birini kendisine vekil seçer. Bu vekillik ile idare altı aydan fazla sürerse veya dekan seçim süresini doldurmadan görevinden ayrılırsa yeni bir dekan seçilir.

II

Üniversiteler

MADDE 9. — Üniversite organları şunlardır.

- a) Senato,
- b) Üniversite Yönetim Kurulu,
- c) Rektör,

MADDE 10. — Senato, rektörün başkanlığında öğretim başında bulunan önceki rektörden, dekanlardan, her fakülte profesörler kurulunun iki yıl için seçeceği ikişer ordinaryüs profesör veya profesörden ve doğrudan doğruya üniversiteye bağlı yüksek okulların profesörler kurullarının kendi aralarından yine iki yıl için seçecekleri birer temsilciden kurulur.

Senato, üniversitenin bütününe ilgilendiren kanun, tüzük tasarılarıyla, yönetmelikleri hazırlar. Üniversite işleri hakkında kararlar verir. Fakülte genel kurullarının kanun ve tüzük tasarıları hakkındaki tekliflerini, yönetmelikler hakkındaki kararlarını, profesörler kurullarının, bütçe, seçim kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi hakkındaki karar ve tekliflerini inceleyip işleme kor ve özel kanun ve tüzümlerle kendisine verilen görevleri yapar. Bir imtihana bağlı olmayan fahri akademik paye ve unvanları verir.

Fakülte kurullarının, Senato tarafından onanarak bozulan işlem ve kararları ilgili kurul-

M. E. K.

MADDE 8. — Hükümetin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

II

Universteler

MADDE 9. — Hükümetin 9 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Hükümetin 10 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 8. — Hükümetin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

II

Üniversiteler

MADDE 9. — Hükümetin 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Senato, rektörün başkanlığında öğretim görevi başında bulunan önceki rektörden, dekanlardan, her fakülte profesörler kurulunun iki yıl için seçeceği ikişer ordinarius profesör veya profesöründen ve doğrudan doğruya üniversiteye bağlı yüksek okulların profesörler kurullarının kendi aralarından yine iki yıl için seçecekleri birer temsilciden kurulur.

Senato, üniversitenin bütününe ilgilendiren kanun tasarılarını hazırlayabileceği gibi aynı nitelikteki tüzük tasarılarıyla yönetmelikleri de hazırlar. Üniversite işleri hakkında kararlar verir. Fakülte genel kurullarının kanun ve tüzük tasarıları hakkında tekliflerini, yönetmelikler hakkındaki kararlarını, profesör kurullarının bütçe, seçim, kürsü ve enstitülerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi hakkındaki karar ve tekliflerini inceleyip işleme kor ve özel kanun ve tüzüklerle kendisine verilen görevleri yapar. Bir imtihana bağlı olmayan fahri akademik pâyeye ve unvanları verir.

Hü.

M. E. K.

larca yeniden incelenir. İkinci defa Senatoya gelen fakülte kurulu kararları Senato tarafından kesin karara bağlanır. Yönetmelikler Millî Eğitim Bakanının onanmasından sonra yürürlüğe girer. Kanun ve tüzük tasarıları da Millî Eğitim Bakanı eliyle Başbakanlığa sunulur.

Fakülte kurullarının 7 nci maddesinin son fıkrası hükmü dışındaki işlem ve kararlarına yapılacak itirazlar Senato tarafından incelenir ve bir karara bağlanır. Senatonun kesin kararlarına karşı 14 ncü madde hükümleri saklı kalmak üzere, hiçbir idare veya yargı merciine başvurulamaz.

MADDE 11 — Üniversite yönetim kurulu, rektörün başkanlığında öğretim görevi başında bulunan bir önceki rektörle fakülte dekanlarından ve genel sekreterden kurulur. Kanun ve tüzük hükümlerinin ve kurul kararlarının uygulanmasını sağlar ve bunlar için gereken kararları alır. Rektörün göreceği bütün işlerde kendisine yardım eder.

MADDE 12. — Rektör fakülte profesörler kurullarının bir arada yapacakları toplantıda iki yıl için aylıklı ordinaryüs profesör veya profesörler arasından, her defasında sıra ile bir başka fakülteden olmak üzere mutlak çoklukla seçilir. Rektör üniversite tüzel kişiliğinin temsileisidir. Üniversite kurullarına başkanlık eder, bunların kararlarını uygular, üniversite yönetim işlerinden sorumludur ve fakülteler arasında düzenli çalışmayı sağlar.

Rektör işi başında bulunmadığı zaman, dekanlardan birini vekil seçer. Rektör, seçim süresi dolmadan işinden ayrılırsa veya mezuniyeti altı ayı geçecek olursa, aynı seçim süresini doldurmak üzere aynı fakülte ordinaryüs profesör veya profesörleri arasından yeni bir rektör seçilir.

MADDE 11. — Hükümetin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Hükümetin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

Fakülte kurullarının, senato tarafından onanmıyarak bozulan işlem ve kararları ilgili kurullarca yeniden incelenir. İkinci defa senatoya gelen fakülte kurulu kararları senato tarafından kesin karara bağlanır. Yönetmelikler Millî Eğitim Bakanının onanmasından sonra yürürlüğe girer. Senatolarca hazırlanan kanun ve tüzük tasarıları gerekçeleri ile birlikte Millî Eğitim Bakanına sunulur.

Fakülte kurullarının 7 nci maddenin son fıkrası hükmü dışındaki işlem ve kararlarına yapılacak itirazlar, senato tarafından incelenir ve bir karara bağlanır. Senatoların seçim ve öğretim üyelerinin meslekî disiplin işleri hakkındaki kararları kesindir. Bunlara karşı başka bir mercie başvurulamaz.

MADDE 11. — Hükümetin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Rektör, fakülte profesörler kurullarının bir arada yapacakları toplantıda iki yıl için, aylıklı ordinaryüs profesör veya profesörler arasından, Millî Eğitim Bakanının bu kanunun yayımında bir defaya mahsus ve kesin olmak üzere belirteceği sıraya göre bir başka fakülteden olmak şartıyla mutlak çoklukla seçilir.

Rektör üniversite tüzelkişiliğinin temsilcisidir. Üniversite kurullarına başkanlık eder, bunların kararlarını uygular. Üniversite yönetim işlerinden sorumludur ve fakülteler arasında düzenli çalışmayı sağlar.

Rektör işi başında bulunmadığı zaman, dekanlardan birini vekil seçer. Rektör, seçim süresi dolmadan işinden ayrılırsa veya mezuniyeti altı ay geçecek olursa, aynı seçim süresini doldurmak üzere aynı fakülte ordinaryüs profesör veya profesörleri arasından yeni bir rektör seçilir.

Hü.

III

Üniveristelerarası kurul

MADDE 13. — Üniversitelerarası kurul, Millî Eğitim Bakanının başkanlığında her üniversitenin rektör ve dekanlarıyla, her üniversite senatosunun kendi üyeleri arasından iki yıl için seçeceği birer temsilciden kurulur.

Kurul, bakanın lüzum göstereceği hallerde, bildireceği yerde toplanır; bu kanun gereğince yapması gereken ve kendisine verilen işleri kesin karara bağlar. Kurulun kararlarına karşı hiçbir idare veya yargı merciine başvurulamaz.

IV

Hükümet deneti

MADDE 14. — Millî Eğitim Bakanı, üniversitelerin başıdır. Bu sıfatla üniversiteleri, fakülteleri ve bunlara bağlı kurumları Hükümet adına denetler. Bakan bu denetlemesini üniversitelerarası kurula başkanlık etmek, üniversite ve fakültelerden gerekli hususları sormak, onamlıyacağı kararları onamlamak ve üniversite ve fakülte kurullarının kararlarından gerekli gördüklerinin yeniden bu kurullarda incelenmesini istemek suretiyle yapar.

Bakan, onanmadığı senato kararlarıyla, üniversite ve fakülte kurullarının kabul edip uygulamakta bulunduğu kararlardan uygun görmediklerinden idari mahiyette olanları ve senatonun, ilgilileri tarafından itiraz olunan Devlet hizmetinden çıkarılma kararlarını Danıştaya, akademik mahiyette olanlarını üniversitelerarası kurula gönderir. Üniversitelerarası kurulun kararları takdire bağlı ve kesindir.

Üniversitelerce Millî Eğitim Bakanının onamina sunulan kararlar en çok üç ay içinde onanır. Sözü geçen süre içinde onanmayan veyahut Danıştaya veya üniversitelerarası kurula gönderilmeyen kararlar onanmış sayılır.

M. E. K.

III

Üniversitelerarası kurul

MADDE 13. — Hükümetin 13 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

IV -

Hükümetin deneti

MADDE 14. — Hükümetin 14 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

III

Üniversitelerarası kurul

MADDE 13. — Üniversitelerarası kurul, Millî Eğitim Bakanının başkanlığında her üniversitenin rektör ve dekanlarıyla, her üniversite senatosunun kendi üyeleri arasından iki yıl için seçeceği birer temsilciden kurulur. Bu kurulun raportörlüğü toplantının yapıldığı yerdeki üniversite genel sekreterlerinden Millî Eğitim Bakanının görevlendireceği biri tarafından yapılır.

Kurul, Bakanın lüzum göstereceği hallerde, bildireceği yerde toplanır. Bu kanun gereğince yapması gereken ve kendisine verilen işleri kesin karara bağlar.

IV

Hükümet deneti

MADDE 14. — Millî Eğitim Bakanı, üniversitelerin başıdır. Bu sıfatla üniversiteleri, fakülteleri ve bunlara bağlı kurumları Hükümet adına denetler. Bakan bu denetlenmesini üniversitelerarası kurula başkanlık etmek üniversite ve fakültelerden gerekli hususları sormak, onamına bağlı kararları onamak ve üniversite ve fakülte kurullarının kararlarından gerekli gördüklerinin yeniden bu kurullarda incelenmesini istemek suretiyle yapar.

Bakan, onanmadığı senato kararlarıyla üniversite ve fakülte kurullarının kabul edip uygulamakta bulunduğu kararların uygun görmediklerinden idari mahiyette olanları Danıştaya, akademik mahiyette olanları üniversitelerarası kurula gönderir.

Üniversitelerarası kurulun kararları takdire bağlı ve kesindir.

Üniversitelerce Millî Eğitim Bakanının onamına sunulan kararlar, en çok üç ay içinde onanır. Sözü geçen süre içinde onanmayan veyahut Danıştaya veya üniversitelerarası kurula gönderilmeyen kararlar onanmış sayılır.

Hü.

Üçüncü bölüm

Öğretim üyeleri

MADDE 15. — Üniversite öğretim mesleki üyelerini, üniversite doçentleri, pprofesörleri, ordinaryüs profesörleri teşkil eder.

MADDE 16. — Üniversite öğretim mesleki üyeleri, bu kanuna göre seçilerek tâyin olunurlar. Meslekî hakları ve görevleri bu kanun hükümleriyle bunlara aykırı olmıyan genel hükümlere bağlıdır.

I

Doçentlik

MADDE 17. — Üniversite öğretim üyeliğinin başlangıcı olan (Üniversite Doçentliği) sıfatı bu kanunda gösterilen imtihanı başarmakla kazanılır.

MADDE 18. — Doçentlik imtihanına girebilmek için adaydan, Devlet memurlarında aranan genel şartlardan başka şunlar istenir:

a) Öğretim görevi alacağı bilim koluyla ilgili bir yüksek öğrenim diplomasından başka memlekette bilim doktorası yapmış bulunmak veya yabancı memleketlerde almış olduğu doktora diploması 3656 sayılı kanunun 3 neü maddesinin e fıkrası gereğince Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onanmış bulunmak veya tıp doktoru diplomasını aldıktan sonra 1219 sayılı **kanuna göre kabul edilmiş bulunan uzmanlık kollarından birinde birinci sınıf uzman yetkisini kazanmış olmak veyahut yüksek mühendislik ve mimarlık kollarından birinden doktora yapmış olmak veya tüzüğüne göre yapılacak imtihanlarda yeterliğini ispat etmek.**

b) Eylemli askerlik ödevini bitirmiş olmak veya askerlikle ilişiği bulunmamak.

c) Doktor unvanını ve tıpta uzman yetkisini ve mühendislik ve mimarlıkta «A» fıkrasına göre yeterliğini ispat ettikten sonra kendi bilim veya meslek kolu ile ilgili bir işte en az iki yıl eylemli olarak çalışmış bulunmak.

MADDE 19. — Doçentlik imtihanı, adayın ilgili olduğu bilim kolunun ordinaryüs profesör ve profesörlerinden Üniversitelerarası kurulun

M. E. K.

Üçüncü bölüm

Öğretim üyeleri

MADDE 15. — Üniversite öğretim mesleği üyeleri : Üniversite doçentleri, profesörler ve ordinaryüs profesörlerdir.

MADDE 16. — Hükümetin 16 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

I

Doçentlik

MADDE 17. — Hükümetin 17 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Doçentlik imtihanına girebilmek için adaydan, Devlet memurlarında aranan genel şartlardan başka şunlar istenir :

a) Öğretim görevi alacağı bilim koluyla ilgili bir yüksek öğrenim diplomasından başka, memlekette bilim doktorası yapmış bulunmak veya yabancı memleketlerde almış olduğu doktora diploasi 3656 sayılı kanunun 3 neü maddesinin (E) fıkrası gereğince Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onanmış bulunmak veya tıp doktoru diplomasını aldıktan sonra 1219 sayılı kanuna göre kabul edilmiş bulunan uzmanlık kollarından birinde birinci sınıf uzman yetkisini kazanmış olmak veyahut yüksek mühendislik ve mimarlık kollarından birinden doktora yapmış olmak.

b) Eylemli askerlik ödevini bitirmiş olmak veya askerlikle ilişiği bulunmamak.

c) Doktor unvanını ve tıpta uzman yetkisini aldıktan sonra kendi bilim veya meslek kolu ile ilgili bir işte en az iki yıl eylemli olarak çalışmış bulunmak.

MADDE 19. — Doçentlik imtihanı, adayın ilgili olduğu bilim kolunun ordinaryüs profesör ve profesörlerinden üniversitelerarası

B. K.

Üçüncü bölüm

MADDE 15. — Millî Eğitim Komisyonunun 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Hükümetin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

I

Doçentlik

MADDE 17. — Hükümetin 17 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Doçentlik imtihanına girebilmek için adaydan, Devlet memurlarında aranan genel şartlardan başka şunlar istenir :

a) Öğretim görevi alacağı bilim koluyla ilgili bir yüksek öğretim diplomasından başka, memlekette bilim doktorası yapmış bulunmak veya yabancı memleketlerde almış olduğu doktora diploması Millî Eğitim Bakanlığı tarafından usulüne göre onanmış bulunmak veya tıp doktoru diplomasını aldıktan sonra usulüne göre, uzmanlık yollarından birinde birinci sınıf uzman yetkisini kazanmış olmak.

b) Doktor unvanını ve tıpta uzman yetkisini aldıktan sonra kendi bilim veya meslek kolu ile ilgili bir işte en az iki yıl eylemli olarak çalışmış bulunmak.

MADDE 19. — Doçentlik imtihanı, adayın ilgili olduğu bilim kolunun ordinaryüs profesör ve profesörlerinden üniversitelerarası ku-

Hü.

M. E. K.

tertipliyeceği jürilerce yılda bir defa açılır. Doçentlik imtihanı ilkönce batı bilim dillerinin birinden yapılır. Bunu başaranlar gidecekleri bilim kolunun doçentlik imtihanına alınırlar. Yabancı dil ve doçentlik imtihanlarının nasıl yapılacağı özel yönetmeliğinde gösterilir. Bu imtihanı başaranlar «Üniversite Doçenti» unvanını alırlar. İmtihanı başaramıyanlar gelecek yılların imtihanına girebilirler.

Kurulca tertiplenecek üniversitelerarası jürilerce yılda bir defa açılır. Doçentlik imtihanı ilk önce batı bilim dillerinin birinden yapılır. (Bu yabancı dil, adayın kendi dalı dolayısıyla bilmesi gerekli ve tabû olan eski veya yeni dillerden başkadır) Bunu başaranlar girecekleri bilim kolunun doçentlik imtihanına alınırlar. Yabancı dil ve doçentlik imtihanının nasıl yapılacağı özel yönetmeliğinde gösterilir. Bu imtihanı başaranlar «Üniversite doçenti» unvanını alırlar. İmtihanı başaramıyanlar gelecek yılların imtihanlarına girebilirler.

MADDE 20. — Üniversite öğretim kurumlarında kadroda boş yer bulundukça, aylıklı doçentlikle görevlendirilecekler, 19 ncu madde gereğince yapılacak imtihanı başarmış olanlar arasından tüzüğüne göre seçilerek tâyin olunurlar.

MADDE 20. — Hükümetin 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Doçentlerin görevleri; üniversite öğretim kurumlarında, enstitü ve lâboratuvarlarla iş yerlerinde, ordinaryüs profesör ve profesörlerin direktiflerine göre ders okutmak, pratik çalışmaları, uygulamaları, proje hazırlamalarını ve seminerleri yönetmek, bilimsel araştırmalar yapmaktır.

MADDE 21. — Doçentlerin görevleri; üniversite öğretim kurumlarında, enstitü ve lâboratuvarlarla iş yerlerinde ordinaryüs profesör ve profesörlerin direktiflerine göre ders okutmak, pratik çalışmaları, uygulamaları, proje hazırlamalarını ve seminerleri yönetmek, bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmaktır.

MADDE 22. — İmtihanı kazanıp da üniversite öğretim kurumlarında aylıklı bir göreve tâyin edilmemiş bulunan doçentler, seçecekleri bir konu üzerinde ilgili fakülte profesörler kurulunun onamıyla serbest dersler veya konferanslar verebilecekleri gibi, üniversitede geçici bir öğretim işiyle de görevlendirilebilirler. Bu hizmet-

MADDE 22. — Hükümetin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

ruca tertiplenecek üniversitelerarası jürilerce yılda bir defa açılır. Doçentlik imtihanı ilkönce batı bilim dillerinin birinden yapılır. (Bu yabancı dil, adayın kendi dil dolayısıyla bilmesi gerekli ve tabii olan eski veya yeni dillerden başkadır.) Bunu başaranlar girecekleri bilim kolunun doçentlik imtihanına alınırlar. Yabancı dil ve doçentlik imtihanlarının nasıl yapılacağı özel yönetmeliğinde gösterilir. Bu imtihanı başaranlar «Üniversite doçenti» unvanını alırlar. İmtihanı başaramıyanlar gelecek yılların imtihanlarına girebilirler.

Yabancı memleketlerde doçentlik yetki veya unvanını veren imtihanları başarmış olanlar da ilgili fakültelerin düşünceleri alındıktan sonra üniversitelerarası kurul kararıyla üniversite doçenti sayılırlar.

Yukarıki fıkralar uyarınca doçent unvanı kazanmış olanların üniversiteye tâyinlerinde aylık dereceleri, 3656 sayılı kanuna göre almaya müstahak oldukları derecenin bir üstüne yükseltilir ve bu suretle tâyin olunanların bir alt derecede geçirmiş oldukları hizmet süreleri ilk yükselmelerinde hesaba katılır.

MADDE 20. — Üniversite öğretim kurumlarında kadroda boş yer bulundukta, aylıklı doçentlikte görevlendirilecekler, 19 ne madde gereğince yapılacak imtihanı başarmış olanlar arasından muvazzaf askerlik ödevini bitirmiş olmak veya askerlikle ilişkisi bulunmamak şartıyla, tüzüğüne göre seçilerek tâyin olunurlar.

MADDE 21. — Doçentlerin görevleri; üniversite öğretim kurumlarında, enstitü ve laboratuvarlarla işyerlerinde ordinaryüs profesör ve profesörlerin gösterecekleri yolda ders okutmak, pratik çalışmaları, uygulamaları, proje hazırlamalarını ve seminerleri yönetmek, bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmaktır.

MADDE 22. — Hükümetin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

ler için üniversite bütçesindeki ilgili bölümden kendilerine genel hükümlere göre ücret verilebilir.

MADDE 23. — Üniversite öğretim kurumlarında aylıkla görevlendirilebilecek doçentler, fakülte profesörler kurulunun seçim kararı üzerine rektörün teklifiyle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tâyin olunurlar.

II

Profesörlük ve ordinaryüslük

MADDE 24. — Üniversite profesörleri, doçentler arasından tüzüğü gereğince seçilirler. Açık bir üniversite profesörlüğüne seçileceklerde aranılacak şartlar şunlardır :

a) Enaz beş yıl eylemli olarak üniversitelerde doçentlik yapmış veya üniversite doçenti unvanını kazandıktan sonra yedi yıl uzmanlığı ile ilgili bir bilim veya meslek işinde çalışmış bulunmak, (Dışarda bir süre çalıştıktan sonra üniversitede görevlendirilen doçentler için bu süre üniversitede geçmiş gibi hesap olunur. Ancak bu sürenin enaz bir yılı üniversite içinde eylemli doçentlikte geçmiş olmak şarttır.)

b) Bilimsel erkini ve öğretim yeteneğini, doçentlik imtihanını kazandıktan sonraki yayımları ve çalışmalarıyla tanıtmış olmak.

Herhangi bir der için bu maddedeki şartlarla profesör bulunmazsa fakülte profesörler kurulu kararıyla o üniversite doçentlerinden biri geçici olarak bu dersle görevlendirilebileceği gibi diğer üniversitelerin doçentlerinden biri bu görevi geçici olarak yapmak üzere kadrosu ile naklolunabilir. Bu kanunun 22 nei maddesine dayanılarak, bu suretle açıktan görevlendirilecek üniversite doçentlerinin aylıkları genel hükümlere bağlıdır.

MADDE 25. — Üniversite profesörlerinin görevleri şunlardır :

a) Üniversite öğretim kurumlarında ders okutmak;

b) Pratik çalışmaları, uygulama ve proje işlerini, lâboratuvar ve seminerleri yönetmek;

c) Bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmak ve yaptırmak.

M. E. K.

MADDE 23. — Hükümetin 23 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

II

Profesörlük ve ordinaryüs profesörlük

MADDE 24. — Hükümetin 25 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Hükümetin 25 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 23. — Hükümetin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

II

Profesörlük ve ordinaryüs profesörlük

MADDE 24. — Hükümetin 24 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Hükümetin 25 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

MADDE 26. — Üniversite ordinaryüs profesörleri, üniversite profesörleri arasından tüzüğü gereğince seçilirler. Ordinaryüs profesörlük için aranacak şartlar şunlardır :

- a) En az beş yıl profesörlük etmiş olmak.
- b) Üstün değerde bilimsel araştırmalar, yayımlar yapmış bulunmak ve meslekteki üstün başarılarıyla tanınmış olmak.

MADDE 27. — Üniversite ordinaryüs profesörlerinin görevleri şunlardır.

- a) Üniversite öğretim kurullarında bir kürsü idare etmek ve ders okutmak.
- b) Pratik çalışmaları ve seminerleri yönetmek.
- c) Bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmak ve yaptırmak.
- d) Kürsüsüne bağlı öğretim ve bilim araştırma işlerinde ilgilileri görevlendirmek ve gerekenlerle iş birliği yapmak ve bu alandaki çalışmaları düzenlemek ve denetlemek.
- e) Kürsüsüne bağlı öğretim üyelerinin çalışmalarını izlemek ve yetişmeleri için gerekli tedbirleri almak.

Herhangi bir kürsünün ordinaryüs profesörü bulunmazsa fakülte profesörler kurulunun teklifi ve Senatonun kararıyla o üniversite profesörlerinden biri geçici olarak o kürsünün yönetimiyle görevlendirilebileceği gibi diğer üniversitelerin profesörlerinden biri de bu görevi geçici olarak yapmak üzere kadrosu ile naklolunabilir. Bu suretle görevlendirilecek olanlar, bu kanun gereğince profesör unvan ve yetkisini kazanmış oldukları halde üniversiteler dışında bulunuyorlarsa verilecek aylıkları genel hükümlere bağlıdır.

MADDE 28. — Profesörler ve ordinaryüs profesörlerin tayinleri; fakülte profesörler kurulunun seçimi ve Senatonun uygun bulması ve Millî Eğitim Bakanının teklifi üzerine müşterek kararlar yapılır.

MADDE 29. — 4635 sayılı kanun gereğince sözleşme ile üniversitelerde görevlendirilecek yabancı profesör veya ordinaryüs profesörlerle

M. E. K.

MADDE 26. — Üniversite ordinaryüs profesörleri, bir kürsünün yönetimi için üniversite profesörleri arasından tüzüğü gereğince seçilirler. Kürsü ordinaryüs profesörünün bu görevini yapmağa engel olacak bir durumu çıkarsa kürsünün yönetimi için yeniden seçim yapılır.

Ordinaryüs profesörlük için aranılacak şartlar şunlardır:

- a) Enaz beş yıl profesörlük etmiş olmak;
- b) Üstün değerde bilimsel araştırmalar, yayımlar yapmış bulunmak ve meslekteki üstün başarılarıyla tanınmış olmak.

MADDE 27. — Hükümetin 27 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Hükümetin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Hükümetin 29 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 26. — Üniversite ordinaryüs profesörleri bir kürsünün yönetimi için üniversite profesörleri arasında tüzüğü gereğince seçilirler.

Ordinaryüs profesörlük için aranılacak şartlar şunlardır :

- a) Enaz beş yıl profesörlük etmiş olmak;
- b) Üstün değerde bilimsel araştırmalar, yayımlar yapmış bulunmak ve memleketteki üstün başarılarıyla tanınmış olmak ; ;

MADDE 27. — Üniversite ordinaryüs profesörlerinin görevleri şunlardır ;

- a) Üniversite öğretim kurumlarında bir kürsü idare etmek ve ders okutmak;
- b) Pratik çalışmalarını ve seminerleri yönetmek;
- c) Bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmak ve yaptırmak;
- d) Kürsüsüne bağlı öğretim, bilim ve araştırma işlerinde ilgilileri görevlendirmek ve gerekenlerle işbirliği yapmak ve bu alandaki çalışmalarını düzenlemek ve denetlemek ; ;
- e) Kürsüsüne bağlı öğretim üyelerinin ve yardımcıların çalışmalarını izlemek ve yetiştirmeleri için gerekli tedbirler almak ; ;

Herhangi bir kürsünün ordinaryüs profesörü bulunmazsa fakülte profesörler kurulunun teklifi ve senatonun kararıyla o üniversite profesörlerinden biri geçici olarak o kürsünün yönetimiyle görevlendirilebileceği gibi diğer üniversitelerin profesörlerinden biri de bu görevi geçici olarak yapmak üzere kadrosu ile naklolunabilir. Bu suretle görevlendirilecek olanlar bu kanun gereğince profesör unvan ve yetkisini kazanmış oldukları halde, üniversiteler dışında bulunuyorsa verilecek aylıkları genel hükümlere bağlıdır.

MADDE 28. — Hükümetin 28 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Sözleşme ile üniversitelerde görevlendirilecek yabancı profesörler veya ordinaryüs profesörlerle uzmanlar, fakülte profe-

Hü.

uzmanlar, fakülte profesörler kurulunun teklifi, Senatonun kararı ve Millî Eğitim Bakanının onamiyle tayin olunurlar. Bunlar öğretim görevleri bakımından bu kanunla aylıklı öğretim üyeleri için konulmuş olan hükümlere bağlıdır.

III

Üniversite Dışında Çalışma ve öğretim Tazminatı

MADDE 30. — Her üniversite doçenti, profesörü veya ordinaryüs profesörü devlet memurları için kabul edilmiş olan belli çalışma saatlerinde, görevlerinin gerektirdiği yerlerde bulunmakla; bağlı olduğu bilim ve uzmanlık kolunda araştırma, çalışma ve yayımlar yapmak ve yardımcılarına yaptırmakla, öğrencilere belli kabul saatleri ayırarak onlara gerekli alanlarda yardım etmek ve yol göstermekle, profesörler kurulu, fakülte yönetim kurulu veya üniversite Senatosu tarafından kendilerine verilen işleri görmekle; üniversitede kurulacak komisyonlarda bulunmakla veya kendilerine verilecek başka geçici görevleri yapmakla ödevlidirler. Ancak, belli çalışma saatlerinden haftada sekiz saati aşmamak ve üniversitedeki görevlerine dokunmamak şartıyla meslekleriyle uygun olan, bilim ve uzmanlıklarına giren serbest işleri yapabilirler ve ek görev tazminatını gerektiren hizmetlerden başka, 3656 sayılı kanunun 18 nci maddesi esaslarına göre adı geçen maddede yazılı görevlerden yalnız birini alabilirler.

MADDE 31. — Üniversite öğretim mesleği üyeleri 30 ncu maddeye göre dışarda, ne gibi işler yapmakta olduklarını veya yapmak istediklerini her öğretim yılı başında bir beyan kâğıdı ile kendi fakülteleri yönetim kuruluna bildirirler. Yönetim kurulu bu beyan kâğıdında bildirilen işleri mahiyet veya zaman bakımından bu kanun hükümlerine aykırı bulursa itiraz eder. Böyle bir itiraz yapıldığı zaman üyenin bağlı olduğu fakülte profesörler kurulu sebeplerini açıklayarak üçte iki çoklukla bu konuda karar verir. Fakülte Yönetim kurulu profesörler kuru-

M. E. K.

-III

Üniversite dışında çalışma ve üniversite tazminatı

MADDE 30. — Hükümetin 30 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31.— Üniversite öğretim mesleki üyeleri, 30 ncu maddeye göre dışarıda, ne gibi işler yapmakta olduklarını veya yapmak istediklerini her öğretim yılı başında bir beyan kâğıdı ile kendi fakülteleri yönetim kuruluna bildirirler. Yönetim Kurulu bu beyan kâğıdında bildirilen işleri mahiyet veya zaman bakımından bu kanun hükümlerine aykırı bulursa itiraz eder. Böyle bir itiraz yapıldığı zaman üyenin bağlı olduğu fakülte profesörler kurulu sebeplerini açıklayarak üçte iki çoklukla bu konuda karar verir. Fakülte yönetim kurulu profesörler kuru-

B. K.

sörlet kurulunun teklifi, senatonun kararı ve Millî Eğitim Bakanının onamı ile tâ-yin olunurlar. Sözleşme sürelerinin bitmesi do-layısıyla veya başka suretle işlerine son veril-mesi de aynı usule bağlıdır. Bunlar öğretim görevleri bakımından bu kanunla ayrılk öğre-tim üyeleri için konulmuş olan hükümlere bağ-lıdırlar.

III

Üniversite dışında çalışma ve üniversite tazminatı

MADDE 30 — Hükümetin 30 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31. — Üniversite öğretim mesleki üyeleri, 30 neu maddeye göre dışarda, ne gibi işler yapmakta olduklarını veya yapmak istediklerini her öğretim yılı başında bir beyan kâğıdı ile kendi fakülteleri yönetim kuruluna bildirirler. Bu yönetim kurulu bu beyan kâğıdında bildirilen işleri mahiyet veya zaman bakımından bu kanun hükümlerine aykırı bulursa itiraz eder. Böyle bir itiraz yapıldığı zaman üyenin bağlı olduğu fakülte profesörler kurulu sebeplerini açıklıyarak üçte iki çoklukla bu konuda karar verir. Fakülte yönetim ku-

Hü.

lunun bu kararına katılmadığı veya rektör başka fakültelerin benzer işlerdeki kararlarını farklı gördüğü takdirde iş Senatoca incelenerek kesin karara bağlanır.

M. E. K.

lunun bu kararına katılmadığı veya rektör başka fakültelerin benzer işlerdeki kararlarını farklı gördüğü takdirde iş senatoca incelenerek karara bağlanır. Senatorun bu kararına rektör katılmadığı takdirde o iş hakkındaki kesin karar üniversitelerarası kurulda verilir.

MADDE 32. — Bu kanunun hükümlerine göre üniversitelerde veya üniversitelere bağlı öğretim kurumlarında eylemlilik olarak öğretim görevinde bulunan ve 30 ncu maddeye göre resmî veya özel bir işi bulunmayan doçent, profesör ve ordinaryüs profesörlere aylıklariyle rektörlük, dekanlık, enstitü müdürlüğü, lâboratuvar şefliği gibi üniversite içinde alınan ücretli yönetim hizmetlerine ait ek görev tazminatlarından başka, çalışmalarını üniversite içinde toplanmış olmalarına karşılık « üniversite öğretim tazminatı » adıyla her ay aşağıdaki miktarlar üzerinden ayrı bir para verilir.

	Lira
Doçentlere	200
Profesörlere	300
Ordinaryüs profesörlere	400

Dördüncü bölüm

Öğretim yardımcıları

MADDE 33. — Üniversite öğretim yardımcıları; öğretim görevlileri, okutmanlar, uzmanlar ve tercümeecilerle asistanlardır.

MADDE 34. — Üniversitelerin, bu kanunun 20 nci ve 24 ncu maddeleri gereğince tâyin edilmiş doçenti bulunmayan dersleriyle herhangi bir dersin özel bir bilgi ve uzmanlık isteyen konularının öğretim ve uygulamasına geçici veya sürekli olarak, başka bir resmî görevde çalışan veya serbest meslek sahibi bulunanlardan kendi uzmanlık alanlarındaki çalışma veya eserleriyle tanınmış kimseler, « Öğretim görevlisi » unvanıyla memur edilebilirler.

Öğretim görevlileri fakülte profesörler kurulunun teklifi ve Senatunun onamı ile ve münhal esas veya yardımcı öğretim üyeleri kadrolarından

MADDE 32. — Bu kanun hükümlerine göre üniversitelerde veya üniversitelere bağlı öğretim kurumlarında eylemlilik olarak öğretim görevinde bulunan ve 30 ncu maddeye göre resmî veya özel bir işi bulunmayan doçent, profesör ve ordinaryüs profesörlere aylıklariyle rektörlük, dekanlık, enstitü müdürlüğü, lâboratuvar şefliği gibi üniversite içinde alınan ücretli yönetim hizmetlerine ait ek görev tazminatlarından ve devrim tarihi dersi veya konferans ücretlerinden başka üniversitedeki klinik, lâboratuvar, seminer, atelye ve şantiye çalışmalarına karşılık « Üniversite tazminatı » adıyla her ay aşağıdaki miktarlar üzerinden ayrı bir para verilir.

	Lira
Doçentlere	250
Profesörlere	350
Ord. profesörlere	450

Dördüncü bölüm

Öğretim yardımcıları

MADDE 33. — Hükümetin 33 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Üniversitelerin, bu kanunun 20 nci ve 24 ncu maddeleri gereğince tâyin edilmiş doçenti bulunmayan dersleri için geçici olarak ve herhangi bir dersin özel bir bilgi ve uzmanlık isteyen konularının öğretim ve uygulaması için geçici veya sürekli olarak, başka bir resmî görevde çalışan veya serbest meslek sahibi bulunanlardan kendi uzmanlık alanlarındaki çalışma veya eserleriyle tanınmış kimseler, « Öğretim görevlisi » unvanıyla memur edilebilirler.

Öğretim görevlileri, fakülte profesörler kurulunun teklifi ve senatonun onamı ile ve münhal esas veya yardımcı öğretim üyeleri kadrolarından

B. K.

rulu profesörler kurulunun bu kararma katılmadığı veya rektör başka fakültelerin benzer işlerdeki kararlarını farklı gördüğü takdirde iş, senatoca incelenerek karara bağlanır. Senatonun bu kararma rektör katılmadığı takdirde o iş hakkındaki kesin karar üniversitelerarası kurulda verilir.

MADDE 32. — Bu kanun hükümlerine göre üniversitelerde veya üniversitelere bağlı öğretim kurumlarında eylemli olarak öğretim görevinde bulunan ve 30 ncü maddeye göre resmî veya özel bir işi bulunmıyan doçent, profesör ve ordinaryüs profesörlere aylıklariyle rektörlük, dekanlık, enstitü müdürlüğü, lâboratuvar şefliği gibi üniversite içinde alınan ücretli yönetim hizmetlerine ait ek görev tazminatlarından ve devrim tarihi dersi veya konferans ücretlerinden başka üniversitedeki klinik, lâboratuvar, seminer, atelye ve şantiye çalışmalarına karşılık «Üniversite tazminatı» adıyla her ay aşağıdaki miktarlar üzerinden ayrı bir para verilir :

	Lira
Doçentlere	200
Profesörlere	300
Ord. Profesörlere	400

Dördüncü bölüm

Öğretim yardımcıları

MADDE 33. — Hükümetin 33 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Üniversitelerin bu kanunun 20 nci ve 24 ncü maddeleri gereğince tâyin edilmiş doçenti bulunmıyan dersleri için geçici olarak ve herhangi bir dersin özel bir bilgi ve uzmanlık istiyen konularının öğretim ve uygulaması için geçici veya sürekli olarak, başka bir resmî görevde çalışan veya serbest meslek sahibi bulunanlardan kendi uzmanlık alanlarındaki çalışma veya eserleriyle tanınmış kimseler, «Öğretim görevlisi» unvaniyle memur edilebilirler.

Öğretim görevlisi, fakülte profesörler kurulunun teklifi ve senatonun onamı ile ve mün-

Hü.

biri karşılık gösterilmek üzere tâyin olunurlar.

Bunlardan resmî bir görevden nakil suretiyle görevlendirilmiş olanlar kendi dereceleri üzerinden aylık verilir. Esas görevleri üzerinde kalmak üzere tâyin edilecekler 3656 sayılı kanunun değişik 18 nci maddesine veya 3888 sayılı kanuna göre aylık veya ücret alırlar. Serbest mesleklerden olanlara da kanunlara göre alabilecekleri aylık veya ücret verilir.

MADDE 35. — Okutmalar, dil dersleri ve eski dillerde yazılmış metinlerin çözümlenmesi gibi yardımcı öğretim işleriyle görevlendirilirdir. Bunlar fakülte yönetim kurulunun kararı ve rektörün onamiyle görevlendirilirler ve durumlarına ve genel hükümlere göre aylık veya ücret alırlar.

MADDE 36. — Uzmanlar, lâboratuvarlarda, kitaplıklarda, enstitü ve atelyelerde öğretimle doğrudan doğruya veya dolayısıyla ilgili olan ve özel bir bilgi veya uzmanlığa ihtiyaç gösteren bir işle görevlendirilen yardımcılardır. Bunlardan fakültelerle fakültelelere bağlı kurumlarda çalışanlar fakülte yönetim kurulları, doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumlarda çalışanlar üniversite yönetim kurulu kararı ve rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Aylık veya ücretleri genel hükümlere göre verilir.

MADDE 37. — Tercümeciler sözlü veya yazılı tercüme işlerinde geçici veya sürekli olarak çalıştırılan yardımcılardır. Bunlardan fakültelerle fakültelelere bağlı kurumlarda çalışanlar fakülte yönetim kurulları, doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumlarda çalışanlar üniversite yönetim kurulu kararı ve rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Aylık veya ücretleri 3656 sayılı kanunun 6 nci maddesi uyarınca genel hükümlere göre verilir.

MADDE 38. — Asistanlar, üniversite öğretim mesleği için her kürsünün gerektirdiği şartlara ve asistanlık yönetmeliğine göre seçilen adaylardır. Her kürsünün başındaki ordinaryüs

M. E. K.

biri karşılık gösterilmek üzere tâyin olunurlar. Bunların görevlerine son verilmesi tâyinlerindeki usule bağlıdır.

Bu gibilerden resmî bir görevden nakil suretiyle tâyin edilmiş olanlara kendi dereceleri üzerinden aylık verilir. Esas görevleri üzerinde kalmak üzere tâyin edilecekler 3656 sayılı kanunun değişik 18 nci maddesine veya 3888 sayılı kanuna göre aylık veya ücret alırlar. Serbest mesleklerden olanlara da kanunlara göre alabilecekleri aylık veya ücret verilir.

MADDE 35. — Okutmalar, dil dersleri ve eski dillerde yazılmış metinlerin çözümlenmesi gibi yardımcı öğretim işleriyle görevlendirilirdir. Bunlar fakülte yönetim kurulunun kararı ve rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Durumlarına ve genel hükümlere göre aylık veya ücret alırlar.

MADDE 36. — Uzmanlar lâboratuvarlarda, kitaplıklarda, enstitü ve atelyelerde öğretimle doğrudan doğruya veya dolayısıyla ilgili olan ve özel bir bilgi veya uzmanlığa ihtiyaç gösteren bir işle görevlendirilen yardımcılardır. Bunlardan fakültelerle fakültelelere bağlı kurumlarda çalışanlar fakülte yönetim kurullarının kararı ve doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumlarda çalışanlar üniversite yönetim kurulunun kararı üzerine rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Aylık veya ücretleri genel hükümlere göre verilir.

MADDE 37. — Tercümeciler, sözlü veya yazılı tercüme işlerinde geçici veya sürekli olarak çalıştırılan yardımcılardır. Bunlardan fakültelerle bağlı kurumlarda çalışanlar fakülte yönetim kurullarının kararı ve doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumlarda çalışanlar üniversite yönetim kurulunun kararı üzerine rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Aylık veya ücretleri 3656 sayılı kanunun 6 nci maddesi uyarınca genel hükümlere göre verilir.

MADDE 38. — Asistanlar üniversite öğretim mesleki için her kürsünün gerektirdiği şartlara ve asistanlık yönetmeliğine göre seçilen adaylardır. Her kürsünün başındaki ordinar-

B. K.

hal esas veya yardımcı öğretim üyeleri kadrolarından biri karşılık gösterilmek üzere tâyin olunurlar. Bunların görevlerine son verilmesine tâyinlerindeki usule bağlıdır.

Bu gibilerden resmî bir görevden nakil suretiyle tâyin edilmiş olanlara kendi dereceleri üzerinden aylık verilir. Esas görevleri üzerinde kalmak üzere tâyin edilecekler 3656 sayılı kanunun değişik 18 nci maddesine veya 3888 sayılı kanuna göre aylık veya ücret alırlar. Serbest mesleklerden olanlara da kanunlara göre alabilecekleri aylık veya ücret verilir.

MADDE 35. — Okutmanlar, dil dersleri ve eski dillerde yazılmış metinlerin çözümlenmesi gibi yardımcı öğretim işleriyle görevlendirilenlerdir. Bunlar fakülte yönetim kurulunun kararı ve rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Durumlarına ve genel hükümlere göre aylık veya ücret alırlar.

MADDE 36. — Uzmanlar lâboratuvarlarda, kitaplıklarda, enstitü ve atelyelerde öğretimle doğrudan doğruya veya dolayısıyla ilgili olan ve özel bir bilgi veya uzmanlığa ihtiyaç gösteren bir işle görevlendirilen yardımcılarıdır. Bunlarda fakültelerle fakülteye bağlı kurumlarda çalışanlar fakülte yönetim kurullarının kararı ve doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumlarda çalışanlar üniversite yönetim kurulunun kararı üzerine rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Aylık veya ücretleri genel hükümlere göre verilir.

MADDE 37. — Tercümeciler, sözlü veya yazılı tercüme işlerinde geçici veya sürekli olarak çalıştırılan yardımcılarıdır. Bunlardan fakültelerle fakülteye bağlı kurumlarda çalışanlar fakülte yönetim kurullarının kararı ve doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumlarda çalışanlar üniversite yönetim kurulunun kararı üzerine rektörün onamiyle tâyin olunurlar. Aylık veya ücretleri 3656 sayılı kanunun 6 nci maddesi uyarınca genel hükümlere göre verilir.

MADDE 38. — Asistanlar üniversite öğretim mesleği için her kürsünün gerektirdiği şartlara ve asistanlık yönetmeliğine göre seçilen adaylardır. Her kürsünün başındaki ordinaryüs

Hü.

profesör veya bu görevi yapan profesörün teklifi ve fakülte yönetim kurulunun tasdikiyle rektör tarafından aday olarak tâyin edilirler.

Asistanların asillikleri, bir yıl aday olarak çalıştıktan sonra başarısı görülenler bağlı oldukları kürsü ordinaryüs profesör veya profesörünün teklifi üzerine, fakülte yönetim kurulunun kararıyla rektör tarafından onanır.

Gerekli görülenlerin adaylık süreleri ilgili ordinaryüs profesör veya profesörlerin teklifiyle bir yıl daha uzatılabilir.

Doktora yapmamış veya tıpta, uzmanlık yetkisi kazanmamış ve mühendislik veya mimarlıkta 18 neî maddenin «A» fıkrasına göre yeterlik imtihanı vermemiş asistanlar asilliklerinin onandığı tarihten başlayarak üç yıl içinde doktora veya tıp uzmanlık veya mühendislik ve mimarlıkta yeterlik imtihanını vermekle ödevlidirler. Bunu bu süre içinde sağlamayanların veya üniversitede asistan olarak çalışmakta devamları gerekli görülmiyenlerin tâyinlerindeki usule uyularak üniversite asistanlığı ile ilgileri kesilir.

MADDE 39. — Üniversite öğretim mesleğinin tabii kaynağı olan asistanlığa tâyin edilebilmek için Devlet hizmetine girmekte aranan genel şartlardan başka şunlar istenir:

- a) Görev alacağı bilim koluyla ilgili bir yüksek öğrenim diploması almış olmak.
- b) Eylemli askerlik ödevini bitirmiş olmak veya askerlikle ilişkisi bulunmamak.
- c) Batı bilim dillerinden birini çalışacağı dalda gerekli bilimsel incelemeleri yapacak derecede bilmek.

MADDE 40. — Üniversite asistanlarının görevleri şunlardır :

- a) Fakülte profesörler kurulunca emrine verildiği ordinaryüs profesör, profesör veya doçentın lüzum göstereceği öğretim ve uygulamalarında hazır bulunmak;
- b) Kendisine verilen her türlü tercüme, inceleme, araştırma, uygulama ve yayım vazifelerini vaktinde ve düzenli yapmak;
- c) Emrinde çalıştığı öğretim üyesinin direktiflerine göre öğrencilerin çalışma, araştırma ve uygulamalarına yardım etmek;

M. E. K.

yüs profesör veya bu görevi yapan profesörün teklifi ve fakülte yönetim kurulunun tasdikiyle rektör tarafından aday olarak tâyin edilirler.

Asistanların asillikleri, bir yıl aday olarak çalıştıktan sonra başarısı görülenler, bağlı oldukları kürsü ordinaryüs profesör veya profesörünün teklifi üzerine, fakülte yönetim kurulunun kararıyla rektör tarafından onanır.

Gerekli görülenlerin adaylık süreleri ilgili ordinaryüs profesör veya profesörlerin teklifiyle bir yıl daha uzatılabilir.

Doktora yapmamış veya tıpta uzmanlık yetkisi kazanmamış ve mühendislik veya mimarlıkta geçici 4 neî maddeye göre yeterlik imtihanı vermemiş asistanlar, asilliklerinin onandığı tarihten başlayarak üç yıl içinde doktora veya tıp uzmanlık veya mühendislik ve mimarlıkta yeterlik imtihanını vermekle ödevlidirler. Bunu bu süre içinde sağlamayanların veya üniversitede asistan olarak çalışmakta devamları gerekli görülmiyenlerin tâyinlerindeki usule uyularak üniversite asistanlığı ile ilgileri kesilir.

MADDE 39. — Hükümetin 39 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 40. — Hükümetin 40 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

profesör veya bu görevi yapan öğretim üyelerinin teklifi ve fakülte yönetim kurulunun onamıyla rektör tarafından aday olarak tâyin edilirler.

Asistanlar, bir yıl aday olarak çalışırlar. Başarısı görülenlerin bağlı oldukları kürsü ordinaryüs profesörün veya bu görevi yapan ilgili öğretim üyelerinin teklifi üzerine fakülte yönetim kurulu kararıyla rektör tarafından asillikleri onanır.

Gerekli görülenlerin adaylık süreleri ilgili ordinaryüs profesör veya öğretim üyesinin teklifiyle bir yıl daha uzatılabilir.

Doktora yapmamış veya tıpta uzmanlık yetkisi kazanmamış ve mühendislik veya mimarlıkta geçici 4 ncü maddeye göre yeterlik imtihanı vermemiş asistanlar, asilliklerinin onandığı tarihten başlayarak üç yıl içinde doktora veya tıpta uzmanlık veya mühendislik ve mimarlıkta yeterlik imtihanını vermekle ödevlidirler. Bunu bu süre içinde sağlamayanların veya üniversitede asistan olarak çalışmakta devamları gerekli görülmiyenlerin tâyinlerindeki usule uyularak üniversite asistanlığı ile ilgileri kesilir.

MADDE 39. — Üniversite öğretim meslekinin tabii kaynağı olan asistanlığa tâyin edilebilmek için Devlet hizmetine girmekte aranan genel şartlardan başka şunlar istenir :

- a) Görev alacağı bilim kolu ile ilgili bir yüksek öğrenim diploması almış olmak ;
- b) Muvazzaf askerlik ödevini bitirmiş olmak veya askerlikte ilişkisi bulunmamak ;
- c) Batı bilim dillerinin birini çalışacağı dalda gerekli bilimsel incelemeleri yapacak derecede bilmek ;

MADDE 40. — Üniversite asistanlarının görevleri şunlardır :

- a) Fakülte profesörler kurulunca yanına verildiği ordinaryüs profesör, profesör veya doçentin lüzum göstereceği öğretim ve uygulamalarında hazır bulunmak ;
- b) Kendisine verilen göreviyle ilgili tercüme, inceleme, araştırma, uygulama ve yayım vazifelerini vaktinde ve düzenli yapmak ;
- c) Yanında bulunduğu öğretim üyesinin göstereceği yolda öğrencilerin, çalışma, araştırma ve uygulamalarına yardım etmek.

Hü.

Beşinci bölüm

Memurlar ve hizmetliler

MADDE 41. — Her üniversite de rektörün emrinde ve üniversite yönetim örgütünün başında bir genel sekreter ve zatişleri, yazı işleri ve kitaplık müdürleriyle bunların maiyetlerinde büro ve iç hizmet işlerini yapmak üzere memur ve hizmetliler bulunur. Bu memur ve hizmetliler arasında rektörün onamından geçtikten sonra uygulanmak üzere gerekli iş bölümü genel sekreterce yapılır.

MADDE 42. — Her fakültede dekanın emrinde ve fakülte yönetim örgütünün başında bir fakülte sekreteri ve maiyetinde fakülte kadrolarına göre gereği kadar memur ve hizmetli bulunur. Bunların arasında dekanın onamından geçtikten sonra uygulanmak üzere gerekli iş bölümü fakülte sekreterliğince yapılır.

MADDE 43. — Üniversite genel sekreteri ile zatişleri, yazı işleri ve kitaplık müdürleri üniversite öğretim mesleği üyeleri dışında olmak üzere üniversite yönetim kurulu kararı, fakülte sekreterleri fakülte yönetim kurulu kararı üzerine rektörün teklifi ile Millî Eğitim Bakanı tarafından tâyin olunurlar, Diğer aylıklı memurların tâyinleri fakültelerde dekanların, üniversite merkez örgütünde genel sekreterin teklifi üzerine rektör tarafından yapılır.

Hizmetlilerden rektörlüğe bağlı olanları genel sekreterin inhası üzerine rektör, fakültelere bağlı olanlarından klinik ve enstitüler hizmetlilerini ordinaryüs profesör veya enstitü müdürlerinin inhasıyla, diğerlerini doğrudan doğruya dekanlar tâyin ederler

MADDE 44. — Ünivesite ve fakültelerle bunlara bağlı kurumlarda çalışan memur ve hizmetliler hakkında bu kanun ile belirtilen hükümler dışında tâyin, aylık, yolluk, tekaütlük, disiplin işleri bakımından genel hükümler uygulanır.

M. E. K.

Beşinci bölüm

Memurlar ve hizmetliler

MADDE 41. — Her üniversitede rektörün emrinde ve üniversite yönetim örgütünün başında bir genel sekreter ile zatişleri, yazı işleri ve kitaplık müdürleri ve bunların maiyetlerinde büro ve iç hizmet işlerini yapmak üzere memur ve hizmetliler bulunur. Bu memur ve hizmetliler arasındaki iş bölümü, rektörün onamından sonra uygulanmak üzere, genel sekreterce yapılır.

MADDE 42. — Her fakültede dekanın emrinde ve fakülte yönetim örgütünün başında bir fakülte sekreteri ve maiyetinde fakülte kadrolarına göre gereği kadar memur ve hizmetli bulunur. Bunların arasındaki iş bölümü, dekanın onamından sonra uygulanmak üzere, fakülte sekreterliğince yapılır.

MADDE 43. — Hükümetin 43 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Hükümetin 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

Beşinci bölüm

Memurlar ve hizmetliler

MADDE 41. — Her üniversitede rektörün emrinde ve üniversite yönetim örgütünün başında bir genel sekreter ile zatişleri, yazı işleri ve kitaplık müdürleri ve bunların maiyetlerinde büro ve iç hizmet işlerini yapmak üzere memur ve hizmetliler bulunur. Bu memur ve hizmetliler arasındaki iş bölümü, rektörün onamından sonra uygulanmak üzere, genel sekreterce yapılır.

MADDE 42. — Her fakülte dekanın emrinde ve fakülte yönetim örgütünün başında bir fakülte sekreteri ve maiyetinde fakülte kadrolarına göre gereği kadar memur ve hizmetli bulunur. Bunların arasındaki iş bölümü, dekanın onamından sonra uygulanmak üzere, fakülte sekreterliğince yapılır.

MADDE 43. — Hükümetin 43 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Hükümetin 44 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Altıncı bölüm

Disiplin işleri

MADDE 45. — Her üniversitede öğretim üyelerinin ve öğretim yardımcılarının her türlü disiplin işleri senato tarafından incelenerek karara bağlanır.

MADDE 46. — Üniversite öğretim üyelerinden bu kanun ile belirtilen üniversite görevlerinden kendilerine düşenleri uygun yolda yerine getirmiyenlere veya meslek veکار ve haysiyetlerine uymıyan hareketlerde bulunanlara fakülte veya üniversite yönetim kurullarının teklifi üzerine, hareketlerinin senatoca kestirilecek ağırlığına veya aşağıdaki fıkralarda belirtilen hallerde göre, şu disiplin cezaları verilir:

a) Görevde dikkati çekme. Öğretim üyesini görevde uyarmadır. Yazı ile bildirilir ve kütüğe geçer.

b) Kusur bildirme. Görevi yahut meslek veکار ve haysiyetini ilgilendiren hallerden dolayı kusurlu sayılmaktır.

c) İşten çekilmiş sayılma. Tayin edildiği göreve on beş gün içinde başlamıyanlar, sürekli olarak sekiz gün veya bir öğretim yılı içinde toplu yimi gün özürsüz olarak iş başına gelmiyenler hakkında uygulanır.

d) Üniversite öğretim mesleğinden çıkarılma. Üniversite öğretim mesleğinde kalmasına yer bırakmıyacak gibi şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işliyenlerin üniversite öğretim mesleğinden çıkarılmasıdır. (Bu gibilerin akademik unvanlarını taşıyıp taşımıyacıkları üniversite Senatosunca ayrıca karar altına alınır).

«a» fıkrasında yazılı ceza, Senatoca veya doğrudan doğruya dekan veya rektörler tarafından verilir. «b» «c» ve «d» fıkralarındaki cezalar Senatoca karar altına alınır. Rektörlükçe kütüğe geçirilir ve yazı ile ilgiliye bildirilir.

MADDE 47. — Senatonun disiplin kararlarına, görevde dikkati çekmeden başka hallerde, bildirilme tarihinden başlayarak on gün içinde temyiz için ilgililerce itiraz edilebilir. Bu itirazlar Üniverstelerarası Kurulda incelenir. Bu kurulun kararları takdire bağlı, son ve kesindir.

M. E. K.

Altıncı bölüm

Disiplin işleri

MADDE 45. — Hükümetin 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Üniversite öğretim üyelerinden bu kanun ile belirtilen üniversite eğitim ve öğretim görevlerinden kendilerine düşenleri uygun yolda yerine getirmiyenlere veya meslek veکار ve haysiyetine uymıyan hareketlerde bulunanlara, fakülte veya üniversite yönetim kurullarının teklifi üzerine, hareketlerinin senatoca kestirilecek ağırlığına veya aşağıdaki fıkralarda belirtilen hallerde göre, şu disiplin cezaları verilir:

a) Göreve dikkati çekme - yazı ile bildirilir ve kütüğe geçer.

b) Kusur bildirme - Görevi yahut meslek veکار ve haysiyetini ilgilendiren hallerden dolayı kusurlu sayılmaktır.

c) İşten çekilmiş sayılma - Tayin edildiği göreve on gün içinde başlamıyanlar, sürekli olarak sekiz gün veya bir öğretim yılı içinde toplu yirmi gün özürsüz olarak işi başına gelmiyenler hakkında uygulanır.

d) Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma - Üniversite öğretim mesleğinde kalmasına yer bırakmıyacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işliyenlerin üniversite öğretim mesleğinden çıkarılmasıdır. (Bu gibilerin akademik unvanlarını taşıyıp taşımıyacıkları üniversite senatolarınca ayrıca karar altına alınır.)

«a» fıkrasında yazılı ceza, senatoca veya doğrudan doğruya dekan veya rektörler tarafından verilir. «b» «c» ve «d» fıkralarındaki cezalar senatoca karar altına alınır. Rektörlükçe kütüğe geçirilir ve yazı ile ilgiliye bildirilir.

MADDE 47. — Hükümetin 47 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

Altıncı bölüm

Disiplin işleri

MADDE 45. — Hükümetin 45 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 46. — Üniversite öğretim üyelerinden bu kanun ile belirtilen üniversite eğitim ve öğretim görevlerinden kendilerine düşenleri uygun yolda yerine getirmiyenlere veya meslek vekar ve haysiyetine uymıyan hareketlerde bulunanlara, fakülte ve üniversite yönetim kurullarının teklifi üzerine hareketlerinin senatoca kestirilecek ağırlığına veya aşağıdaki fıkralarda belirtilen hallere göre, şu disiplin cezaları verilir :

a) Göreve dikkatti çekme - Yazı ile bildirilir veya kütüğe geçer.

b) Kusur bildirme - Görevi yahut meslek vekar ve haysiyetini ilgilendiren hallerden dolayı kusurluk sayılmaktır.

c) İşten çekilmiş sayılma - Tâyin edildiği göreve on beş gün içinde başlamıyanlar, sürekli olarak sekiz gün veya bir öğretim yılı içinde topu yirmi gün özürsüz olarak işi başma gelmiyenler hakkında uygulanır.

d) Üniversite öğretim mesleğinden çıkarılma - Üniversite öğretim mesleğinde kalmama yer bırakmıyacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işliyenlerin üniversite öğretim mesleğinden çıkarılmasıdır. (Bu gibilerin akademik unvanlarını taşıyıp taşıyamıyacakları üniversite senatolarınca ayrıca karar altına alınır.)

«a» fkrasında yazılı ceza, senatoca veya doğrudan doğruya dekan veya rektörler tarafından verilir. «b», «c» ve «d» fıkralarındaki cezalar senatoca karar altına alınır. Rektörlükte kütüğe geçirilir veya yazı ile ilgiliye bildirilir.

MADDE 47. — Senatonun disiplin kararlarına, görevde dikkatti çekmeden başka hallerde, bildirme tarihinden başlayarak on gün içinde ilgililerce itiraz edilebilir. Bu itirazlar üniversitelilerarası kurulda incelenir. Bu kurulun kararları takdire bağlı, son ve kesindir. Başka hiçbir makama başvurulamaz.

Hü.

MADDE 48. — Üniversite öğretim üyeleri hakkında verilmesi gereken devlet memurluğundan çıkarma, sınıfı veya kıdem indirme, aylık kesme cezaları, memurlar kanununun genel hükümlerine bağlıdır. Bu yoldaki kararlar da yine üniversite Senatosunca verilir. Memurlar kanununun 33 ve 49 ncu maddeleri hükümlerine göre devlet memurluğundan çıkarılanlar, üniversite öğretim mesleği yetki, unvan ve haklarından kesin olarak mahrum edilirler.

MADDE 49. — Üniversite öğretim mesleği üyelerinin memurluk görevleri dolayısıyla veya görevlerini yapmak sırasında işledikleri suçlar üzerine «Memurin Muhakematı Kanunu»nun gerektirdiği ilk soruşturma, rektörün gereğine göre tayin edeceği bir veya iki tahkikçi tarafından yapılır. Rektörler hakkında yapılacak soruşturma tahkikçilerini Millî Eğitim Bakanını tayin eder.

Soruşturma kâğıtları ve fezleke Millî Eğitim Bakanı tarafından Danıştaya gönderilir. Yargılamanın gerekliliğine veya gereksizliğine Danıştayın ilgili dairesince karar verilir. Bu kararlara karşı ilgililer veya Millî Eğitim Bakanı tarafından yapılacak itirazlar Danıştay Genel Kurulunda incelenerek son karara bağlanır.

MADDE 50. — Üniversite öğretim mesleki üyeleri, bu kanunda yazılan sebep ve hükümler dışında görevlerinden çıkarılamazlar ve akademik unvanlarından mahrum edilemezler. Başka bir işe geçmek veya çekilmek veyahut işten çekilmiş sayılmak yoluyla öğretim görevlerinden ayrılanlar akademik unvanlarını taşırlar.

MADDE 51. — Üniversite ve fakültelerle bunlara bağlı kurumlarda görevli memurların disiplin işlerine bakmak üzere her üniversitede genel sekreterin başkanlığında üniversite zatişleri ve yazı işleri müdürleriyle işi görüşülenin bağlı bulunduğu fakülte sekreterinden kurulmak üzere bir «Memurlar Disiplin Komisyonu» bulunur. Bu kurulun kararlarına karşı ilgililerce kararın kendilerine yazı ile bildirildiği tarihten başlayarak bir hafta içinde üniversite yönetim kuruluna itiraz olunabilir. Bu kurulun bu konudaki kararları kesindir.

Üniversite Memurlar Disiplin Komisyonu başkanı ve üyelerinin disiplin işleri ilk olarak üni-

M. E. K.

MADDE 48. — Hükümetin 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Hükümetin 49 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Hükümetin 50 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Hükümetin 51 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 48. — Hükümetin 48 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Hükümetin 49 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Hükümetin 50 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Üniversite ve fakültelerle bunlara bağlı kurumlarda görevli memurların disiplin işlerine bakmak üzere her üniversitede genel sekreterin başkanlığında üniversite zatişleri ve yazı işleri müdürleriyle işi görüşülenin bağlı bulunduğu fakülte sekreterlerinden kurulmak üzere bir «Memurlar Disiplin Komisyonu» kurulur. Bu kurulun kararlarına karşı ilgililerce kararın kendilerine yazı ile bildirildiği tarihten başlayarak on gün içinde üniversite yönetim kuruluna itiraz olunabilir. Bu kurulun bu konudaki kararları kesindir.

Üniversite Memurlar Disiplin Komisyonu başkan ve üyelerinin disiplin işleri ilk olarak

Hü.

versite yönetim kurulunda incelenir ve itiraz yapıldığında senatoca kesin karara bağlanır.

Yedinci bölüm

Akçalı hükümler

MADDE 52. — Üniversitelerin veya bir üniversiteye bağlı olmaksızın kurulacak fakültelerin giderleri, genel bütçenin «Üniversiteler ve Fakülteler» kısmında ayrı ayrı gösterilir.

MADDE 53. — Öğrencilerden alınacak harçlarla enstitü, lâboratuvar, klinik ve poliklinik giderleri karşılığı olarak öğrencilerden veya ilgililerden alınabilecek ücretlerin tutarını, türlerini ve alınma şekillerini senatolar kararlaştırır.

MADDE 54. — Üniversitelerin bütçe hazırlıkları şu yolda yapılır:

a) Üniversite merkez örgütü ile doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumların bütçe hazırlıklarını genel sekreterlik,

b) Fakülte ve bunlara bağlı kurumların bütçe hazırlıklarını fakülte profesörler kurulları her yıl Nisan ayı sonuna kadar bitirerek tekliflerini üniversite yönetim kuruluna verirler.

Üniversite yönetim kurulu bu teklifler üzerinde gerekli incelemelerde bulunduktan sonra birleştirerek hazırlıyacağı bütçe teklifini senatoya verir.

Üniversite Yönetim Kurulu bütçe incelemeleri sırasında Ekonomi ve Maliye kürsülerinin uygun göreceği öğretim üyelerinden birini danışman olarak görüşmelerinde bulundurur. Bu suretle Bütçe tasarısı incelemesine çağrılan öğretim üyesi yürürlükte olan bütçenin uygulanması sonuçlarını inceliyerek görüşlerini ve alınması faydalı bulunduğu tedbirleri bir rapor halinde hazırlayıp bütçe teklifinin incelenmesinden önce senatoya vermekle de ödevlidir.

Bütçe teklifi senatoda son şeklini aldıktan

M. E. K.

Yedinci Bölüm

Akçalı Hükümler

MADDE 52. — Hükümetin 52 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 53. — Hükümetin 53 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 54. — Hükümetin 54 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

üniversite yönetim kurulunda incelenir ve itiraz yapıldığında senatoca kesin karar bağlanır.

Yedinci bölüm

Malî hükümler

MADDE 52. — Üniversiteler ve bunları oluşturan fakülte ve kurumların herbiri bağış ve vasiyet kabulüne, ödünçleme ve benzerlerinden başka her türlü hukukî işlemler yapmağa yetkili ve Üniversiteye bağışlanan veya vasiyet edilen taşınmaz mallarla bağışlanan veya vasiyet edilen paralar karşılığında iktisap edilen taşınmaz mallar üniversite adına tapu siciline kaydolunur.

MADDE 53. — Üniversiteler birer katma bütçe ile yönetilir. Bir üniversiteye bağlı olmıyan fakültelerin giderleri, bütçenin fakülteler kısmında ayrı ayrı gösterilir.

Üniversite merkez örgütü ile doğrudan doğruya üniversiteye bağlı kurumların ita âmiri rektördür. Tahakkuk memurlarını rektör tâyin eder. Fakültelerin ita âmirleri dekanlardır. Tahakkuk memurlarını kendileri tâyin ederler.

MADDE 54. — Üniversiteleri ve bunları oluşturan fakülte ve kurumların gelir kaynakları şunlardır:

- a) Genel bütçeden verilecek yardım;
- b) Özel idare ve belediyelere ve başka kurumlara yapılacak yardımlar;
- c) Üniversite, fakülte ve bunlara bağlı kurumlara alınan harçlar ve ücretler;
- d) Üniversite ve fakültelerle bunlara bağlı enstitü ve kurumlarda yaptırılacak araştırma ve danışmalar karşılığı olarak ilgili kuruluş veya kişilerden alınacak paralar;
- e) Yayımların satış gelirleri;
- f) Üniversite, fakülte ve bunlara bağlı kurumların taşınır ve taşınmaz mallarının gelirleri;
- g) Enstitü, lâboratuvar, klinik ve poliklinik gelirleri;
- h) Döner sermayeli işlerden elde edilecek kârlar;
- i) Bağışlar ve vasiyetler.

Hü.

sonra gerekçesiyle birlikte Haziran ayı içinde gereği yapılmak üzere ilgili muhasebeye verilir.

MADDE 55. — Üniversite merkez örgütü ve doğrudan doğruya üniversiteye bağlı kurumların ita âmiri rektördür. Tahakkuk memurlarını rektör tâyin eder. Fakültelerin ita âmirleri dekanlardır. Tahakkuk memurlarını kendileri tâyin ederler.

MADDE 56. — Üniversitelerde yönetim kurulunca seçilen bir dekanın başkanlığı altında yine üniversite yönetim kurulu üyelerinin aralarından seçecekleri bir ordinaryüs profesör veya profesörle genel sekreter ve rektörün görevlendireceği bir doçentten kurulan bir alım - satım komisyonu vardır. Muhasebe müdürü veya vekil göstereceği kimse bu komisyonun tabii üyesidir, Gereken hallerde rektörün onamiyle komisyona uzmanlar da katılabilir.

MADDE 57. — Üniversite ve fakültelerle bunlara bağlı enstitü ve kurumlardan gerekli görülenler için kullanılmak üzere, her üniversiteye 300.000 ve bir üniversiteye bağlı olmayan

M. E. K.

MADDE 55. — Hükümetin 56 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 56. — Hükümetin 56 nci mükerrer maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 57. — Hükümetin 57 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 55. — Öğrencilerden alınacak harçlarla enstitü, lâboratuvar, klinik ve poliklinik hizmet ve giderleri karşılığı olarak öğrencilerden veya ilgililerden alınabilecek ücretlerin tutarını, eşitlerini ve alınma şekillerini ve yapılan işler karşılığında alınan ücretlerden işi yapanlara verilecek miktarları senatolar kararlaştırır.

MADDE 56. — Üniversitelere yapılan bağış ve vasiyetlerin kullanılmasında bağışlayanların veya vasiyet yapanların koydukları kayıtlara ve şartlara uyulur.

MADDE 57. — Üniversitelerin bütçe hazırlıkları şu yolda yapılır :

a) Üniversite merkez örgütü ile doğrudan doğruya rektörlüğe bağlı kurumların bütçe hazırlıklarını genel sekreterlik ;

b) Fakülte ve bunlara bağlı kurumların bütçe hazırlıklarını fakülte profesörler kurulları ;

Her yıl Mayıs ayı sounna kadar bitirerek tekliflerini üniversite yönetim kuruluna verirler.

Üniversite yönetim kurulu bütçe incelemeleri arasında Ekonomi ve Maliye kürsülerinin uygun göreceği öğretim üyelerinden birini danışman olarak görüşmelerinde bulundurur. Bu suretle bütçe tasarısı incelenmesine çağırılan öğretim üyesi yürürlükte olan bütçenin uygulanması sonuçlarını faydalı bulduğu tedbirleri bir rapor halinde hazırlayıp bütçe teklifinin incelenmesinden önce senatoya vermekle de ödevlidir.

Bütçe teklifi gerekçesiyle birlikte senatoda son şeklini aldıktan sonra gereği yapılır.

MADDE 58. — Hükümetin 57 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

M. E. K.

her fakülteye 50.000 liraya kadar bütçeye konulacak ödeneklerinden döner sermaye verilebilir.

Bu döner sermayelerin fakülte, enstitü ve kurumlar arasında dağıtılması, gereğince birinden ötekine aktarılması üniversite yönetim kurullarınca yapılır.

MADDE 58. — Üniversite senatoları, bütçe-deki ödeneginden lisans ve doktora öğrencilerine yapılacak her türlü yardımlarda uygulanacak esasları koymağa ve haklarında 2919 sayılı kanunun dördüncü maddesi hükümleri uygulanmak şartıyla lisans öğrencileri için ayda yetmiş beş, doktora öğrencileri için ayda yüz liraya kadar fakülteler emrine burslar ayırmağa yetkilidirler. Senatoların bu konudaki kararları fakülte yönetim kurullarınca uygulanır.

MADDE 58. — Hükümetin 58 nei maddesi aynen kabul edilmiştir.

Sekizinci bölüm

Müteferrik hükümler

MADDE 59. — Doçent, profesör ve ordinar-yüs profesörleri; bilimsel çalışmaların memleket içinde gerektirdiği inceleme gezinelerini yapmak, çalışma veya araştırmalar için belli yerlerde incelemelerde bulunmak, belli bir işi doğrudan doğruya yapmak veya yapılmasını yönetmek gibi bilim ve meslek hizmetleri için, fakülte profesörler kurulunun kararı ile iki yılı aşmamak üzere bağlı oldukları üniversite dışında, geçici olarak görevlendirmeye rektörler yetkilidirler. Bu yolda görevlendirilenle aylıklarını kendi üniveristelerinden almakla beraber başka yerlere gönderilmiş iseler geçici görev yolluklarını, üniversite hesabına gönderildikleri takdirde ken-

Sekizinci Bölüm

Müteferrik Hükümler

MADDE 59. — Hükümetin 59 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 59. — Üniversite, fakülte ve bunlara bağlı kurumlar tarafından yapılan bilim ve teknik inceleme ve araştırmalarıyla yayımların gerektireceği her türlü giderler hakkında 2490 sayılı kanunun hükümleri uygulanmaz. Bu işlerde uygulanacak esaslar senatolarca belirtilir.

MADDE 60. — Hükümetin 58 nci maddesi aynen kabul edilmişti. z

MADDE 61. — Kendilerine ek görev olarak döner sermaye saymanlığı ve memurluğu verilen, üniversitenin aylıklı memurlarına döner sermayeli işin gelirinden ödenmek üzere ayda 30 liradan 100 liraya kadar ücret verilebilir.

Sekizinci Bölüm

Müteferrik Hükümler

MADDE 62. — Doçent. profesör ve ordinaryüs profesörleri; bilimsel çalışmaların memleket içinde ve dışında gerektirdiği inceleme gezintilerini yapmak, çalışma veya araştırmalar için belli yerlerde incelemelerde bulunmak, belli bir işi doğrudan doğruya yapmak veya yapılmasını yönetmek gibi bilim ve meslek hizmetleri için, fakülte profesörler kurulunun kararı ile memleket içinde iki yıl yabancı memleketlerde beş yılı aşmamak üzere bağlı oldukları üniversite dışında, geçici olarak görevlendirmeye rektörler yetkilidirler. Bu yolda görevlendirilenler aylıklarını kendi üniversitelerinden almakla beraber başka yerlere gönderilmiş ise-

Hü.

M. E. K.

di üniversitelerinden, başka daire ve idarelerce istenmişlerse o daire veya idareden alırlar. Bu çalışmaların gerektirdiği her çeşit idari ve teknik harcamalar işin ilgili bulunduğu bütçeden ödenir. Bu kanunun 30 ve 32 nci maddeleri bunlar hakkında da uygulanır.

Üniversite öğretim üyelerinden herhangi birini, ilgili fakülteler profesörler kurullarının teklif ve kararlarıyla başka üniversite ve fakültelerin öğretim hizmetlerinde en çok iki yıl aşmamak üzere kendi kadrolarıyla nakledilmek suretiyle görevlendirmeye rektörler yetkilidir.

MADDE 60. — Üniversite ordinaryüs profesörleri ve profesörleri her türlü protokol işlerinde Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay üyeleri için uygulanan usullere bağlıdırlar.

MADDE 60. — Hükümetin 60 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 61. — Yedeksubaylarla yedek askerî memurlar hakkındaki 9 . XII . 1927 tarihli ve 1076 sayılı kanunun 25 nci maddesinin 10 sayılı fıkrasında yazılı Millî Eğitim Bakanlığı mensupları arasına üniversite yönetim üyeleri de eklenmiştir.

MADDE 61. — Hükümetin 61 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 62. — Üniversite profesörler ve ordinaryüs profesörlerinden öğretim görevini yapabilecekleri durumda buldukları ilgili üniversite senatosunca kabul olunanlar 1683 sayılı kanunun 3 ncu maddesinin mülkiye memurlarına ait (A) fıkrası hükmünden ayrık tutulurlar.

MADDE 62. — Hükümetin 62 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 63. — Yatılı veya burslu olarak Devletçe fakültelerde okutulan öğrencilerden yazılma, öğretim, lâboratuvar, tasdikname, imtihan harç ve ücretleri alınmaz.

MADDE 63. — Hükümetin 63 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Devlet adına yatılı veya burslu olarak yetiştirilecek öğrencilerin sayıları ve bu öğrencilerden genel şartlar dışında aranacak özel kabul şartları her yıl ilgili Bakanlıklarla Millî

B. K.

ler geçici görev yolluklarını, üniversite hesabına gönderildikleri takdirde kendi üniversitelerinden, başka daire ve idarelerce istenmişlerse o daire veya idareden alırlar. Bu çalışmaların gerektirdiği her çeşit idari ve teknik harcamalar, işin ilgili bulunduğu bütçeden ödenir. Bu kanunun 30 ve 32 nci maddeleri bunlar hakkında da uygulanır.

Üniversite öğretim üyelerinden herhangi birini, ilgili fakülteler profesörler kurullarının teklif ve kararlarıyla başka üniversite ve fakültelerin öğretim hizmetlerinde en çok iki yılı aşmamak üzere kendi kadrolarıyla nakledilmek suretiyle görevlendirmeğe rektörler yetkilidir.

MADDE 63. — Hükümetin 60 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 64. — Yetkisi olmaksızın üniversite öğretim üyelerine mahsus akademik unvanları veya üniversite, fakülte ve bunlara bağlı kurumlara mahsus unvan ve alâmetleri kullanmak yasaktır. Bu yasağa aykırı hareket edenler bundan men olunacakları gibi haklarında da Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanır.

MADDE 65. — Hükümetin 61 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 66. — Hükümetin 62 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 67. — Devlet adına yatılı veya burslu olarak yetiştirilecek öğrencilerin sayıları ve öğrencilerden genel şartlar dışında aranacak özel kabul şartları üniversitelerin düşünceleri de alınmak suretiyle her yıl ilgili bakanlıklarca Millî Eğitim Bakanlığı arasında kararlaştırılır ve üniversitelere öğrenci yazılması başlamadan enaz bir ay önce bildirilir.

Hü.

M. E. K.

Eğitim Bakanlığı arasında kararlaştırılarak üniversitelere bildirilir.

MADDE 64. — Bu kanunda sözü geçen jüri ve kurullarla fakülte ve üniversite kurullarında ve senatoda her üye oyunu kabul veya ret yolunda vermekle ödevlidir.

MADDE 65. — Üniversiteler ve fakültelerle bunlara bağlı kurumlarda görev alanların sicilleri üniversite zatişleri müdürlüklerinde tutulur. Bunların bütün zat işleri genel hükümlere göre üniversitelerce yürütülür.

MADDE 66. — Üniversite öğretim üyeleriyle yardımcıların ve memurlarının izin işleri Memurin Kanununun genel hükümlerine bağlıdır. Bunlardan Memurin Kanununun 79 ncu maddesi gereğince verilecekleri üniversite merkez örgütünde çalışanlara rektörler, fakültelere bağlı olanlara dekanlar verir. Bundan yukarı izinler rektörlükçe verilir.

Fakülte dekanlarının izinlerini rektörler, rektörlerin izinlerini de Millî Eğitim Bakanı verir.

MADDE 67. — Bu kanun gereğince üniversitelerde eylemli öğretim görevi alacak doçent, profesör ve ordinaryüs profesörlerin seçimlerinin ne yolda yapılacağı bir tüzükle belirtilir.

MADDE 68. — Bu kanunun yayımından sonra bir üniversite içinde açılacak yeni fakültelerin kuruluşlarında, bu kanun hükümlerine göre doçent, profesör veya ordinaryüs profesör unvanını almış olanlardan ilk görevlendirilecek öğretim üyeleri senatoların, bir üniversiteye bağlı olmıyarak açılacak fakültelerin kuruluşlarında yine yukarıki unvanları taşıyanlar arasından ilk görevlendirilecek öğretim üyeleri üniversitelerarası kurulun seçimiyle tâyin olunurlar.

MADDE 69. — Bir rektörlüğe bağlı olmıyan fakültelerin dekanları rektörlere, yönetim kurulları üniversite yönetim kurullarına, profe-

MADDE 64. — Hükümetin 64 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 65. — Hükümetin 65 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 66. — Hükümetin 66 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 67. — Hükümetin 67 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 68. — Hükümetin 68 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 69. — Hükümetin 69 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 68. — Yatılı veya burslu olarak Devletçe üniversitelerde okutulan öğrencilerin yazılma, öğretim, lâboratuvar, tasdikname, imtihan harç ve ücretleri ilgili bakanlıklar veya idarelerce ödenir.

MADDE 69. — Hükümetin 64 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 70. — Hükümetin 65 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 71. — Hükümetin 66 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 72. — Hükümetin 67 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 73. — Hükümetin 68 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 74. — Bir rektörlüğe bağlı olmayan fakültelerin dekanları rektörlere, yönetim kurulları üniversite yönetim kurullarına, profesör ku-

Hü.

sör kurulları senatolara bu kanunla verilmiş olan görevleri de yapmakla ödevlidirler. 56 nci madde gereğince kurulacak alım - satım komisyonlarında bu fakültelerin akça işlerini yürüten en büyük maliye memuru veya vekili bulunur.

MADDE 70. — Bu kanunun 18 nci maddesi uyarınca doçentlik imtihanına girmek isteyen yüksek mühendis ve mimarların vermekle ödevli oldukları yeterlik imtihanlarının konuları, şekilleri ve bu imtihanlara girmek isteyenlerin yapmaları gerekli staj süreleri bir tüzük ile gösterilecektir.

MADDE 71. — Bu kanunun açıklamadığı hallerde genel hükümlere uyulur.

MADDE 72. — 1416, 4204, 4635, 4489 ve 4499 sayılı kanunlar hükümleri saklı kalmak üzere Ankara ve İstanbul Üniversiteleri ve İstanbul Teknik Üniversitesi ile ilgili sayılı kanunlarla 4 Mart 1926 tarihli kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Dokuzuncu bölüm

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun hükümlerine uygun olmak üzere Ankara ve İstanbul Üniversiteleriyle İstanbul Teknik Üniversitesinin kuruluş kadroları hakkındaki kanun tasarıları, en çok Ekim 1946 ayı sonuna kadar Büyük Millet

M. B. K.

MADDE 70. — Bu kanunun yayımından önce İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi ve bunlara bağlı öğretim kurumlarında, Ankara Hukuk, Dil ve Tarih - Coğrafya, Fen ve Tıp fakültelerinde kazanılmış öğretim üyeliği unvanları ve hakları saklı tutulur.

MADDE 71. — Üniversite öğretim mesleği üyesi iken milletvekilliğine seçilenlerin veya memleket içindeki bir araştırma veya uzmanlık kurumunda mesleki dâhilinde çalışmak üzere görevlendirilenlerin veyahut hükümetin müsaadesiyle yabancı bir öğretim kurumunda aynı sıfat ve yetki ile çalışanların üniversiteye dönüşlerinde bu suretle dışarda geçirdikleri süreler hesaba katılmak suretiyle aylık dereceleri yükseltilir. Kadro ve meslek unvan ve sıfatlarını kazanma ile ilgili hükümler saklıdır.

MADDE 72. — Hükümetin 71 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 73. — 1416, 4204, 4635, 4489 ve 4499 sayılı kanunlar hükümleri saklı kalmak üzere Ankara ve İstanbul üniversite ve fakülteleri ve İstanbul Teknik Üniversitesiyle ilgili kanunlarla 2777 sayılı kanunun 6 nci maddesinin 2 nci fıkrası ve 4 mart 1926 tarihli kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Dokuzuncu Bölüm

Geçici Hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun hükümlerine uygun olmak üzere Ankara ve İstanbul üniversiteleriyle İstanbul Teknik Üniversitesi'nin kuruluş kadroları hakkındaki kanun tasarıları, en çok ekim 1946 ayı sonuna kadar Bü-

B. K.

ulları senatolara bu kanunla verilmiş olan görevleri de yapmakla ödevlidirler.

MADDE 75. — Millî Eğitim Komisyonunun 70 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 76. — Millî Eğitim Komisyonunun 71 eni maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 77. — Bu kanunun hüküm koymadığı hallerde genel hükümlere uyulur.

MADDE 78. — Ankara'daki Hukuk, Dil ve Tarih - Coğrafya, Fen ve Tıp Fakültelerini içine almak üzere (Ankara Üniversitesi kurulmuştur).

MADDE 79. — 1416, 3458, 4120, 4204, 4635, 4489 ve 4499 sayılı kanunlar hükümleri saklı kalmak üzere Ankara ve İstanbul Üniversite ve fakülteleri ve İstanbul Teknik Üniversitesiyle ilgili kanunlarla 2777 sayılı kanunun 6 nci maddesinin ikinci fıkrası ve 4 Mart 1926 tarihli kanunun yürürlükten kaldırılmıştır.

Dokuzuncu bölüm

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun hükümlerine uygun olmak üzere Ankara ve İstanbul Üniversiteleriyle İstanbul Teknik Üniversitesinin kuruluş kadroları hakkındaki kanun tasarıları, en çok Ekim 1946 ayı sonuna kadar Büyük Mil-

Meclisine sunulmuş bulunacaktır. Bu kadrolar Büyük Millet Meclisince onanılmaya kadar bu kanunun yayımlandığı tarihte yürürlükte olan kadroların uygulanmasına devam edilir.

~~Yük Millet Meclisine sunulmuş bulunacaktır.~~
Bu kadrolar ~~Büyük Millet Meclisince onanıl-~~
~~meye kadar bu kanunun yayımlandığı ta-~~
~~rihte yürürlükte bulunan kadroların uygulan-~~
~~masına devam edilir.~~

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yayı-
miyle kurulacak olan Ankara Üniversitesinin ili-
şik (1) sayılı cetvelde gösterilen rektörlük kad-
rosu ile üniversite muhasebe müdürlükleri kad-
rosu 3656 sayılı kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin
Maliye ve Millî Eğitim Bakanlıkları ve rektör-
lük ek görevine ait (2) sayılı cetvelde gösterilen
kadro 4644 sayılı kanuna bağlı (3) sayılı cetve-
lin Millî Eğitim Bakanlığı kısmına eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Hükümetin geçici ikin-
ci maddesi ~~aynen kabul edilmiştir.~~

GEÇİCİ MADDE 3. — Teknik üniversite-
lerin türlü mühendislik ve mimarlık kolları mes-
lek derslerinin profesörlüklerine, dışarda meslek
çalışmaları, eserleri ve yayımlarıyla üstün başa-
rılı uzman olarak tanınmış kimseler de, fakülte
profesörler kurullarının üçte iki çoklukla yapa-
cakları teklif senatoca uygun görülme ve üni-
versitelerarası kurulca onanmak şartıyla tayin
olunabilir. Bu maddenin uygulanma süresi on-
beş yıldır.

GEÇİCİ MADDE 3. — Teknik üniversitele-
rin türlü mühendislik ve mimarlık kolları mes-
lek derslerinin profesörlüklerine, dışarda mes-
lek çalışmaları, eserleri ve yayımlarıyla üstün baş-
arılı uzman olarak tanınmış kimseler de, fa-
külte profesörler kurullarının üçte iki çokluk-
la yapacakları ~~teklif Senatoca~~ uygun görül-
mek ve üniversitelerarası kurulca onanmak şar-
tıyla tayin olunabilir. Bu maddenin uygulan-
ma süresi on yıldır.

Yeni açılacak fakültelerde de kuruluşları-
ndan başlayarak beş yıllık süre içinde, mevcut
üniversite öğretim üyeleri arasında yeter sayı-
da yetkili eleman bulunmadığı takdirde yu-

let Meclisine sunulmuş bulunacaktır. Bu kadrolar Büyük Millet Meclisince onanılmaya kadar bu kanunun yayımlandığı tarihte yürürlükte bulunan kadroların uygulanmasına devam edilir. Bu kadrolarda görevli memur ve hizmetliler yeni kadrolar yürürlüğe girinceye kadar bu kanunun kabul ettiği yeni hizmetleri yapmakla görevlendirilebilir.

GEÇİCİ MADDE 2. — 1947 yılı üniversite katma bütçeleri yürürlüğe girinceye kadar üniversitelerin ihtiyaçları Millî Eğitim Bakanlığı bütçesindeki ödeneklerle sağlanmaya devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun yayımıyla kurulacak olan Ankara Üniversitesinin rektörlük kodrasu ile her üç üniversitede kurulması gerekli saymanlık müdürlükleri kadroları 3656 sayılı kanuna bağlı 1 sayılı cetvelin Maliye ve Millî Eğitim Bakanlıkları ve rektörlük ek görevine ait 2 sayılı cetvelde gösterilen kadro 4644 sayılı kanuna bağlı 3 sayılı cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısımlarına eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Ordinaryüs profesör veya profesör sayısı beşi geçmiyen fakültelerde profesörler kurulu kurulmaz. Bu fakültelerin profesörler kuruluna ait işleri yönetim kurulunca yürütülür. Yalnız seçimlerle ilgili işler, üniversitelerarası kurulun uygun bulacağı benzeri bir fakülte profesörler kuruluna ilgili fakülte profesörlerinin katılması suretiyle kurulacak geçici kurul tarafından yapılır.

GEÇİCİ MADDE 5. — Teknik üniversitelerin türlü mühendislik ve mimarlık kolları meslek derslerinin profesörlüklerine, dışarda meslek çalışmaları, eserleri ve yayımlarıyla üstün başarıları uzman olarak tanınmış kimseler de, fakülte profesörler kurullarının üçte iki çoğunlukla yapacakları teklif senatoca uygun görülme ve üniversitelerarası kurulca onanmak şartıyla tayin olunabilir. Bu maddenin uygulanma süresi on yıldır.

karki esaslar dairesinde, 69 ncu madde gereğince Senatolar veya üniversitelerarası kurul dışardan profesör seçebilir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Yeter sayıda doktora yapmış yüksek mühendis veya yüksek mimar yetiştinceye kadar, on yıl süre ile teknik üniversitenin mühendislik ve mimarlıkla ilgili kürsülerinin doçentlik imtihanlarına girmek istiyen yüksek mühendis veya yüksek mimarlardan doktora yapmış olmak kaydı aranmaz. Yalnız bu gibilerin yüksek mühendis veya mimar diploması aldıktan iki yıl sonra girebilecekleri «Yeterlik» imtihanını başarmış bulunmaları şarttır. Bu imtihanların konuları, şekilleri ve ilgililerin yapmaları gerekli staj süreleri özel bir tüzükle belirtilir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanun gereğince yapılacak ilk seçimler 1946 yılı Eylül ayı içinde yapılır. İlk seçilecek rektörün seçim süresi üç yıldır. Seçimler yapıncaya kadar bu kanunun yayımından önce tâyin edilmiş olan rektör ve dekanlar görevlerine devam ederler.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanunun yayımı tarihinde iş başında bulunan rektör ve dekanlar, bu kanun hükümlerince rektör ve dekan seçildikleri ve öğretim görevinde buldukları takdirde 7 ve 11 nci maddelerde sözü geçen önceki rektör ve dekan sıfatıyla yönetim kurullarına ve Senatolara girerler.

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu kanunun yayımı tarihinde üniversite örgütünde görevli memur ve hizmetliler üniversitelere ait yeni kadrolar yürürlüğe girinceye kadar görevlerine devam eder.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanun gereğince yapılacak ilk seçimler, kanunun yayımlandığı tarihi takip eden otuz gün içinde yapılır. İlk seçilecek rektörün seçim süresi üç yıldır. Seçimler yapıncaya kadar bu kanunun yayımından önce tâyin edilmiş olan rektör ve dekanlar görevlerine devam ederler.

GEÇİCİ MADDE 6. — Hükümetin geçici besinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Bu kanunun yayımı tarihinde üniversite ve fakültelerde görevli memur ve hizmetliler üniversitelere ait yeni kadrolar yürürlüğe girinceye kadar görevlerine devam ederler.

B. K.

GEÇİCİ MADDE 6. — Milli Eğitim Komisyonunun geçici 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Bu kanun gereğince kurulacak üniversite ve fakülte organlarıyla ilgili ilk seçimler kanunun yayımlandığı tarihi takibeden 30 gün içinde yapılır. İlk seçilecek rektörlerin ve senatoların seçimli üyelerinin seçim süreleri üç yıldır. Seçimler yapılınca kadar bu kanunun yayımından önce tâyin edilmiş olan rektör ve dekanlar görevlerine devam ederler.

Bu rektör ve dekanlar, bu kanun hükümlerince rektör ve dekan seçilmedikleri ve öğretim görevinde buldukları takdirde 7 ve 11 nei maddelerde sözü geçen önceki rektör ve dekan sıfatiyle yönetim kurullarına ve senatolara girerler.

Hü.

M. E. K.

GEÇİCİ MADDE 7. — Bu kanunun yayımından önce İstanbul Üniversitesi ile İstanbul Teknik Üniversitesi ve bunlara bağlı öğretim kurumlarında, Ankara Hukuk, Dil ve Tarih - Coğrafya, Fen ve Tıp fakültelerinde kazanılmış olan öğretim üyeliği unvanları ve hakları saklı tutulur.

Esas görevi üniversite dışında olup da 3888 sayılı kanuna göre üniversite veya fakültelerde akademik unvanlarla öğretim işi yapanlar bu unvanlarını muhafaza edecekleri gibi, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak beş yıl içinde öğretim görevini yeğlerlerse buldukları aylık derecesi üzerinden öğretim üyeliğine geçebilirler.

GEÇİCİ MADDE 8. — Esas görevi üniversite dışında olup ta 3888 sayılı kanuna göre üniversite veya fakültelerde akademik ünvanlarla öğretim işi yapanlar, bu ünvanlarını ve görevlerini muhafaza edecekleri gibi bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak beş yıl içinde öğretim görevini yeğlerlerse buldukları aylık derecesi üzerinden öğretim üyeliğine geçebilirler.

B. K.

GEÇİCİ MADDE 8. — Millî Eğitim Komisyonunun geçici 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 9. — Bu kanunun yayımından önce doçentlik imtihanlarını başarmış veyahut profesörlüğe seçilmiş veya yükseltmiş olup da kanunun yayımlandığı tarihte işlemleri tamamlanmamış olanların hakları saklı tutulur.

Kanunun yayımından önce uygulanan esaslara göre başlamış olan doçentlik imtihanları aynı yolda sonuçlandırılır.

GEÇİCİ MADDE 10. — Bu kanunun yayımı tarihinden ayrı ayrı üniversitelerde öğretim üyeliği bulunanlar bu kanunun yayımını takip eden yirmi gün içinde hangi görevlerini esas kabul ettiklerini ilgili üniversiteler rektörlüklerine yazı ile bildirilmekle ödevlidirler. Yeğledikleri görevin kadro aylığı hak kazanmış oldukları derecenin altında bulunduğu takdirde aradaki fark tazminat olarak kendilerine ödenir. Bu gibiler derecelerine uygun olarak ilk açılacak kadrolara tâyin olunurlar. Bu suretle arada geçen süre kazanılmış derecelerine karşılık olan kadroda geçmiş sayılır.

GEÇİCİ MADDE 11. — Bu kanunun yayımı tarihinde üniversitelerde asistan olarak görevli bulunanların 38 nci madde ile geçici 4 nci madde gereğince vermekle ödevli oldukları doktora, uzmanlık veya yeterlik imtihanları için belirli süre bu kanunun yayımı tarihinden başlar.

Ancak bunların doçentlik imtihanlarına girişlerinde, asistanlıkta geçirdikleri eylemli hiz-

Hü.

M. E. K.

GEÇİCİ MADDE 8. — Bu kanunun yayımından önce Gülhane Askerî Doktorluk Tıbbi Okulunda profesör unvanını kazanmış olanlar, Bu kanun hükümlerine göre üniversite profesörü seçilebilirler.

GEÇİCİ MADDE 9. — Bu kanunun 34 nci maddesinde yazılı üniversite öğretim tazminatı, 1946 yılı içinde bütçe kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmındaki memur aylıkları ve temsil ödeneği maddesinde verilir.

GEÇİCİ MADDE 10. — Bu kanun ilişik (3) sayılı cetvelde yazılı hizmetli kadroları, 1946 yılı bütçesine bağlı (D) işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmına eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 11. — 4304 sayılı kanun gereğince İstanbul Teknik Üniversitesi için yapılmaya veya değiştirilmeye bu kanunun yayımından önce başlanmış olan işlerin tamamlanmasına Millî Eğitim Bakanlığınca devam olunur.

MADDE 73. — Bu kanun 30 ağustos 1946 tarihinde yürürlüğe girer.

GEÇİCİ MADDE 9. — Hükümetin geçici sekizinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 10. — Hükümetin geçici dokuzuncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 11. — Hükümetin geçici onuncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 12. — Hükümetin geçici onbirinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 74. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

B. K.

met sürelerinin iki yıldan fazla olan kısmının yarısı, doktora imtihanını verdikten veya tıpta uzmanlık yetkisini kazandıktan veyahut mühendislik veya mimarlıkta yeterlik imtihanını başardıktan sonra on sekizinci maddenin (B) fıkrası gereğince eylemli olarak çalışmakla ödevli buldukları hizmet süresinden indirilir.

GEÇİCİ MADDE 12. — Hükümetin geçici 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 13. — Hükümetin geçici 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 14. — Hükümetin geçici 10 neu maddesi aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 15. — Bu kanunun yayımı ile kurulacak olan Ankara Üniversitesi rektörlüğünün her türlü giderleri karşılığı olarak 1946 yılı Bütçe Kanununa bağlı «A» işaretli cetvelin Millî Eğitim Bakanlığı kısmındaki 533 ncü bölümde açılan 5 nci maddeye 15 000 lira olağanüstü ödenek konulmuştur.

GEÇİCİ MADDE 16. — Hükümetin geçici 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 80. — Millî Eğitim Komisyonunun 74 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü

MADE 74. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütmür.

	25 . IV . 1946
Başbakan	Adalet Bakanı
Ş. Saracoğlu	M. Ökmen
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
A. R. Artunkal	Hilmi Uran
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
H. Saka	N. E. Sumer
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
Yücel	Sırı Day
	Sağlık ve Sosyal
Ekonomi Bakanı	Yardım Bakanı
Fuad Sirmen	Dr. S. Konuk
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
T. Coşkan	Ş. R. Hatipoğlu
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
A. F. Cebesoy	R. Karadeniz
	Çalışma Bakanı
	Dr. S. Irmak

M. E. K.

MADDE 75. — Hükümetin 74 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Not: 1, 2, 3 sayılı cetveller Hükümetin teklifi gibi aynen kabul edilmiştir.

B. K.

MADDE 81. — Hükümetin 74 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifine bağlı cetveler

[1] SAYILI CETVEL

Ankara Üniversitesi

D.	Görevin çeşidi	Sayı	Aylık	D.	Görevin çeşidi	Sayı	Aylık
4	Genel sekreter	1	90				
6	Zatları müdürü	1	70		<i>Merkez daireleri muhasebe müdürlükleri</i>		
6	Yazı işleri müdürü	1	70	5	Muhasebe müdürü	2	80
5	Kitaplık müdürü	1	80	7	Muhasebe müdür muavini	2	60
7	Kitaplık uzmanı	2	60	10	Birinci mümeyyiz	2	35
10	Birinci mümeyyiz	2	35	11	Memur	3	30
11	Memur	3	30	12	»	3	25
12	»	3	25	13	»	4	20

[2] SAYILI CETVEL

Ankara Üniversitesi

Görevi	Sayı	Ücret
Rektör	1	400

